C/2024/1791

22.3.2024

P9_TA(2023)0325

Kriitiliste toorainete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik

Euroopa Parlamendi 14. septembril 2023. aastal vastu võetud muudatusettepanekud ettepanekule võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega sätestatakse kriitiliste toorainete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020 (COM(2023)0160 – C9-0061/2023 – 2023/0079(COD)) ([1])

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

[Muudatusettepanek 1, kui ei ole märgitud teisiti] (*)

(C/2024/1791)

EUROOPA PARLAMENDI MUUDATUSED (**)

komisjoni ettepanekule

2023/0079(COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega sätestatakse kriitiliste toorainete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ([1]),

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

(1) Liidu majanduse***, digi- ja rohepöörde, julgeoleku ning kaitse*** ja siseturu toimimise seisukohast on hädavajalik toorainete kättesaadavus. Teatavaid energia tootmiseks mittekasutatavaid ja mittepõllumajanduslikke tooraineid peetakse kriitiliseks, arvestades nende suurt majanduslikku olulisust ja asjaolu, et nende tarneid ähvardab märkimisväärne risk, mis on sageli põhjustatud sellest, et tarnimine on suuresti koondunud mõningatesse kolmandatesse riikidesse. Võttes arvesse paljude selliste kriitiliste toorainete võtmerolli rohe- ja digipöörde

---

([1]) Asi saadeti vastavalt kodukorra artikli 59 lõike 4 neljandale lõigule vastutavale komisjonile tagasi institutsioonidevahelisteks läbirääkimisteks (A9-0260/2023).

(*) See on vastuvõetud tekstide parandatud versioon, mille eesmärk on tagada kõigi keeleversioonide kooskõla. Lisati definitsioon, mis eelmises versioonis tehnilistel põhjustel puudus, mille tulemusena nummerdati mõisted ümber (parandus artiklis 2).

(**) Muudatused: uus või muudetud tekst on märgistatud ***paksus kaldkirjas***, välja jäetud tekst on tähistatud sümboliga ▌.

([1]) ELT C […], […], lk […].

saavutamisel ***kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega*** ning kaitse- ja kosmoserakendustes, on eelseisvatel aastakümnetel oodata hüppelist nõudluse kasvu***, mistõttu on vaja rakendada meetmeid selle leevendamiseks ja liidu kaitsmiseks suureneva lõhe eest üleilmsel tasandil. Muud toorained, mida kasutatakse muudes sektorites, nagu põllumajandus, tervishoid või ehitus, võivad tulevikus sattuda suurtesse tarneriskidesse.*** Samal ajal on süvenevate geopoliitiliste pingete ja tiheneva ressursikonkurentsi tõttu üha suurem tarnehäirete risk. Kui kasvavat nõudlust kriitiliste toorainete järele nõuetekohaselt ei juhita, võib see lisaks põhjustada kahjulikku sotsiaalset ja keskkonnamõju. Neid suundumusi silmas pidades tuleb võtta meetmeid, et tagada juurdepääs kriitiliste toorainete kindlatele ja kestlikele tarnetele***, leevendades nõudluse suurenemist, soodustades asendamist ja tõhususe suurendamist, et vähendada nõudluse eeldatava eksponentsiaalse kasvu kriitilisust liidus, et*** seeläbi kaitsta liidu majanduslikku vastupanuvõimet ja avatud strateegilist autonoomiat.

(1a) Lisaks kasvavale nõudlusele esmaste ja teiseste toorainete järele kasvab ka nõudlus oskustööliste järele. Liidus on oskustööliste nappus juba kriitilises etapis, ka toorainete sektoris, kus ainuüksi elektromobiilsuse ja taastuvenergia sektoris on 2030. aastaks vaja veel 1,2 miljonit oskustöölist. Seetõttu peab liit toetama liikmesriike koolituse ja oskuste pakkumisel ning kaaluma spetsiifiliste meetmete võtmist liidu tasandil, näiteks Euroopa toorainete akadeemia loomine, et tagada toorainete ja kõrgtehnoloogiliste materjalide sektorile talentide olemasolu ning olemasoleva tööjõu ümberõpe ja oskuste täiendamine.

(1b) Julgeolekuolukord Euroopas ja kogu maailmas nõuab kiiret arutelu selle üle, kuidas tugevdada tarneahela vastupanuvõimet, sealhulgas kaitsesektoris.

(2) Võttes arvesse kriitiliste toorainete väärtusahelate keerukust ja riikidevahelisust, võivad koordineerimata riiklikud meetmed kriitiliste toorainete kindla ja kestliku tarnimise tagamiseks suure tõenäosusega moonutada konkurentsi ja killustada siseturgu. Seega tuleks liidu tasandil luua ühine raamistik, et kaitsta siseturu toimimist ja tegeleda kõnealuse olulise probleemiga üheskoos***, ausalt ja erapooletult ning täielikus kooskõlas kohaldatavate liidu konkurentsi- ja riigiabieeskirjadega***.

(3) Esiteks, selleks et liidul oleks juurdepääs kriitiliste toorainete kindlatele ja kestlikele tarnetele, peaks raamistik sisaldama meetmeid, mis vähendaksid liidu kasvavaid tarneriske seeläbi, et nad suurendaksid liidu võimsust kõigis strateegiliste toorainete väärusahela etappides, sealhulgas kaevandamisel, töötlemisel ja ringlussevõtul, et saavutada iga strateegilise tooraine puhul kindlaks määratud sihttasemed. ***Ringlussevõtuga seoses peaks eesmärk olema parandada iga strateegilise tooraine ringlussevõtu suutlikkust, võttes samal ajal arvesse tehnilist ja majanduslikku teostatavust.*** Teiseks, kuna liit sõltub ka edaspidi impordist, peaks raamistik sisaldama meetmeid ***liidu*** strateegiliste toorainete ***tarnete*** mitmekesistamiseks***, mille eesmärk on eelkõige vähendada otsest ja kaudset sõltuvust mitteusaldusväärsetest partneritest, edendades samal ajal nende kriitilise tähtsusega toorainete alternatiivide kasutamist ja asendamist, et saavutada väiksem keskkonnajalajälg, vähendada või leevendada nõudlust nende järele.*** Kolmandaks tuleb ette näha meetmed, mis tugevdavad liidu võimet ***teha kindlaks,*** jälgida ja maandada praegusi ja tulevasi tarneriske ***ning tegutseda kiiresti vastavalt***. Neljandaks peaks raamistik sisaldama meetmeid liidus tarbitavate kriitiliste toorainete ***optimaalse*** ringluspõhisuse ja kestlikkuse suurendamiseks ***ning liidus tarbitavate toorainete asendamiseks vajalike alternatiivsete uuenduslike materjalide ja tootmismeetodite alase teadus- ja arendustegevuse edendamiseks. Lõpuks tuleks võtta meetmeid, et piirata kriitiliste toorainete suurenevat nõudlust kogu väärtusahelas tõhususe ja materjalide asendamise suurendamisega.***

(4) Selleks et määruses sätestatavad meetmed oleksid koondunud olulisematele toorainetele, tuleks kehtestada strateegiliste ja kriitiliste toorainete loetelud. Need loetelud peaksid samuti aitama suunata ja koordineerida liikmesriikide jõupingutusi käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks. Strateegiliste toorainete loetelu peaks sisaldama tooraineid, mis on strateegiliselt väga olulised, kuna neid kasutatakse rohe- ja digipöörde saavutamiseks vajalikus strateegilises tehnoloogias ning kaitse- ja kosmoserakendustes, samuti tooraineid, mida iseloomustab potentsiaalselt märkimisväärne lõhe üleilmse pakkumise ja prognoositava nõudluse vahel ning mille puhul on

suhteliselt keeruline tootmist suurendada, näiteks seetõttu, et uued tarnevõimekust suurendavad projektid võtavad kaua aega. Strateegiliste toorainete loetelu tuleks korrapäraselt läbi vaadata, et võtta arvesse võimalikke tehnilisi ja majanduslikke muutusi ***ning ajutisi riske, näiteks geopoliitilistest konfliktidest või looduskatastroofidest tulenevaid riske***, ning seda tuleks vajaduse korral ajakohastada. Selleks et jõupingutused, mida tehakse liidu võimsuse suurendamiseks kogu väärtusahelas, liidu tarneriskide jälgimise ja maandamise võimekuse tugevdamiseks ning tarnete mitmekesistamiseks, oleksid suunatud toorainetele, mille puhul on neid jõupingutusi kõige rohkem vaja, tuleks asjaomaseid meetmeid kohaldada üksnes strateegiliste toorainete loetelu suhtes.

(5) Kriitiliste toorainete loetelu peaks sisaldama kõiki strateegilisi tooraineid ja ka muid tooraineid, mis on olulised liidu majandusele tervikuna ja mille puhul on suur tarnehäirete risk. Selleks et võtta arvesse võimalikke tehnilisi ja majanduslikke muutusi, peaks komisjon jätkama praegu kehtivat tava ja viima korrapäraselt läbi hindamise, lähtudes mitmesuguste toorainete tootmise, kaubanduse, rakenduste, ringlussevõtu ja asendamisega seotud andmetest, et ajakohastada kriitiliste ja strateegiliste toorainete loetelusid vastavalt sellele, kuidas nende toorainete majanduslik tähtsus ja nendega seostatav tarnerisk aja jooksul muutuvad. Kriitiliste toorainete loetelu peaks sisaldama selliseid tooraineid, mis vastavad nii majandusliku tähtsuse kui ka tarneriski künnistele või ületavad seda; seejuures ei järjestata asjaomaseid tooraineid kriitilisuse alusel. Kõnealusel hindamisel tuleks lähtuda viieaastase perioodi kõige hiljutisemate kättesaadavate andmete keskmistest. Käesoleva määruse kohaseid meetmeid, mis on seotud ühtse kontaktpunktiga loamenetluste, planeerimise, maavarauuringute, seire, ringluspõhisuse ja kestlikkuse jaoks, tuleks kohaldada kõigi kriitiliste toorainete suhtes. ***Prognooside kohaselt ületab kriitiliste toorainete ülemaailmne nõudlus peagi pakkumist, mistõttu muutub uuenduslike ja kestlike alternatiivide jaoks võrdsete tingimuste loomine liidus hädavajalikuks. Lisaks teadusuuringutesse investeerimisele tuleb selleks luua ka turutingimused, mis võimaldavad taastuvatel asendusmaterjalidel konkureerida traditsiooniliste fossiilsete toorainetega. Seepärast peaks liit võtma ennetavaid meetmeid, et leevendada kriitiliste toorainete tarbimise eeldatavat suurenemist võrreldes prognoosidega, seadmata ohtu oma tööstusbaasi. Kriitilise tähtsusega toorainete loetelu ja nendega seotud prioriteete tuleks arvesse võtta kõigis asjakohastes liidu ja liikmesriigi õigusaktides, kui need materjalid on otseselt või kaudselt mõjutatud.***

(6) Selleks et tugevdada liidu võimsust strateegiliste toorainete väärtusahelas, tuleks kindlaks määrata sihttasemed, mille põhjal suunata jõupingutusi ja jälgida edusamme. Eesmärk peaks olema suurendada iga strateegilise tooraine puhul võimsust kõigis väärtusahela etappides ning püüda seejuures saavutada strateegiliste toorainete kaevandamise, töötlemise ja ringlussevõtu koguvõimsuse sihttasemed. Esiteks peaks liit kasutama strateegiliste toorainete hankimiseks rohkem omaenda maavarasid ja suurendama võimsust, et vähemalt 10 % liidus tarbitavatest strateegilistest toorainetest kaevandataks kohapeal. Meeles tuleb pidada, et kaevandamisvõimsus ja seega ka kõnealuse sihttaseme saavutamine sõltub suuresti maavarade kättesaadavusest liidus. Teiseks, selleks et kujundada välja terviklik väärtusahel ja vältida kitsaskohti vaheetappides, peaks liit lisaks suurendama oma väärtusahela töötlemisvõimsust, et katta vähemalt 40 % liidu aastasest strateegiliste toorainete tarbimisest. ***Lisaks võiks osa liidu uuest töötlemissuutlikkusest arendada strateegiliste partnerluste raames liidu juhtivate strateegiliste projektide raames, mis on vastastikku kasulikud kolmandates riikides, eelkõige arengumaades ja tekkivate turgudega riikides.*** Kolmandaks võib oodata, et eelseisvatel aastakümnetel saab üha suurema osa liidus tarbitavatest strateegilistest toorainetest asendada teiseste toorainetega – see aitaks omakorda muuta liidu toorainetarned kindlamaks ja kestlikumaks. Seega peaks liidusisene ringlussevõtuvõimsus olema piisav, et katta vähemalt ***+10 % ringlussevõtuvõimsusest iga strateegilise tooraine kohta, põhinedes 2020.–2022. aastate lähtetasemele, et koguda, sortida ja töödelda vähemalt 45 % igast liidu jäätmetes sisalduvast strateegilisest toorainest, võttes arvesse tehnilist ja majanduslikku teostatavust***. Need sihttasemed on kehtestatud ajavahemikuks 2030. aastani, samamoodi nagu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1119 ([2]) kohased liidu kliima- ja energiaeesmärgid ning Euroopa digikümnendi digieesmärgid, ([3]) mida kõnealused sihttasemed toetavad. Peale selle aitab kvaliteetsete töökohtade loomine, sealhulgas oskuste arendamine ja ühelt töökohalt teisele liikumise edendamine vähendada valdkondliku tööturu riske ja tagada ELi konkurentsivõime. ***Selle hindamise raames on vaja***

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1).

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta otsus (EL) 2022/2481, millega luuakse digikümnendi poliitikaprogramm 2030 (ELT L 323, 19.12.2022, lk 4–26).

paindlikkust, et võtta arvesse asjaomase tooraine ainulaadseid tehnilisi üksikasju, sealhulgas aine omadusi ja probleeme kogu väärtusahela ulatuses. See peaks olema suunatud ka olemasolevate võimsuste toetamisele.

(7) Teatavate toorainete tarne puhul sõltub liit peaaegu täielikult ühestainsast riigist. Selline sõltuvus ***tekitab*** märkimisväärse tarnehäirete riski ***ning Hiina Rahvavabariigi puhul suurendab see liidu haavatavust ja julgeolekuriske.*** Selleks et vähendada seda võimalikku riski ning suurenda liidu majanduslikku vastupanuvõimet ja taastuvust, tuleks teha tööd selle nimel, et 2030. aastaks ei oleks liit olukorras, kus enam kui 65 % ükskõik millisest strateegilisest toorainest – töötlemata kujul ja ükskõik millises töötlemisetapis – tarnitakse vaid ühest kolmandast riigist; seejuures tuleb erilist tähelepanu pöörata riikidele, millega liit on sõlminud strateegilise toorainepartnerluse, mis suurendab tarnekindlust.

(8) Kehtestada tuleb sobivad meetmed, et toetada liidus strateegiliste toorainete kaevandamise, töötlemise või ringlussevõtuga seotud strateegilisi projekte, mis koos liikmesriikide jõupingutustega peaksid aitama suurendada võimsust ja saavutada sihttasemed. ***Sama olulised on muud meetmed*** väärtusahela eri etappide tugevdamiseks, eelkõige maavarauuringute või ringluspõhisuse valdkonnas, et aidata kaasa sihttasemete saavutamisele. Selleks et sihttasemed saavutataks õigeks ajaks, peaks komisjon Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu abiga jälgima sihttasemete saavutamisel tehtavaid edusamme ja esitama selle kohta aruandeid. Kui edusammud sihttasemete saavutamisel ei ole aruannete kohaselt üldjoontes piisavad, peaks komisjon hindama lisameetmete teostatavust ja proportsionaalsust. Kui edusammude puudumine on seotud üheainsa või mõne üksiku strateegilise toorainega, ei ole põhimõtteliselt vajadust liidu täiendavate jõupingutuste järele.

(9) Selleks et suurendada liidus võimsust, peaks komisjon tegema Euroopa Liidu kriitiliste toorainete nõukogu abiga kindlaks liidus ellu viidavad strateegilised projektid, mille puhul kavandatakse strateegiliste toorainete kaevandamist, töötlemist või ringlussevõttu ***või asendusmaterjalide arendamist ja ulatuslikumat kasutusele võtmist. Strateegilised projektid peaksid olema tehnoloogilise innovatsiooni ja kestlikkuse juhtprojektid.*** Tõhus toetus strateegilistele projektidele võib aidata parandada järgneva etapi sektorite juurdepääsu toorainetele ning luua majanduslikke võimalusi kogu väärtusahelas, sealhulgas ***väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd) ja kohalikele kogukondadele***, samuti soodustada uute töökohtade loomist. Selleks et tagada strateegiliste projektide väljatöötamine liidus, tuleks selliste projektide puhul seega pakkuda ühtlustatud ja prognoositavaid loamenetlusi ning tuge juurdepääsul rahastusele***, mis võivad edukaks osutumise korral olla kriitiliste või muude toorainete vallas loamenetlustele ja rahastusele juurdepääsu andmisel eeskujuks.*** Toetuse suunamiseks ja projektide lisaväärtuse tagamiseks tuleks projekte enne sellise toetuse andmist hinnata teatavate kriteeriumide alusel. Liidusisesed strateegilised projektid peaksid suurendama liidu strateegiliste toorainete tarnekindlust ja olema tehniliselt piisavalt teostatavad ning need tuleks ellu viia keskkonnahoidlikul ja sotsiaalselt jätkusuutlikul viisil. Samuti peaksid need tagama asjaomasest liikmesriigist kaugemale ulatuva piiriülese kasu. Kui komisjon leiab hindamise tulemusena, et need kriteeriumid on täidetud, peaks ta avaldama otsuse, milles projekt tunnistatakse strateegiliseks. Kuna kiire strateegiliseks tunnistamine on liidu tarnekindluse soodustamisel võtmetähtsusega, peaks hindamisprotsess olema lihtne ja mitte üleliia koormav. ***Kriitiliste toorainete nõudluse kasvu leevendamine on üks hoobadest, mille abil tugevdada liidu strateegilist autonoomiat ja vähendada liidu ülemaailmset keskkonnajalajälge. Seepärast peaks komisjon töötama välja näitaja, et jälgida kriitilisi toorainеid sisaldavate vahe- ja lõpptoodete kriitilisuse ja materjalitõhususe taseme arengut.***

(10) Selleks et mitmekesistada liidus strateegiliste toorainete tarneid, peaks komisjon tegema Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu abiga ***ja koostöös sarnaselt meelestatud partneritega*** kindlaks kolmandates riikides ***ning Euroopa Liidu toimimise lepingu II lisas osutatud ülemeremaades ja -territooriumidel*** ellu viidavad strateegilised projektid, mille puhul kavandatakse strateegiliste toorainete kaevandamist, töötlemist või ringlussevõttu. ***Sellised projektid peaksid järgima keskkonnakaitse ja inimõigustega seotud rahvusvahelisi standardeid ja konventsioone ning soodustama kaasavate ärimudelite kasutamist, milles kohalikud kogukonnad osalevad otsuste tegemises.*** Nende strateegiliste projektide tulemusliku elluviimise huvides peaks neil olema parem juurdepääs rahastusele ***ja investeeringute riskide vähendamise mehhanismidele***. Lisaväärtuse ***ja vastastikuse kasu*** tagamiseks ***liidule ning asjaomastele kolmandatele riikidele, sealhulgas kolmandatele riikidele, kus neid ellu viiakse,*** tuleks projekte hinnata teatavate kriteeriumide alusel. Nagu liidu projektid, nii peaksid ka kolmandates riikides ellu viidavad strateegilised projektid

aitama kaasa liidu strateegiliste toorainete ***tarnekindluse suurendamisele***, olema tehniliselt piisavalt teostatavad ja põhinema kestlikkusel ***ning nende puhul tuleks kasutada komisjoni tunnustatud toorainete kestlikkuse sertifitseerimise süsteemi raamistikku.*** Projektid peaksid tagama liidu ja asjaomase kolmanda riigi vastastikuse kasu. ***Vajaduse korral toetab liit kolmandaid riike nende õigusraamistiku, hea valitsemistava alase suutlikkuse ja toorainesektori läbipaistvuse tugevdamisel, et muuta toorainepartnerlus vastastikku kasulikuks olukorraks, sealhulgas kohalikule elanikkonnale. Projekt peaks*** pakkuma selles riigis lisaväärtust ***ning arenguriikide ja tekkivate turgudega riikide puhul peaks see võimaldama neil liikuda väärtusahelas ülespoole***, võttes arvesse ka sidusust ***aluslepingutes sätestatud põhimõtete,*** liidu ühise ***kaubanduspoliitika ja strateegiliste prioriteetide ning ELi toimimise lepingu artiklis 208 sätestatud poliitikavaldkondade arengusidususe põhimõttega.*** Kõnealune väärtus võib tuleneda sellest, et projektiga toetatakse enam kui üht ***tooraine*** väärtusahela etappi või et sellega tagatakse kasu majandusele ja ühiskonnale laiemalt, sealhulgas luuakse uusi ***Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO)*** rahvusvahelistele standarditele vastavaid töökohti. Kui komisjon leiab hindamise tulemusena, et need kriteeriumid on täidetud, peaks ta avaldama otsuse, milles projekt tunnistatakse strateegiliseks.

(11) Selleks et tagada suurema toorainetootmise tingimustes kestlikkus, tuleks tagada, et uued tooraineprojektid viiakse ellu kestlikult. Sel eesmärgil tuleks käesoleva määruse alusel toetatavaid strateegilisi projekte hinnata rahvusvaheliste õigusaktide alusel, võttes arvesse kõiki kestlikkuse aspekte, mida on rõhutatud ELi toorainekestlikkuse põhimõtetes, ([4]) sealhulgas keskkonnakaitse***, sealhulgas mere- ja rannikukeskkonnakaitse*** tagamine, sotsiaalselt vastutustundlikud tavad, inimõiguste (nt naiste ***ja laste*** õiguste) austamine ja läbipaistvad äritavad. Samuti tuleks projektide puhul tagada heauskne koostöö ning põhjalik ja mõtestatud konsulteerimine kohalike kogukondadega, sealhulgas põlisrahvastega. Selleks et tagada projektiarendajatele selge ja tõhus viis selle kriteeriumi täitmiseks, tuleks pidada piisavaks, kui projekt vastab asjaomastele liidu õigusaktidele, rahvusvahelistele standarditele, suunistele ja põhimõtetele või põhineb käesoleva määruse alusel tunnustatud ***keskkonna*** sertifitseerimiskaval. ***Lisaks peaks komisjon jätkama tihedas dialoogis liikmesriikide, kolmandate riikide, tööstuse, standardiorganisatsioonide ja muude asjaomaste sidusrühmadega arutelusid kriitiliste toorainete kaevandamise, töötlemise ja ringlussevõtu Euroopa standardite väljatöötamise üle. Kestlikke ja keskkonnahoidlikke kaevandusprojekte, mis hõlmavad uuenduslikke protsesse ning mille raames toimub mineraalide ja metallide töötlemine kaevandamiskohtade lähedal, võib pidada üleeuroopalist huvi pakkuvateks tähtsateks projektideks. Sellised projektid peavad märkimisväärselt kaasa aitama majanduskasvule, töökohtade loomisele, rohe- ja digipöördele ning suurendama liidu tööstuse ja majanduse konkurentsivõimet. Lisaks peaksid sellised projektid liidu väärtuste ja eesmärkidega kooskõla saavutamiseks olema vankumatult pühendunud läbipaistvusele, haridusele ja kogukonna kaasamisele, vältides fossiilkütuste kasutamist taastuvate energiaallikate integreerimise, jäätmete vähendamise ja säästva veekasutuse tavade kasutamise kaudu. Strateegilisi tooraineid kaevandatakse enamasti kandemineraali kõrvalsaadusena. Selleks et liit saaks täita käesoleva määruse eesmärke, ei tohi strateegiliste toorainete olemus, st asjaolu, et tegemist on kõrvalsaadusega, mõjutada selliste kaevandamisprojektide strateegilist olemust. Projekte, mille eesmärk on kaevandamine, võib seega pidada strateegiliseks nii juhul, kui strateegilisi mineraale kaevandatakse põhitootena kui ka kõrvalsaadusena.***

(12) Kõigil strateegiliste toorainete projektide arendajatel peaks olema võimalus taotleda, et komisjon tunnistaks projekti strateegiliseks projektiks. Taotlus peaks sisaldama ***asjakohaseid*** kriteeriumidega seotud dokumente ja tõendeid. Selleks et hinnata paremini projekti sotsiaalset, keskkonnaalast ja majanduslikku otstarbekust, teostatavust ja ka hinnangute usaldatavust, peaks projektiarendaja ühtlasi liigitama projekti ÜRO ressursside raamklassifikatsiooni alusel ning esitama selle kohta asjakohased tõendid, et liigitust saaks objektiivselt kontrollida. Samuti tuleks taotlusele lisada projekti ajakava, et hinnata, millal võib projektilt oodata panust liidusisese võimsuse või mitmekesistamisega seotud sihttasemete saavutamisse. Kuna kaevandamisprojektide tulemuslikul elluviimisel on keskse tähtsusega avalikkuse heakskiit, peaks projektiarendaja samuti esitama tegevuskava avalikkuse heakskiidu soodustamiseks. ***See kehtib ka kolmandates riikides elluviidavate projektide puhul.*** Erilist tähelepanu tuleks

([4]) Euroopa Komisjon, siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEde peadirektoraat, „ELi toorainekestlikkuse põhimõtted“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2021, https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/23e4b6a0-41da-11ec-89db-01aa75ed71a1/language-et

pöörata sotsiaalpartneritele, kodanikuühiskonnale ja muudele järelevalvet teostavatele pooltele. Samuti peaks projektiarendaja esitama äriplaani, mis sisaldab teavet projekti finantssuutlikkuse kohta ***ning*** ülevaadet ***rahastusest, sealhulgas omandistruktuurist, tagamaks, et projekti rahastamine ei oleks vastuolus eesmärgiga suurendada koostööd sarnaselt meelestatud partneritega, eelkõige seoses projektidega, mida viiakse ellu kolmandates riikides või rahastatakse sealt pärit partnerite poolt. Lisaks tuleks anda teavet*** juba enesele kindlustatud väljaostulepingutest ning ka hinnanguid võimalike loodavate töökohtade ja kvalifitseeritud tööjõu vajaduse kohta, sealhulgas oskuste täiendamise ja ümberõppe vajadused ***ning algatused, mis on kavandatud naiste osalemise ja üldiste töötingimuste edendamiseks***.

(13) Taotluste tulemusliku ja tõhusa menetlemise huvides peaks komisjonil olema võimalus menetleda esmajärjekorras selliste projektide taotlusi, mis on seotud konkreetsete alaesindatud väärtusahelaetappide või strateegiliste toorainetega, et saavutada tasakaalustatud viisil kõik käesoleva määruse kohased liidu võimsusega seotud sihttasemed. ***Komisjonil peaks olema võimalik seada esikohale strateegilised projektid, mis aitavad kaasa toorainete ringlusele või mille on esitanud VKEd, tingimusel et projektid on väärtusahela eri etappide vahel tasakaalus. Komisjon peaks otsima ennetavalt ka partnerriike, et edendada strateegilist koostööd.***

(14) Kuna strateegilise projekti tulemuslikuks elluviimiseks on vajalik selle liikmesriigi koostöö, mille territooriumil projekt aset leiab, peaks sellel liikmesriigil olema õigus vaidlustada teatavale projektile strateegilise projekti staatuse andmine ja seega mitte lasta projektile anda strateegilise projekti staatust liikmesriigi tahte vastaselt. Sellisel juhul peaks asjaomane liikmesriik esitama keeldumise kohta põhjendatud selgituse, osutades kohaldatavatele kriteeriumidele. Samamoodi ei tohiks liit tunnistada strateegiliseks selliseid projekte, mis viiakse kolmandas riigis ellu valitsuse tahte vastaselt, ning seega tuleks tunnustamisest keelduda, kui kolmanda riigi valitsus on selle vaidlustanud.

(15) Selleks et strateegilise projekti staatuse andmist ei kuritarvitataks, peaks komisjonil olema võimalus tunnistada algne strateegiliseks projektiks tunnistamise otsus kehtetuks, kui projekt ei vasta enam tingimustele või see tunnistati strateegiliseks taotluse alusel, mis sisaldas valeteavet. Enne seda peaks komisjon konsulteerima Euroopa kriitiliste toorainete nõukoguga ja ära kuulama projektiarendaja. ***Projektiarendajad peaksid jääma täielikult vastutavaks mis tahes tahtliku pettuse eest ja nende suhtes võidakse algatada vastav kohtumenetlus.***

(16) Võttes arvesse strateegiliste projektide olulisust strateegiliste toorainete tarnekindluse tagamisel, tuleks neid käsitada avalikku huvi pakkuvate ***või avaliku julgeoleku seisukohast oluliste*** projektidena. Strateegiliste toorainete tarnekindluse tagamine on keskse tähtsusega rohe- ja digipöörde õnnestumisel ning ka kaitse- ja kosmosesektori vastupanuvõime huvides. Selleks et suurendada strateegiliste toorainete tarnekindlust liidus, võivad liikmesriigid pakkuda tuge riiklikes loamenetlustes, et kiirendada strateegiliste projektide elluviimist kooskõlas liidu õigusega.

(17) Riiklike loamenetlustega tagatakse tooraineprojektide ohutus, turvalisus ning vastavus keskkonna-, sotsiaalsetele ja ohutusnõuetele. Liidu keskkonnaõigusaktides on riiklike loamenetluste korra ja sisu jaoks ette nähtud ühised tingimused ning sel viisil tagatakse kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja võimaldatakse kasutada kestlikult liidu potentsiaali toorainete väärtusahelas. Seega ei tohiks strateegilise projekti staatuse andmine piirata kehtivate loaandmistingimuste kohaldamist projektide suhtes, sealhulgas järgmistes õigusaktides sätestatud tingimuste

kohaldamist: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/92/EL, ([5]) nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ, ([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/60/EÜ, ([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/75/EL, ([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/35/EÜ, ([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ ([10]) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/21/EÜ ([11]).

(18) Samal ajal võib riiklike loamenetluste ettearvamatus, keerukus ja mõnikord ülemäära pikk kestus vähendada strateegiliste toorainete projektide tulemuslikuks väljatöötamiseks vajalikku investeerimiskindlust. Seega peaksid liikmesriigid strateegiliste projektide puhul kohaldama ühtlustatud ja prognoositavaid loamenetlusi, et tagada nende projektide elluviimine ja seda kiirendada. Selleks tuleks strateegilistele projektidele anda riiklikul tasandil eelisstaatus, et tagada nende kiire käsitlemine kõigis nendega seotud haldus- ja kohtumenetlustes ning muudes vaidluste lahendamise menetlustes. Käesolev määrus ei tohiks takistada pädevaid asutusi ühtlustamast loamenetlusi kriitiliste toorainete väärtusahela muude projektide puhul, mis ei ole strateegilised projektid.

(19) Arvestades strateegiliste projektide rolli liidus strateegiliste toorainete tarnekindluse tagamisel ning nende panust liidu avatud strateegilise autonoomia ning rohe- ja digipöörde saavutamisel, peaks loa andmise eest vastutav asutus käsitama neid avalikku huvi pakkuvate ***ja avaliku julgeoleku seisukohast oluliste*** projektidena. Strateegilisteks projektideks, millel on direktiivi 2000/60/EÜ, nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ja direktiivi 2009/147/EÜ ([12]) kohaldamisalasse kuuluv kahjulik keskkonnamõju, võib loa anda juhul, kui loa andmise eest vastutav asutus järeldab igal üksikjuhul eraldi tehtava hindamise alusel, et projektiga pakutav avalik huvi on suurem kui kõnealune mõju, ning kõik nendes direktiivides sätestatud asjakohased tingimused on täidetud. Igal üksikjuhul eraldi tehtaval hindamisel tuleks ***nõuetekohaselt*** arvesse võtta kaevandamiskohtade geoloogilisi eripärasid, mis piiravad asukohaga seotud otsuseid***, kuna puuduvad alternatiivsed lahendused kaevandamiskohtadele***.

(20) Selleks et vähendada loamenetluste keerukust ning suurendada nende tõhusust ja läbipaistvust, peaks kriitiliste toorainete projektide arendajatel olema võimalus suhelda üheainsa riikliku ametiasutusega, kes hõlbustab, koordineerib ***ja ühtlustab*** kogu loamenetlust ning teeb strateegiliste projektide korral põhjaliku otsuse ettenähtud tähtaja jooksul. Sel eesmärgil peaksid liikmesriigid nimetama ühe riikliku pädeva asutuse. ***Määrata tuleks vastutav menetleja, kes pakub lihtsat kontaktpunkti. See määratud vastutav menetleja võiks olla ka osa teisest asutusest seoses ühtse kontaktpunkti erinevate riiklike struktuuridega.*** Kui see on vajalik liikmesriigisisese töökorralduse huvides, peaks olema võimalik delegeerida riigi pädeva asutuse ülesanded samadel tingimustel mõnele teisele ametiasutusele. ***Ilma et see mõjutaks menetluse kiirust, peaks määratud pädeval asutusel olema võimalik küsida teiste pädevate ministeeriumide arvamust ja kaasama neid.*** Selleks et riigi pädev asutus või ükskõik milline tema nimel tegutsev ametiasutus saaks tulemuslikult täita oma tööülesandeid, peaks liikmesriik tagama piisava personali ja piisavad ressursid.

(21) Selleks et tagada selgus strateegiliste projektide loamenetluse staatuse osas ja vähendada kohtumenetluse kuritarvitamise ohtu, piiramata seejuures tõhusat kohtulikku kontrolli, peaksid liikmesriigid tagama, et kõik strateegiliste projektide loamenetlustega seotud vaidlused lahendatakse aegsasti. Sel eesmärgil peaksid riikide

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1).

([6]) Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/35/EÜ keskkonnavastutusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta (ELT L 143, 30.4.2004, lk 56).

([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25).

([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta direktiiv 2006/21/EÜ kaevandustööstuse jäätmete käitlemise ja direktiivi 2004/35/EÜ muutmise kohta – Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni avaldus (ELT L 102, 11.4.2006, lk 15–34).

([12]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7).

pädevad asutused tagama, et taotlejatel ja projektiarendajatel on võimalik kasutada lihtsat vaidluste lahendamise menetlust ning et strateegilisi projekte käsitletaks kõigis projektidega seotud kohtumenetlustes ja vaidluste lahendamise menetlustes kiirkorras. ***Lisaks peaks käesolev määrus hõlbustama parimate tavade vahetamist vaidluste lahendamiseks, näiteks ajutiste töörühmade loomist neutraalsete vahekohtunike all, et lahendada lahendamata küsimusi.***

(22) Selleks et kodanikud ja ettevõtjad saaksid takistusteta ja asjatu täiendava halduskoormuseta kasutada ühtse turu eeliseid, on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2018/1724 ([13]), millega loodi ühtne digivärav, sätestatud siseturu toimimise seisukohast olulise teabe, menetluste ja abiteenuste internetipõhise pakkumise üldeeskirjad. Käesoleva määrusega hõlmatud teavitamisnõuded ja -menetlused peaksid vastama määruse (EL) 2018/1724 nõuetele. Eeskätt tuleks tagada, et kõik loaandmismenetlused on strateegiliste projektide arendajatele täiel määral kättesaadavad ja läbitavad veebis kooskõlas määruse (EL) 2018/1724 artikli 6 lõikega 1 ja II lisaga.

(23) Selleks et pakkuda projektiarendajatele ja muudele investoritele kindlust ja selgust, mis on vajalik, et edendada strateegiliste projektide väljatöötamist, peaksid liikmesriigid tagama, et kõnealuste projektide loamenetlus ei kesta eelnevalt kindlaksmääratud tähtajast kauem. Üksnes töötlemist või ringlussevõttu hõlmavate strateegiliste projektide loamenetlus ei tohiks kesta kauem kui üks aasta. Kaevandamist hõlmavate strateegiliste projektide puhul ei tohiks loamenetlus olla pikem kui kaks aastat, võttes arvesse kaasnevat keerukust ja võimaliku mõju ulatust. Nendest tähtaegadest kinnipidamiseks peaksid liikmesriigid tagama, et vastutavatel ametiasutustel on piisavad ressursid ja piisav personal. Komisjon pakub liikmesriikidele nende taotluse korral tehnilise toe instrumendi kaudu tuge reformide kavandamisel, väljatöötamisel ja elluviimisel, sealhulgas riikliku loamenetlusega seotud haldusvõimekuse suurendamisel.

(24) Liidu õiguse kohaselt nõutavad keskkonnamõju hindamised ja load, sealhulgas seoses veepoliitika, elupaiga- ja linnukaitsega, on tooraineprojekti loamenetluses keskse tähtsusega ja samuti on tegemist oluliste kaitsemeetmetega, mis aitavad vältida või vähendada kahjulikku keskkonnamõju. Selleks et strateegiliste projektide loamenetlused oleksid prognoositavad ja õigeaegsed ***ega ületaks loamenetluse konkreetse etapi jaoks eelnevalt kindlaksmääratud tähtaega***, tuleks nõutavat hindamist ja vajalike lubade saamist lihtsustada, vähendamata seejuures keskkonnakaitse taset. Seda silmas pidades tuleks vajalikud hindamised koondada, et vältida ebavajalikke kattuvusi, kusjuures enne sellist koondhindamist peaksid projektiarendajad vastutavate ametiasutustega sõnaselgelt kokku leppima koondhindamise ulatuses, et vältida tarbetuid järelmeetmeid***, ilma et see piiraks hindamiste kvaliteeti***.

(25) Kriitiliste toorainete projektide teostamist võivad takistada maakasutusega seotud konfliktid ***eelkõige arengumaades, kus sunniviisiline väljatõstmine on kaevandustegevuse ühine tunnus***. Selleks et tasakaalustada avalikke hüvesid ja huve ning vähendada seeläbi konfliktide riski ja kiirendada liidus ***ning kolmandates riikides*** tooraineprojektide kestlikku elluviimist, on vajalik ***riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi asutuste tihedal koostööl põhinev*** põhjalikult läbimõeldud planeerimine, sealhulgas ruumilised planeeringud ja üldplaneeringud, mille puhul võetakse arvesse kriitiliste toorainete projektide teostatavust ja hinnatakse võimalikku keskkonnamõju. Seega peaksid vastutavad riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud asutused kaaluma võimalust lisada asjaomastesse planeeringutesse tooraineprojektidega seotud sätted.

(26) Liidu piires esineb kriitiliste toorainete projektide puhul sageli rahastuse kättesaadavuse probleeme. Kriitiliste toorainete turgusid iseloomustab sageli suur hinnavolatiilsus, pikk projektide teostusaeg, suur kontsentreeritus ja läbipaistmatus. Peale selle nõuab sektori rahastamine põhjalikke eriteadmisi ***ja rahastamisvahendeid, mille eesmärk on vähendada investeeringute riski, näiteks toorainefondid, maksusoodustused, finantstagatised, toetused või muud riskimaandamise finantsmeetmed***, mis finantsasutustel sageli puuduvad. Selleks et need probleemid lahendada ja aidata saavutada stabiilsed ja kindlad strateegiliste toorainete tarned, peaksid liikmesriigid ja komisjon ***vähendama poliitilisi takistusi ning*** pakkuma abi rahastusele juurdepääsul ja haldustuge. ***Liikmesriigid peaksid***

([13]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1724, millega luuakse ühtne digivärav teabele ja menetlustele ning abi- ja probleemilahendamisteenustele juurdepääsu pakkumiseks ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012 (ELT L 295, 21.11.2018, lk 1–38).

rahalise toetuse üle otsustamisel arvesse võtma asjaomaste projektiarendajate võetud keskkonnaalaseid, sotsiaalseid ja tööalaseid kohustusi. Selleks et olla konkurentsivõimeline, innovatiivne ja vastupidav ning suurendada tootmist, töötlemist ja ringlussevõttu ning asendamise suutlikkust, peab kriitiliste toorainete sektor saama nii avaliku kui ka erasektori rahastamist. Võttes kiiresti meetmeid ja selleks, et saavutada käesolevas määruses sätestatud võrdlusalused, on sama oluline tagada, et muud horisontaalsed poliitikavaldkonnad, näiteks kestliku rahanduse algatused, oleksid jätkuvalt kooskõlas liidu jõupingutustega hõlbustada liidu kriitiliste toorainete tööstuse piisavat juurdepääsu rahastamisele ja investeeringutele.

(27) Tugeva väärtusahela saab Euroopas välja ehitada ainult piisavate rahaliste vahenditega. Komisjon teeb koostööd programmi „InvestEU" rakenduspartneritega, et leida viise investeeringute soodustamiseks kooskõlas määruses (EL) 2021/523 ([14]) ning käesolevas määruses sätestatud ühiste eesmärkidega. InvestEU nõustamiskeskus võib aidata välja töötada elujõuliste projektide registri.

(27a) See määrus peaks suurendama koostoimet meetmetega, mida liit ja liikmesriigid praegu toetavad kriitiliste toorainetega seotud teadusuuringuid ja innovatsiooni ning tarneahela osa arendamist käsitlevate programmide ja meetmetega, eelkõige raamprogrammiga „Euroopa horisont", mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/695 ([15]) (programm „Euroopa horisont") ja nõukogu otsusega (EL) 2021/764 ([16]).

(28) Selleks et kõrvaldada takistused, mida tekitab avaliku ja erasektori praegu sageli killustunud investeerimistegevus, hõlbustada integratsiooni ja suurendada investeeringutasuvust, peaksid komisjon, liikmesriigid ja tugipangad oma tegevust paremini koordineerima ning looma koostoime liidu ja riiklike rahastamisprogrammide vahel, samuti tagama parema koordineerituse ja koostöö tööstusharu ja peamiste erasektori sidusrühmadega. Sel eesmärgil tuleks luua Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu allrühm, kuhu kuuluvad eksperdid liikmesriikidest, komisjonist ja ka asjaomastest avaliku sektori finantsasutustest. Selles allrühmas tuleks arutada strateegiliste projektide individuaalseid rahastamisvajadusi ja olemasolevaid rahastamisvõimalusi, et anda projektiarendajatele soovitusi selle kohta, kuidas nendele võimalustele parimal viisil ligi pääseda. Kolmandates riikides***, sealhulgas tekkivate turgudega riikides ja arenguriikides*** kavandatavate projektide rahastamise küsimuste arutamisel ja vastavate soovituste esitamisel ***peaksid komisjon ja*** Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu ***koostöös oma võimalike partnerriikidega seadma strateegilised projektid strateegia*** „Global Gateway" ***raames prioriteediks ning koordineerima tegevust riiklike ja rahvusvaheliste arengut rahastavate asutustega*** ([17]).

(28a) Liidu ja liikmesriikide tasandil on vaja teha pidevaid jõupingutusi, et edendada ja toetada teadusuuringuid ja innovatsiooni seoses kriitiliste toorainetega, kuna alusuuringud on uute materjalide ja asendusmaterjalide leidmisel keskse tähtsusega.

(28b) Liidu ja riiklikul tasandil on vaja spetsiaalseid finants- ja toetusvahendeid ning sihtotstarbelisi teadus- ja innovatsioonifonde, et parandada tõhusust, asendamist, ringlussevõttu ja suletud materjalitsükleid teadus- ja innovatsiooniprogrammide ning muude vahendite kaudu, et edendada innovatsiooni, eelkõige jäätmekäitluse, kõrgtehnoloogiliste materjalide ja asendamise valdkonnas, ning töötada välja uued ja uuenduslikud tehnoloogiad kriitiliste toorainete säästva kaevandamise valdkonnas liidus.

([14]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU" ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30).

([15]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont" ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamisreeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 1).

([16]) Nõukogu 10. mai 2021. aasta otsus (EL) 2021/764, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont" rakendamise eriprogramm ja tunnistatakse kehtetuks otsus 2013/743/EL (ELT L 167 I, 12.5.2021, lk 1).

([17]) Ühisteatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeerimispangale „Global Gateway" (JOIN(2021)0030).

(29) Keskse tähtsusega on äriühingute, finantsinvestorite ja väljaostjate tehtavad investeeringud. Kui erasektori investeeringutest üksi ei piisa, võib kriitiliste toorainete väärtusahela projektide tulemuslikuks rakendamiseks vaja olla avaliku sektori toetust, näiteks tagatiste, laenude või omakapitali- ja kvaasiomakapitaliinvesteeringute kujul. Niisugune avaliku sektori toetus võib kujutada endast riigiabi. Sellisel abil peab olema ergutav mõju ning see peab olema vajalik, asjakohane ja proportsionaalne. Kehtivate riigiabi suuniste alusel, mis vaadati hiljuti põhjalikult läbi rohe- ja digipöörde eesmärke arvesse võttes, on teatavate tingimuste täitmisel arvukalt võimalusi kriitiliste toorainete väärtusahela projektide ***ja muude Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide*** toetamiseks. ***Komisjon peaks täiendavalt kaaluma võimalust luua sihtotstarbeline fond liidu tasandil, näiteks Euroopa strateegiliste toorainete fondi vormis, sealhulgas kaaludes käibevahendeid, või rahalise toetuse sihtotstarbelist eraldamist mitmeaastase finantsraamistiku vahendite prioriteetide muutmise kaudu. Selles kontekstis tuleks kasutada juba olemasolevaid teadmisi, investeerimisplatvorme ja -registreid kriitiliste toorainete projektide kohta.***

(30) Avaliku sektori toetust kasutatakse konkreetsete kindlakstehtud turutõrgete kõrvaldamiseks või mitteoptimaalsete investeerimisolukordade lahendamiseks proportsionaalsel viisil ning meetmetega ei tohiks dubleerida ega välja tõrjuda erasektoripoolset rahastamist***, takistada eri liikmesriikidest pärit äriühingute koostööd*** ega moonutada konkurentsi siseturul. ***Meetmed peaksid*** olema ***sihipärased ja tõhusad ning andma liidule selget lisaväärtust***.

(31) Mitme strateegilise tooraine hinnavolatiilsus, mida omakorda suurendavad piiratud võimalused maandada asjaomast riski futuuriturgudel, tekitab takistusi nii projektiarendajatele strateegiliste toorainete projektideks rahastuse saamisel kui ka järgneva etapi tarbijatele, kes soovivad osta põhisisendeid stabiilse ja prognoositava hinnaga. Selleks et vähendada strateegiliste toorainete tulevaste hindadega seotud ebakindlust, tuleb ette näha sellise süsteemi loomine, mis võimaldab nii huvitatud väljaostjatel kui ka strateegiliste projektide arendajatel avaldada ostu- ja müügipakkumusi ning viia pooled kokku, kui vastavad pakkumused võivad olla kokkusobivad. ***Selline süsteem on oluline, et soodustada VKEde osalemist strateegiliste toorainete väärtusahelates. Tuleks anda toetust, et võimaldada ärikonsortsiumidel pääseda turgudele, mida strateegiline partnerlus või vabakaubandusleping veel ei hõlma.***

(31a) Euroopa Investeerimispank peaks kokkuleppel nõukogu, komisjoni ja liikmesriikidega uurima ELi ekspordikrediidirahastu loomist, mis võimaldaks liidu ettevõtjatel investeerida projektidesse, mis aitavad kaasa käesolevas määruses sätestatud eesmärkide saavutamisele.

(32) Liidu tasandi teadmised toorainete ilmingutest on kogutud ja leiukohad kaardistatud ajal, mil kriitiliste toorainetega varustatuse tagamine strateegilise tehnoloogia arendamiseks ei olnud veel prioriteet. Selleks et koguda ja ajakohastada teavet kriitiliste toorainete ilmingute***, sealhulgas geotermilise kaevandamise potentsiaali*** kohta, peaksid liikmesriigid koostama riiklikud kriitiliste toorainete ***ja kriitilisi tooraineid sisaldada võivate juhtmetallide*** üldgeoloogiliste uurimistööde programmid, mis peaksid sisaldama selliseid meetmeid nagu maavarade kaardistamine, maavarade otsingu tarbeks tehtavad geokeemilised uuringud, geoteaduslikud uuringud ning ka olemasolevate geoteaduslike andmekogude taastöötlemine. Maavarade ilmingute kindlakstegemise ning nende kaevandamise tehnilise ja majandusliku teostatavuse hindamisega kaasneb suur finantsrisk. Selleks et seda riski vähendada ja hõlbustada kaevandamisprojektide väljatöötamist, peaksid liikmesriigid tegema avalikkusele kättesaadavaks teabe, mis on kogutud vastava riikliku maavarauuringute programmi alusel; kui see on asjakohane, tuleks tugineda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2007/2/EÜ ([18]) rajatud ruumiandmete infrastruktuuri raamistikule.

(32a) Kaevandamise, töötlemise ja ringlussevõtu eesmärkide saavutamiseks peaksid liikmesriigid edendama meetmeid, et tulla toime geoteadlaste ja selles vallas kõrgkooli lõpetanute nappusega liidus.

([18]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2007. aasta direktiiv 2007/2/EÜ, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur (INSPIRE) (ELT L 108, 25.4.2007, lk 1).

(33) ***Maa seire ja GNSSi süsteemidest, eelkõige ELi kosmoseprogrammist, Copernicusest, Galileost ja EGNOSest saadud satelliidiandmeid ja sellel põhinevaid teenuseid tuleks kasutada nii palju kui võimalik, et toetada jõupingutusi kestlike*** kriitiliste toorainete väärtusahelate ***loomiseks, pakkudes*** pidevat teabevoogu, mis võib olla kasulik sellises tegevuses nagu kaevandamispiirkondade seire ja majandamine, keskkonnaalase ja sotsiaal-majandusliku mõju hindamine või maavarauuringud. Kuna ***satelliidiandmed ja sellel põhinevad teenused võimaldavad*** koguda andmeid ka kaugete ja raskesti ligipääsetavate piirkondade kohta, peaksid liikmesriigid seda võimalikult suurel määral arvesse võtma riiklike maavarauuringuprogrammide koostamisel ja elluviimisel.

(34) Ehkki tarnekindluse suurendamiseks on vaja tugevdada liidu kriitiliste toorainete väärtusahelat, on kriitiliste toorainete tarneahelad ka edaspidi ülemaailmse mõõtmega ja tundlikud välistegurite suhtes. Hiljutised ja praegused sündmused – nende hulgas COVID-19 kriis ning provotseerimata ja põhjendamatu sõjaline agressioon Ukraina vastu***, samuti Hiina algatuse „Üks vöönd, üks tee“ mõju kolmandatele riikidele*** – on ilmsiks toonud teatavate liidu tarneahelate haavatavuse häirete suhtes ***ning pakilise vajaduse teha kindlaks hoovad nõudluse, eelkõige strateegiliste toorainete nõudluse leevendamiseks***. Selleks et liikmesriigid ja Euroopa tööstusharud oleksid võimelised tarnehäireid ette nägema ja valmis toime tulema tagajärgedega, tuleks välja töötada meetmed, et suurendada seirevõimekust, ***sealhulgas teabevahetus strateegiliste varude koordineerimiseks, kui see on vajalik,*** ja tugevdada äriühingute valmisolekut.

(35) Riskiteadlikkuse ja -ennetusega seotud võimekus on liikmesriigiti erinev ja kõigis liikmesriikides ei ole loodud sihtotstarbelisi struktuure selleks, et jälgida kriitiliste toorainete tarneahelaid ja teavitada äriühinguid võimalikest tarnehäirete riskidest. Samamoodi on osa äriühinguid investeerinud oma tarneahelate jälgimisse, teised aga ei ole suutelised seda tegema. Võttes arvesse kriitiliste toorainete tarneahelate üleilmset mõõdet ja ka nende keerukust, peaks komisjon seepärast töötama välja seireotstarbelise tulemustabeli, milles hinnatakse kriitiliste toorainete tarneriske, ning tagama kogutud teabe kättesaadavuse avaliku sektori asutustele ja erasektori osalejatele; see aitab omakorda suurendada liikmesriikidevahelist koostoimet. Selleks et liidu väärtusahelad oleksid piisaval määral valmis võimalikeks tarnehäireteks, peaks komisjon korraldama stressiteste, et hinnata strateegiliste toorainete tarneahelate haavatavust ja nende avatust tarneriskidele. Liikmesriigid peaksid seda tegevust toetama ning kasutama selliste stressitestide tegemiseks võimaluse korral oma riiklikke tarne- ja teabeasutusi, kes tegelevad kriitiliste toorainetega seotud küsimustega. Samuti peaks Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu tagama komisjoni ja liikmesriikide tehtavate stressitestide koordineerimise. Kui ühelgi liikmesriigil ei ole võimekust teha konkreetse strateegilise tooraine puhul nõutavat stressitesti, peaks komisjon tegema selle ise. Komisjon ***peaks*** soovitama ka võimalikke strateegiaid, mille abil avaliku sektori asutused ja erasektoris osalejad saaksid ***lühikeses ja keskmises perspektiivis*** maandada tarneriske, näiteks ***täiendavate poliitikameetmete rakendamine strateegiliste toorainete vajaduse vähendamiseks,*** strateegiliste varude loomine või tarnete täiendav mitmekesistamine. Selleks et koguda seiremeetmete võtmiseks ja stressitestide tegemiseks vajalikku teavet, peaks komisjon koordineerima tegevust Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu asjaomase alalise allrühmaga ning liikmesriigid peaksid kindlaks tegema väärtusahela toimimiseks olulised ***suurettevõtjad*** ja neid jälgima. Kui ükski alalise allrühma liige ei ole suuteline tegema konkreetse strateegilise tooraine puhul nõutavat stressitesti, peaks komisjon tegema selle ise.

(36) Tarnehäirete riski maandamisel on oluline roll strateegilistel varudel, iseäranis toorainete puhul. Kuigi ühtse turu hädaolukorra mehhanismi ettepanekuga on ette nähtud võimalus suurendada strateegilisi varusid ühtse turu valvsusrežiimi käivitamisel, ei ole liikmesriikidel ega äriühingutel kohustust luua ega koordineerida oma strateegilisi varusid, et olla valmis tarnehäireteks. Lisaks puudub Euroopa Liidu tasandil koordineerimismehhanism, mis võimaldaks koostada ühise hinnangu ja analüüsi võimalike kattuvuste ja koostoimete kohta. Kuna praegu selline teave puudub, peaksid liikmesriigid seega esimese sammuna esitama komisjonile teabe oma strateegiliste varude kohta, olenemata sellest, kas neid haldavad avaliku sektori asutused või ettevõtjad liikmesriigi nimel. Selline teave peaks sisaldama ülevaadet iga strateegilise tooraine puhul olemasolevate varude tasemest, varude taseme edasistest väljavaadetest ning nende varude suhtes kohaldatavatest normidest ja menetlustest. Kõigi taotluste puhul tuleb tagada proportsionaalsus, arvesse võtta andmete kättesaadavaks tegemiseks vajalikke kulusid ja jõupingutusi ning

mõju riigi julgeolekule, samuti ette näha sobivad tähtajad nõutava teabe esitamiseks. Analüüsi võidakse kaasata teave ettevõtjate varude kohta, kuid see ei kujuta endast vastavat teabetaotlust. Komisjon peaks käsitlema andmeid turvaliselt ja avalikustama teabe üksnes agregeeritud kujul. Saadud teabe alusel peaks ***Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu*** teise sammuna ***märkima*** liidu varude ohutu ***taseme***, arvestades asjaomaste strateegiliste toorainete aastast kogutarbimist liidus. Liidu strateegiliste toorainete olemasolevate varude ja strateegiliste varude üldtaseme võrdlusest lähtudes saaks Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu kokkuleppel komisjoniga seejärel avaldada liikmesriikidele mittesiduvaid arvamusi selle kohta, kuidas soodustada lähenemist, ning innustada neid suurendama oma strateegilisi varusid***, vältides samas turumoonutusi, sealhulgas tekkivate turgude ja arengumaade arvelt***. Seejuures peaks Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu võtma arvesse vajadust säilitada strateegilisi tooraineid kasutavatele eraettevõtjatele stiimulid strateegiliste varude suurendamiseks.

(37) Selleks et tagada täiendav koordineerimine, peaks komisjon vajaduse korral konsulteerima liikmesriikidega enne rahvusvahelisi foorumeid, kus kõnealuseid strateegilisi varusid võidakse arutada, eeskätt Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu asjaomase alalise allrühma kaudu. Samamoodi peaks komisjon käesoleva ettepaneku ja muude horisontaalsete või temaatiliste õigusaktide vastastikuse täiendavuse huvides tagama, et kogutud ja agregeeritud andmed edastatakse valvsus- või kriisijuhtimismehhanismidele, näiteks kavandatava ühtse turu hädaolukorra mehhanismi nõuanderühmale, kiibimääruse ettepanekuga ette nähtud Euroopa pooljuhtide nõukojale, HERA juhatusele või tervisekriisinõukogule.

(38) Selleks et olla piisavalt valmis toimetulekuks tarnehäiretega, peaksid liidus strateegiliste toorainete abil strateegilise tehnoloogia tootmisega tegelevad suurettevõtjad ***tagama asjakohase sisemise riskijuhtimise***. Nii tagatakse, et strateegiliste toorainete tarnimisega seotud riske võetakse arvesse ja et välja töötatakse asjakohased strateegiad riskide maandamiseks, et olla tarnehäireteks paremini ette valmistatud. Samamoodi peaksid kõnealused suurettevõtjad tegema oma strateegiliste toorainete tarneahelatele korrapäraselt stressiteste, et võtta arvesse kõiki eri stsenaariume, mis võivad häire korral mõjutada tarnetegevust. Nende meetmete tulemusena võetakse suuremal määral arvesse võimalike tarnehäirete kulusid.

(39) Paljud strateegiliste toorainete turud ei ole täielikult läbipaistvad ja on pakkumise poolel kontsentreeritud; see omakorda tugevdab müüjate läbirääkimispositsiooni ja toob ostjatele kaasa kõrgemad hinnad***, mis tekitab probleemi turule***. Selleks et tagada liidus asutatud ettevõtjatele ***toorainete kättesaadavus***, peaks komisjon looma süsteemi, mis võimaldab huvitatud ostjate nõudluse koondada. Sellise süsteemi väljatöötamisel peaks komisjon arvesse võtma kogemusi, mis on saadud sarnaste ettevõtmiste käigus, eeskätt gaasi ühisostmisel***, mis on varem kehtestatud vastusena gaasikriisile*** nõukogu määruse (EL) 2022/2576 ([19]) alusel. Seda süsteemi peaksid saama kasutada ka liikmesriikide ametiasutused oma strateegiliste varude loomiseks. Kõik selle mehhanismi ***osana vastu võetavad*** meetmed peaksid olema kooskõlas liidu ***konkurentsi- ja riigisisese õigusega***.

(39a) Vastupanu- ja konkurentsivõimeline toorainesektor on liidu jaoks suure majandusliku ja strateegilise tähtsusega. Võttes arvesse käesoleva määruse eesmärke, nimelt suurendada liidu strateegiliste toorainete kaevandamise, töötlemise ja ringlussevõtu võimsust, on oluline ettevõtjatele tagada õiglane ja prognoositav turukeskkond kogu toorainete väärtusahela ulatuses. Iga süsteemi puhul, mille eesmärk on koondada nõudlust, et tugevdada liidu ettevõtjate turupositsiooni nõudluse osas, tuleb seega hoolikalt kaaluda ka turumõju liidu ettevõtjatele pakkumise osas.

([19]) Nõukogu 19. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2576, millega suurendatakse solidaarsust gaasi ostmise parema koordineerimise, usaldusväärsete hinna võrdlusaluste ja piiriülese gaasikaubanduse abil (ELT L 335, 29.12.2022, lk 1).

(40) Käesolevas määruses sisalduvad sätted seire ja strateegiliste varude kohta ei too kaasa riiklike õigusnormide ühtlustamist ega asenda kehtivaid mehhanisme. Seire ja riskivalmidusega seotud stiimulid peaksid olema kooskõlas Euroopa õigusaktidega. Seega võidakse kriitiliste ja strateegiliste toorainete suhtes kriisi või ohu korral siiski kohaldada selliseid õigusakte nagu kavandatav ühtse turu hädaolukorra mehhanismi määrus, mille eesmärk on ennetada ühtse turu toimimist mõjutavaid kriise, nendele kriisidele reageerida ja leevendada nende mõju, või nõukogu määrus (EL) 2022/2372 ([20]) selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiinivahenditega varustatus liidu tasandi rahvatervisealases hädaolukorras, niivõrd kui need toorained kuuluvad kõnealuste õigusaktide kohaldamisalasse. ***Komisjon peaks tagama*** käesoleva määruse ja kriisivahendite vastastikuse täiendavuse ja sidususe ***nende kriisivahenditega loodud nõuande- ja juhtorganite tähelepaneliku teabevahetuse kaudu***.

(41) Enamik kriitilisi toorainеid on metallid, mida on põhimõtteliselt võimalik lõputult ringlusse võtta, ehkki mõnikord võivad kvaliteediomadused halveneda. See pakub võimalust kujundada rohepöörde taustal välja tõeline ringmajandus. Pärast algset etappi, mille käigus nõudlus uue tehnoloogia arendamiseks vajalike kriitiliste toorainete järele kiiresti kasvab ning see nõudlus rahuldatakse endiselt peamiselt esmase kaevandamise ja töötlemise abil, tuleks suurendada ringlussevõtu ***ja korduskasutamise*** rolli ning vähendada esmase kaevandamise vajadust ja sellega kaasnevat mõju. Praegu aga on enamiku kriitiliste toorainete puhul ringlussevõtu ***ja korduskasutuse*** määrad väikesed***, muu hulgas seetõttu, et toodete kavandamisetapis ei võeta ringlussevõetavust arvesse,*** ning ringlussevõtu süsteemid ja tehnoloogia ei ole sageli kohandatud nende toorainete erisustele. Seega tuleb võtta meetmeid, et tegeleda eri probleemidega, mis takistavad kasutamast ringmajanduse potentsiaali. ***Olenemata 2030. aastal tarbitud strateegiliste toorainete kogusest, peaks liit seadma eesmärgiks nende toorainete ringluse.***

(41a) Euroopa peab suurendama oma avatud strateegilist suveräänsust ja vastupanuvõimet, et valmistuda võimalikeks tarnehäireteks tervise- või muude kriiside tõttu. Ringmajanduse ja ressursitõhususe suurendamine kriitiliste toorainete suurema ringlussevõtu ja taaskasutamise abil aitab kaasa selle eesmärgi saavutamisele.

(42) Liikmesriikidel on ringluspõhisuse, näiteks jäätmete kogumise ja käitlemise süsteemide valdkonnas märkimisväärne pädevus. Seda pädevust tuleks ära kasutada, et suurendada selliste jäätmevoogude kogumise ja ringlussevõtu määra, millel on suur kriitiliste toorainete eraldamise potentsiaal; selleks saaks kasutada näiteks finantsstiimuleid, nagu allahindlused, rahalised tasud või tagatisrahasüsteemid***, säilitades samal ajal siseturu terviklikkuse***. Samuti peaksid liikmesriikide ametiasutused tegema olukorra parandamiseks jõupingutusi kriitiliste toorainete ja neid sisaldavate toodete ostjatena, kusjuures riiklike teadus- ja innovatsiooniprogrammide raames eraldatakse märkimisväärseid ressursse, et parandada kriitiliste toorainete ringluspõhisuse ja ka ***materjalitõhususe ning asendusstrateegiatega*** seotud teadmiste ja tehnoloogia taset. Kokkuvõtteks peaksid liikmesriigid selleks, et edendada kriitiliste toorainete eraldamist kaevandamisjäätmetest, parandama teabe kättesaadavust ning kõrvaldama õiguslikud, majanduslikud ja tehnilised takistused. Ühe võimaliku lahendusena peaksid liikmesriigid kaaluma ettevõtjate ja liikmesriigi vahelisi riskijagamismehhanisme, et edendada suletud jäätmehoidlatest pärit jäätmete taaskasutamist. ***Komisjon peaks jälgima liikmesriikide tegevust, võrdlema parimaid tavasid ja levitama neid ning andma liikmesriikidele vajaduse korral soovitusi edasiste meetmete võtmiseks.***

(42a) Elektroonikajäätmed sisaldavad kriitiliste toorainete kontsentratsioone, mis on suurusjärkudes suuremad kui maailma parimates maakides. See pakub märkimisväärset majanduslikku võimalust jäätmesõelumiseks, millel on suur arengupotentsiaal.

([20]) Nõukogu 24. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2372 selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiinivahenditega varustatus liidu tasandi rahvatervisealases hädaolukorras (ELT L 314, 6.12.2022, lk 64).

(43) Tooraineid on kaevandatud paljudes liidu piirkondades ja seega leidub märkimisväärses koguses kaevandamisjäätmeid suletud jäätmehoidlates, mille puhul ei ole kriitiliste toorainete eraldamise potentsiaali üldjuhul hinnatud, arvestades, et nende majanduslik tähtsus on hakanud suurenema alles hiljuti. Kriitiliste toorainete eraldamine kaevandamisjäätmete hoidlatest võimaldab ***vältida ja leevendada uue kaevandustegevuse negatiivset sotsiaalset ja keskkonnamõju,*** luua majanduslikku väärtust ja töökohti ajaloolistes kaevanduspiirkondades, mida tihtipeale mõjutab deindustrialiseerimine ja taandareng***, kuigi nendel piirkondadel võib olla oluline roll liidu vastupanuvõime suurendamisel ning toorainetele juurdepääsu negatiivse keskkonna- ja sotsiaalse mõju vähendamisel.*** Asjaolu, et kriitiliste toorainete sisaldusele ei pöörata piisavalt tähelepanu ja selle kohta on vähe teavet, eeskätt suletud jäätmehoidlate puhul, on peamine tegur, mis takistab kaevandamisjäätmetest kriitiliste toorainete eraldamise võimaluste ulatuslikumat ärakasutamist.

(44) Kriitiliste toorainete eraldamine kaevandamisjäätmete hoidlatest peaks moodustama osa nende jäätmehoidlate jäätmete taaskasutamisest. Direktiivis 2006/21/EÜ on sätestatud ranged keskkonna- ja inimtervisekaitsenõuded kaevandustööstuse jäätmekäitluses. Ehkki need ranged nõuded tuleks säilitada, on asjakohane kehtestada lisameetmed, et viia kriitiliste toorainete eraldamine kaevandamisjäätmetest maksimumini.

(45) Nii juba tegutsevate kui ka uute kaevandamisjäätmehoidlate käitajad peaksid tegema esialgse majandusliku hindamisuuringu, milles keskendutakse kriitiliste toorainete eraldamisele jäätmehoidlas ***ning nende maardlates*** olevatest ja tekkivatest kaevandamisjäätmetest. Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2008/98/EÜ ([21]) sätestatud jäätmehierarhiaga peaks olema esmatähtis kriitilisi tooraineid sisaldavate jäätmete teket vältida, eraldades kriitilised toorained kaevandatud materjalidest enne, kui need muutuvad jäätmeteks. Selle uuringu koostamisel peaksid ettevõtjad koguma vajaliku teabe, sealhulgas kaevandamisjäätmetes sisalduvate kriitiliste toorainete sisaldused ja kogused, ning hindama mitut protsesside, tegevuse või ärikokkulepetega seotud valikuvarianti, mis võimaldavad kriitilisi tooraineid ***tehniliselt teostataval ja*** majanduslikult elujõulisel viisil taaskasutada. See kohustus lisandub kohustustele, mis on sätestatud direktiivis 2006/21/EÜ ja selle ülevõtmiseks vastu võetud riigisisestes õigusaktides, ning on vahetult kohaldatav. Selle kohustuse täitmisel peaksid ettevõtjad ja pädevad asutused tegema jõupingutusi, et viia halduskoormus miinimumini ja koondada võimaluste piires menetlusi.

(46) Kuna praegu ei ole suletud kaevandamisjäätmehoidlatest kriitiliste toorainete eraldamise potentsiaali kohta piisavalt teavet, peaksid liikmesriigid kooskõlas liidu konkurentsieeskirjadega looma andmebaasi, mis sisaldab kogu asjakohast teavet, et edendada taaskasutamist, eeskätt kriitiliste toorainete koguse ja sisalduse kohta selliste jäätmehoidlate jäätmetes. See teave tuleks teha avalikkusele kättesaadavaks kasutajasõbralikus vormis ja digitaalsel kujul, et pakkuda juurdepääsu üksikasjalikumale tehnilisele teabele. Selleks et hõlbustada kasutajasõbralikku juurdepääsu teabele, võiksid liikmesriigid näiteks luua kontaktpunkti, et tagada võimalus vahetada täpsemat teavet kriitiliste toorainete taaskasutamise projektide arendajatega. Andmebaas tuleks välja töötada nii, et võimalikud projektiarendajad saaksid hõlpsasti kindlaks teha jäätmehoidlad, mille puhul on suur potentsiaal majanduslikult elujõuliseks taaskasutamiseks ***lühikeses, keskpikas ja pikas perspektiivis.*** Piiratud ressursside paremaks suunamiseks ***võiksid*** liikmesriigid ***koguda*** teavet etapiviisiliselt ja ***korraldada*** keerukamad teabekogumisetapid üksnes nende jäätmehoidlate puhul, mis on kõige perspektiivikamad. Teabe kogumise eesmärk peaks olema pakkuda kaevandamisjäätmete hoidlate kohta täpset ja representatiivset teavet ning saada võimalikult hea ülevaade kriitiliste toorainete taaskasutamise potentsiaalist.

(47) Paljud eri tooted sisaldavad püsimagneteid, sealhulgas tuuleturbiinid ja elektrisõidukid, mis on olulisimad ja kõige kiiremini kasvavad rakendused, ent ka muud tooted, nagu magnetresonantstomograafia seadmed, tööstusrobotid, kergtranspordivahendid, külmageneraatorid, soojuspumbad, elektrimootorid, tööstuslikud elektripumbad, automaatpesumasinad, trummelkuivatid, mikrolaineahjud, tolmuimejad ja nõudepesumasinad, mis sisaldavad suurtes kogustes materjale, mida saaks taaskasutada. Enamik püsimagneteid, eeskätt kõige võimsamat tüüpi magnetid,

([21]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3–30).

sisaldavad kriitilisi tooraineid, näiteks neodüüm, praseodüüm, düsproosium ja terbium, boor, samaarium, nikkel või koobalt. Neid on küll võimalik ringlusse võtta, kuid liidus tehakse seda väikeses mahus või üksnes teadusprojektide raames. Seega tuleks ringluspõhisuse suurendamisel käsitada püsimagneteid prioriteetse tootena.

(48) Magnetite ***ringluse suurendamiseks*** peaks ringlussevõtjatele***, renoveerijatele ja parandajatele*** olema eelkõige kättesaadav vajalik teave tootes sisalduvate magnetite koguse, tüübi, keemilise koostise, asukoha ning kasutatud pinde, liimide ja lisaainete kohta, samuti teave selle kohta, kuidas püsimagneteid tootest eemaldada. Selleks et magnetite ringlussevõtt oleks majanduslikult tasuv, tuleks liidu turule lastavates toodetes sisalduvate püsimagnetite puhul lisaks järk-järgult suurendada ringlussevõetud materjali sisaldust. Esimeses etapis tuleks tagada ringlussevõetud materjali sisaldust käsitleva teabe läbipaistvus ning seejärel tuleks kehtestada ringlussevõetud materjali miinimumsisaldus, lähtudes asjakohase sisalduse ja tõenäolise mõju eriotstarbelisest hindamisest.

(49) Paljude liidu turul müüdavate kriitiliste toorainete puhul tõendab tootmise ja tarneahela kestlikkust sertifikaat. Sertifikaate on võimalik saada mitmesuguste avaliku ja erasektori sertifitseerimiskavade alusel; kuna need kavad on oma ulatuselt ja ranguselt erinevad, võib esineda segadust selle suhtes, mida sellise sertifitseerimise alusel liidu turule lastud kriitiliste toorainete suhtelise kestlikkuse kohta esitatud väited endast kujutavad ja kas need peavad paika. Komisjonile tuleks anda volitus võtta vastu rakendusakte, millega tunnustatakse terviklikuks ja usaldusväärseks peetavaid sertifitseerimiskavasid ning tagatakse ametiasutustele ja turuosalistele ühtne alus kriitiliste toorainete kestlikkuse hindamiseks. Tunnustada tuleks üksnes selliseid sertifitseerimiskavasid, milles käsitletakse mitmesuguseid kestlikkuse aspekte, sealhulgas ***õhu, pinnase, vee ja elurikkusega seotud*** keskkonnakaitset, inimõigusi, kaasa arvatud töötajate ***õiguste juhtimisega seotud kaalutlusi, sealhulgas*** äritegevuse läbipaistvust ***ja kohalike kogukondade osalemist, mis tagavad kõrged kestlikkusstandardid***, ning mis sisaldavad sätteid sõltumatu kolmanda isiku tehtava vastavuskontrolli ja vastavuse jälgimise kohta. Selleks et tagada tõhusad menetlused, peaks strateegilise projekti tunnustamist taotlevatel projektiarendajatel olema võimalus tugineda tunnustatud kavas osalemisele, et tõendada projekti kestlikku rakendamist.

(50) Kriitiliste toorainete tootmine väärtusahela eri etappides põhjustab ***kliima- ja*** keskkonnamõju, ***eelkõige*** veele ***ja elurikkusele***. Selleks et kõnealust kahju vähendada ja pakkuda stiimuleid kestlikumate kriitiliste toorainete tootmiseks, tuleks komisjonile anda volitus töötada välja kriitiliste toorainete keskkonnajalajälje arvutamise süsteem (sh kontrollimenetlus), et liidu turule lastavate kriitiliste toorainete keskkonnajalajälje teave tehtaks avalikkusele kättesaadavaks. Süsteemi väljatöötamisel tuleks arvesse võtta teaduslikult põhjendatud hindamismeetodeid ja olelusringi hindamise valdkonna rahvusvahelisi standardeid. Tooraine keskkonnajalajälje deklaratsiooni esitamise nõue peaks kehtima üksnes juhul, kui eriotstarbelise hindamise tulemusena on järeldatud, et see aitaks kaasa liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele ***ning oleks proportsionaalne majanduslike kuludega***, hõlbustades väiksema keskkonnajalajäljega kriitiliste toorainete hankimist, ning et see ei avaldaks ebaproportsionaalset mõju kaubandusvoogudele. Pärast asjaomaste arvutusmeetodite vastuvõtmist peaks komisjon välja töötama kriitiliste toorainete keskkonnajalajälje tulemusklassid, mis võimaldavad potentsiaalsetel ostjatel hõlpsasti võrrelda kättesaadavate toorainete suhtelist keskkonnajalajälge ning suunata turu kestlikumate toorainete poole. Kriitiliste toorainete müüjad peaksid tagama, et nende klientidele on kättesaadav keskkonnajalajälje deklaratsioon. Läbipaistev teave liidu turule lastavate kriitiliste toorainete suhtelise jalajälje kohta võib toetada ka muid liidu ja riigi tasandi poliitikavaldkondi, näiteks stiimuleid või keskkonnahoidliku riigihanke kriteeriume, ja soodustada nõnda väiksema keskkonnamõjuga kriitiliste toorainete tootmist. ***Maa suurim elurikkus asub arvatavasti süvameres ja see piirkond pakub elutähtsaid keskkonnateenuseid, sealhulgas pikaajalist süsiniku sidumist. Süvamerepõhja kaevandamine põhjustab suure tõenäosusega elurikkuse püsivat vähenemist ja kahju ökosüsteemile. Kooskõlas ettevaatuspõhimõttega ei tohiks süvamerekaevandamist toimuda seni, kuni selle mõju merekeskkonnale ja elurikkusele ei ole***

piisavalt uuritud, ning seni, kuni puudub teaduslik konsensus selle kohta, et süvamerekaevandamist saab hallata viisil, mis tagab, et ei toimuks mere elurikkuse vähenemist ja ökosüsteemi kahjustamist.

(51) Keskkonnajalajälje leidmise meetodite alusel saab välja töötada arvutamiseeskirjad. Need põhinevad teaduslikult põhjendatud hindamismeetoditel, milles võetakse arvesse ***liidu muude õigusaktidega kehtestatud sarnaseid kohustusi ning*** rahvusvahelise tasandi arengusuundumusi ja keskkonnamõju, sealhulgas kliimamuutused, vee, õhu, mullastiku, loodusvarade ja maakasutusega seotud mõju ning toksilisus.

(52) Tuleks tagada, et enne oma toodete või toorainete turulelaskmist hindavad vastutavad ettevõtjad nende vastavust püsimagnetite ringluspõhisuse parandamise nõuetele ning kriitiliste toorainete keskkonnajalajälje deklaratsiooniga seotud nõuetele ning et riigi pädevad asutused tagavad nende nõuete täitmise. Sellega seoses on asjakohased määruse (EL) 2019/1020 ja määruse (EL) 2023/xxx *[viide kestlike toodete ökodisaini määrusele]* kohased vastavust ja turujärelevalvet käsitlevad sätted, mida tuleks seega kohaldada ka kõnealuste nõuete suhtes. Selleks et võimalikult suures ulatuses tuginetaks kehtivatele raamistikele, tuleks tagada, et määruse (EL) 2018/858 või määruse (EL) nr 168/2013 kohaselt tüübikinnitust vajavate toodete puhul kontrollitakse vastavust kehtiva tüübikinnitussüsteemi alusel.

(53) Määruse (EL) nr 1025/2012 artikli 10 lõike 1 kohaselt peaks komisjon esitama ühele või mitmele Euroopa standardiorganisatsioonile taotluse koostada Euroopa standardid, mis toetaksid käesoleva määruse eesmärkide saavutamist.

(54) Selleks et viia ellu 2020. aasta kriitiliste toorainete tegevuskava, on liit sõlminud kolmandate riikidega strateegilised toorainepartnerlused. Tarnete mitmekesistamiseks tuleks neid jõupingutusi ***intensiivistada ja see peaks viima strateegiliste projektide loomiseni***. Töötada välja ja tagada ühtne raamistik edasiste partnerluste sõlmimiseks ***ning töötada välja Euroopa toorainediplomaatia kooskõlas liidu energia- ja kliimadiplomaatiaga.*** Liikmesriigid ja komisjon ***peaksid*** Euroopa kriitiliste toorainete nõukogus tehtava koostöö raames koordineerima meetmeid ja arutama ***ning analüüsima*** muu hulgas seda, kas olemasolevad partnerlused aitavad saavutada seatud eesmärke ja millised kolmandad riigid peaksid olema uute partnerluste sõlmimisel esmatähtsad, samuti kõnealuste partnerluste sisu ning nende sidusust ja võimalikku koostoimet koostööga, mida liikmesriigid teevad asjaomaste kolmandate riikidega kahepoolselt***, ning piisava juurdepääsu olemasolu rahastamisele***. Liit peaks tegema jõupingutusi, et luua vastastikku kasulikke ***ja kestlikke*** partnerlusi ***selliste kolmandate riikidega, sealhulgas*** tärkavate turgude ja areneva majandusega riikidega, lähtudes strateegiast „Global Gateway“, ***Euroopa tiimi lähenemisviisist, ühisest kaubanduspoliitikast ning selle arendamisest ja välispoliitikast, mis aitavad*** mitmekesistada toorainete tarneahelat ***ning annavad nendes riikides lisaväärtust. Täiendavaid jõupingutusi tuleks teha ka selleks, et investeerida koostöösse siseturul osalevate rahvusvaheliste sarnaselt meelestatud partneritega, kandidaatriikidega või sarnaselt meelestatud kolmandate riikidega, kes ei ole hõlmatud ei strateegilise partnerluse ega vabakaubanduslepinguga. Need vastastikused huvid peaksid hõlmama keskkonnastandardite edendamist ja kaitset ning sotsiaalsete ja inimõiguste kaitset kooskõlas rahvusvaheliste ja riigisiseste õigusaktidega, järgides täielikult mitmepoolse koostöö eeskirju.***

(54a) Liidu strateegiline prioriteet mitmekesistada oma kriitiliste toorainete tarneid peab saama liidu välistegevuse ja diplomaatia prioriteediks Euroopa tiimi lähenemisviisi raames ning kooskõlas ELi energia- ja kliimapoliitikaga. Liidu toorainealase välispoliitika eesmärk peaks olema selgitada liidu lähenemisviisi ressursitõhususele, kestlikkusele, ringlusele ja asendamisele ning selle eesmärk peaks olema teha koostööd ja vajaduse korral luua rahvusvahelised foorumid ülemaailmsete tooraineturgude paremaks koordineerimiseks ja läbipaistvuseks ning ühisostuplatvormide jaoks.

(55) Selleks et toetada strateegiliste projektide väljatöötamise ja nende rahastamise, maavarauuringute programmide, seirevõimekuse või strateegiliste varudega seotud ülesannete täitmist ja anda komisjonile asjakohast nõu, tuleks luua Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu peaks koosnema liikmesriikide ja komisjoni esindajatest ning võimaldama ***kodanikuühiskonnal ja*** teistel pooltel***, näiteks akadeemilistel ringkondadel, kodanikuühiskonna organisatsioonidel ning muudel liidu institutsioonidel ja liidu asutustel,*** osaleda vaatlejatena. Teatavate ülesannete täitmiseks vajalike eksperditeadmiste arendamiseks peaks kriitiliste toorainete nõukogu moodustama rahastamise, maavarauuringute, seire ja strateegiliste varude ***ning kestlikkuse*** küsimustega tegelevad alalised allrühmad, mis peaksid tegutsema mitmesuguseid asjaomaseid riikide ametiasutusi koondava võrgustikuna ning vajaduse korral konsulteerima tööstusharu, teadusringkonna, kodanikuühiskonna ja muude oluliste sidusrühmadega. Kriitiliste toorainete nõukogu nõuanded ja arvamused peaksid olema mittesiduvad ning selliste nõuannete või arvamuste puudumine ei tohiks takistada komisjoni täitmast oma ülesandeid käesoleva määruse alusel.

(56) Kui eesmärkide, sealhulgas võimsuse ja mitmekesistamisega seotud sihttasemete saavutamisel ei tehta edusamme, võib see osutada vajadusele võtta lisameetmeid. Seega peaks komisjon nende eesmärkide saavutamiseks tehtavaid edusamme jälgima.

(57) Selleks et liikmesriikide ***ja ettevõtjate, eelkõige VKEde*** halduskoormus oleks võimalikult väike, tuleks eri aruandekohustusi ühtlustada ja komisjon peaks välja töötama vormi, mis võimaldaks liikmesriikidel täita projektide, maavarauuringute ***ja seirega*** seotud aruandekohustusi korrapäraselt avaldatava ühtse dokumendiga, mis võib olla konfidentsiaalne või piiratud kasutusega.

(58) Pädevate asutuste usaldusliku ja konstruktiivse koostöö tagamiseks liidu ja riikide tasandil peaksid kõik käeoleva määruse kohaldamises osalejad austama oma ülesannete täitmise käigus saadud teabe ja andmete konfidentsiaalsust. Komisjon ja riikide pädevad asutused, nende ametnikud, avalikud teenistujad ja teised kõnealuste asutuste järelevalve all töötavad isikud ning ka liikmesriikide muude asutuste ametnikud ja avalikud teenistujad ei tohi avaldada käesoleva määruse alusel saadud või vahetatud teavet ega teavet, mille kohta kehtib ametisaladuse hoidmise kohustus. Seda nõuet tuleks kohaldada ka Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu suhtes. Andmeid tuleks käidelda ja säilitada turvalises keskkonnas.

(59) Delegeeritud õigusaktide vastuvõtmisel vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 290 on eriti oluline, et komisjon korraldaks oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes ([22]) sätestatud põhimõtete kohaselt. Eelkõige selleks, et tagada võrdne osalemine delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

(60) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused järgmistes küsimustes: a) nende vormide kindlaksmääramine, mida kasutatakse selleks, et esitada strateegiliste projektide tunnustamise taotlusi, strateegiliste projektide eduaruandeid, riiklikke maavarauuringute programme ning liikmesriikide aruandeid maavarauuringute, seire, strateegiliste varude ja ringluspõhisuse kohta; b) selle kindlaksmääramine, milliseid tooteid, komponente ja jäätmevoogusid käsitatakse suurt kriitiliste toorainete taaskasutamise potentsiaali omavana, ja c) kriitiliste toorainete kestlikkusega seotud kavade tunnustamise kriteeriumide ja nende kohaldamise korra kindlaksmääramine. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011 ([23]).

(61) Selleks et tagada käesoleva määruse alusel kehtestatud kohustuste täitmine, eeskätt seoses vastavusega ökodisaini nõuetele, tuleks nende äriühingute suhtes, kes ei täida oma kohustusi, sealhulgas riskivalmiduse ning projektiaruannete ja ringlussevõetavusega seotud teabe esitamise puhul, kohaldada karistusi. Seepärast on vaja, et liikmesriigid kehtestaksid riigisiseses õiguses tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused käesoleva määruse täitmata jätmise eest.

([22]) ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

([23]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13–18).

(62) Komisjon peaks käesolevat määrust hindama. Institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe punkti 22 kohaselt peaks selline hindamine põhinema viiel kriteeriumil, milleks on tõhusus, mõjusus, asjakohasus, sidusus ja ELi lisaväärtus, ning see peaks olema aluseks võimalike edasiste meetmete mõju hindamisele. Komisjon peaks esitama Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele aruande käesoleva määruse rakendamise ning selle eesmärkide, sealhulgas võimsuse ja mitmekesistamisega seotud sihttasemete saavutamisel tehtud edusammude kohta. Samuti peaks kõnealune aruanne sisaldama hinnangut selle kohta, kas keskkonnajalajälje puhul on asjakohane kehtestada maksimaalsed künnised, tuginedes kriitiliste toorainete keskkonnajalajälje teabe läbipaistvusega seotud meetmete rakendamisele.

(63) Kui mõni käesoleva määrusega ette nähtud meede kujutab endast riigiabi, ei piira selliseid meetmeid käsitlevad sätted ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist.

(64) Kuna käesoleva määruse eesmärki – parandada siseturu toimimist ja kehtestada sel otstarbel raamistik, et tagada liidu juurdepääs kriitiliste toorainete kindlatele ja kestlikele tarnetele – ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, vaid seda saab meetmete ulatuse ja toime tõttu saavutada ainult liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

1. peatükk

Üldsätted

Artikkel 1

Reguleerimisese ja eesmärgid

1. Käesoleva määruse üldeesmärk on parandada siseturu toimimist ja kehtestada sel otstarbel raamistik, et tagada liidu kriitiliste toorainete ***rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline, turvaline, vastupanuvõimeline ja kestlik tarnimine, sealhulgas edendades kestlikkust, tõhusust ja ringlust kogu väärtusahelas***.

2. Lõikes 1 osutatud üldeesmärgi saavutamiseks on käesoleva määrusega kavas:

a) tugevdada strateegiliste toorainete väärtusahela eri etappe***, eesmärgiga tagada***, et 2030. aastaks oleks liidu võimsus iga strateegilise tooraine puhul oluliselt suurem ning et lõppkokkuvõttes oleks see ligilähedane või vastaks järgmistele sihttasemetele:

i) liidu kaevandamisvõimsus on piisav, et kaevandada maake, mineraale või kontsentraate sellises koguses, et katta vähemalt 10 % liidu aastasest strateegiliste toorainete tarbimisest, kui liidu varud seda võimaldavad;

ii) liidu töötlemisvõimsus, sealhulgas kõigis töötlemise vahetappides, on piisav, et katta vähemalt ***50*** % liidu aastasest strateegiliste toorainete tarbimisest***; kuni 20 % liidu uuest töötlemisvõimsusest võiks areneda strateegiliste partnerluste raames tekkivate turgudega riikides ja arengumaades***;

iii) liidu ringlussevõtuvõimsus, sealhulgas kõigis ringlussevõtu vaheetappides, on piisav, et katta vähemalt ***+10 % ringlussevõtuvõimsusest iga strateegilise tooraine kohta, põhinedes 2020.–2022. aastate lähtetasemele, et koguda, sortida ja töödelda vähemalt 45 % igast liidu jäätmetes sisalduvast strateegilisest toorainest, võttes arvesse tehnilist ja majanduslikku teostatavust***,

b) mitmekesistada liidu strateegiliste toorainete importi, et 2030. aastaks saaks liidu iga strateegilise tooraine aastase tarbimise (ükskõik millises töötlemisetapis) katta mitmest kolmandast riigist pärit impordi abil ning et ühestki kolmandast riigist ei tarnitaks enam kui 65 % liidus aastas tarbitavast toorainest***, samas kui esmatähtsaks tuleks pidada sõltuvuse vähendamist ebausaldusväärsetest partneritest, kes ei jaga liidu väärtusi, inimõiguste austamist, demokraatiat ja õigusriigi põhimõtet;***

c) parandada liidu võimekust jälgida ja maandada kriitiliste toorainetega seotud tarneriski ***nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis, võttes täielikult arvesse rahvusvahelist konkurentsivõimet***;

d) tagada liidu turule lastud kriitiliste toorainete ja kriitilisi tooraineid sisaldavate toodete vaba liikumine, tagades samal ajal nende ringluspõhisuse***, vastupidavuse, parandatavuse ja kulutõhusa kättesaadavusega siseturul*** keskkonnakaitse ***ja kestlikkuse*** kõrge taseme;

da) soodustada asendustoorainete väljatöötamist ja kasutuselevõttu, edendades tooraine asendamiseks kasutatavaid tootmismeetodeid ning teadus- ja arendustegevust alternatiivsete uuenduslike materjalide valdkonnas, et vähendada liidu ökoloogilist jalajälge;

db) leevendada liidu kasvavat nõudlust kriitiliste toorainete järele, sealhulgas suurendades tõhusust ja materjalide asendamise kasutuselevõttu kogu väärtusahelas, et tarbida lõike 4b kohaselt prognoositava võrdlusstsenaariumiga võrreldes vähem kriitilisi tooraineid;

dc) suurendada teiseste toorainete osakaalu liidu strateegiliste toorainete tarbimises.

3. Kui komisjon järeldab artiklis 42 osutatud aruande põhjal, et liidul tõenäoliselt ei õnnestu lõikes 2 seatud eesmärke saavutada, hindab ta, kas nende eesmärkide saavutamise tagamiseks oleks teostatav ja proportsionaalne esitada ettepanekuid meetmete võtmiseks või kasutada oma volitusi liidu tasandil.

4. Komisjon võtab lõike 2 punkti a alapunktis iii osutatud eesmärke ja sihttasemeid ökodisainінõuete ettevalmistamisel arvesse ***kõigis asjakohastes ELi õigusaktides*** seotud liidu prioriteedina***, sh*** määruse XX/XXXX [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] artikli 5 lõike 4 punkti a alapunkti i tähenduses, et parandada järgmisi tooteaspekte: vastupidavus, korduskasutatavus, parandatavus, ressursikasutus või -tõhusus, taastootmise ja ringlussevõtu võimalus, ringlussevõetud materjali sisaldus ja materjalide taaskasutamise võimalus.

4a. Käesoleva määruse tulemusena loodud ja tugevdatud väärtusahelaid nii liidus kui ka kolmandates riikides tugevdatakse pärast 2030. aastat veelgi. Komisjon võtab seda artiklis 46 osutatud läbivaatamise läbiviimisel arvesse.

4b. Komisjon esitab delegeeritud õigusaktiga, mis võetakse vastu [kolm kuud pärast käesoleva määruse jõustumist] kooskõlas artikliga 36, kriitiliste toorainete iga-aastase tarbimise prognoosid kuni 2050. aastani koos vahe-eesmärkidega ja ajakohastab neid vähemalt iga nelja aasta järel. Need prognoosid põhinevad tehnoloogiarikkal alt üles kulude optimeerimise sisendi-väljundite modelleerimisel, laiendades olemasolevaid andmeid ja komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse koostatud aruandeid, võttes arvesse erinevaid stsenaariume, sealhulgas väikese ja suure nõudluse stsenaariume ning võrdlusstsenaariumi. Need prognoosid esitatakse iga liikmesriigi tasandil või sellest allpool ning need hõlmavad kõiki majandussektoreid. See hõlmab liidu turule lastavates vahe- või lõpptoodetes sisalduvaid kriitilisi tooraineid ja on kooskõlas liidu energia- ja kliimaeesmärkidega ning nullnetotööstuse määruses sätestatud ambitsioonidega.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „tooraine“ – töödeldud või töötlemata aine, mida kasutatakse sisendina vahe- või lõpptoodete valmistamiseks, välja arvatud ained, mida kasutatakse valdavalt toidu, sööda või kütusena;

2) „kriitilised toorained“ – artiklis 4 määratletud toorained;

3) „strateegilised toorained“ – artiklis 3 määratletud toorained;

4) „toorainete väärtusahel“ – kõik tegevused ja protsessid, mis on seotud toorainete uuringute, kaevandamise, töötlemise ja ringlussevõtuga;

5) „maavarauuringud“ – kõik tegevused, mille eesmärk on teha kindlaks maavarade ilmingud ja selgitada välja nende omadused;

6) „kaevandamine“ – maakide, mineraalide ja taimsete saaduste esmane ***või teisene*** ammutamine nende algsest looduslikust asukohast ***peamise toote või kõrvaltootena***, sealhulgas maapõues asuvatest ja veealustest leiukohtadest, mereveest ja puudest;

7) „liidu kaevandamisvõimsus“ – liidusisese strateegilisi tooraineid sisaldavate maakide, mineraalide, taimsete saaduste ja kontsentraatide kaevandamise (sealhulgas töötlemistegevus, mis tavapäraselt toimub kaevanduskohas või selle läheduses) maksimaalsete iga-aastaste tootmismahtude koondnäitaja;

8) „varud“ – kõik maavarailmingud, mida on ***asjaomase turu kontekstis*** majanduslikult tasuv kaevandada;

9) „töötlemine“ – kõik füüsikalised, keemilised ja bioloogilised protsessid, mille käigus maakidest, mineraalidest, taimsetest saadustest või jäätmetest saadud tooraine töödeldakse ümber puhtaks metalliks või sulamiks või muule majanduslikult kasutuskõlblikule kujule;

10) „liidu töötlemisvõimsus“ – liidusisese strateegiliste toorainete töötlemise (v.a tegevus, mis tavapäraselt toimub kaevanduskohas või selle läheduses) maksimaalsete iga-aastaste tootmismahtude koondnäitaja;

11) „ringlussevõtt“ – ***nii tarbimiseelsete kui ka tarbimisjärgsete jäätmete*** taaskasutamistoiming, mille käigus jäätmematerjalid töödeldakse toodeteks, materjalideks või aineteks kasutamiseks nende esialgsel või mõnel muul eesmärgil;

12) „liidu ringlussevõtuvõimsus“ – liidusisese strateegiliste toorainete ringlussevõtu (sh jäätmete***, sh musta massi*** sortimine ja eeltöötlemine ning jäätmete töötlemine teiseseks tooraineks) maksimaalsete iga-aastaste tootmismahtude koondnäitaja;

13) „aastane strateegiliste toorainete tarbimine“ – liidus asutatud ettevõtjate poolt töödeldud kujul tarbitavate strateegiliste toorainete (v.a liidu turule lastud vahe- või lõpptoodetes sisalduvad strateegilised toorained) koguse koondnäitaja;

14) „tarnerisk“ – II lisa kohaselt arvutatud tarnerisk;

15) „tooraineprojekt“ – igasugune selline planeeritav rajatis, olemasoleva rajatise oluline laiendus või uue kasutusotstarbe saanud rajatis, kus kaevandatakse, töödeldakse või võetakse ringlusse tooraineid;

16) „väljaostja“ – ettevõtja, kes on sõlminud projektiarendajaga väljaostulepingu;

17) „väljaostuleping“ – ettevõtja ja projektiarendaja vaheline lepinguline kokkulepe, millega ettevõtja võtab kohustuse osta teatav osa konkreetse tooraineprojektiga kindlal ajavahemikul toodetavatest toorainetest või projektiarendaja võtab kohustuse pakkuda ettevõtjale võimalust seda teha;

18) „projektiarendaja“ – uut tooraineprojekti välja töötav ettevõtja või ettevõtjate konsortsium;

19) „loamenetlus“ – menetlus, mis hõlmab kõiki asjaomaseid artiklis 5 osutatud strateegiliste projektide planeerimise, ehitustööde ja käitamise halduslubasid, sealhulgas ehitusload, kemikaalide käitlemise ja võrguga liitumise load, ning vajaduse korral keskkonnahindamisi ja -lubasid; selle alla kuuluvad kõik haldustaotlused ja -menetlused alates taotluse vastuvõetavuse kinnitamisest kuni selleni, mil artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus teeb teatavaks tervikotsuse menetluse tulemuste kohta;

20) „tervikotsus“ – liikmesriigi asutuste, välja arvatud kohtute tehtud otsus või otsuste kogum, millega antakse projektiarendajale luba ellu viia tooraineprojekt või keeldutakse loa andmisest, ilma et see piiraks otsuste tegemist halduskaebuste menetlemisel;

21) „üldgeoloogiline uurimistöö“ – riigi või piirkondlikul tasandil elluviidav maavarade uurimine, v.a maavara detailuuringud;

22) „maavara detailuuring“ – konkreetse maavarailmingu üksikasjalik uurimine;

23) „sügavad maardlad“ – maavarailmingud, mis paiknevad maakoores sügavamal kui tavapäraselt ekspluateeritavad maavarailmingud;

24) „prognooskaart“ – kaart, millele on märgitud piirkonnad, kus tõenäoliselt leidub konkreetse tooraine ilminguid;

25) „tarnehäire“ – tooraine kättesaadavuse ootamatu märkimisväärne vähenemine või tooraine hinna märkimisväärne tõus***, mis ületab tavapärast turuhinna volatiilsust***;

26) „toorainete tarneahel“ – kõik toorainete väärtusahela tegevused ja protsessid kuni etapini, mil toorainet kasutatakse sisendina vahe- või lõpptoodete valmistamiseks;

27) „maandamisstrateegiad“ – ettevõtja väljatöötatud poliitikapõhimõtted, mille eesmärk on vähendada tarnehäire tõenäosust tarneahelas või leevendada sellise häire tõttu tekkivat kahju oma majandustegevusele;

28) „peamised turuosalised“ – kriitiliste toorainete kaevandamise, töötlemise või ringlussevõtuga tegelevad tootjad, kriitiliste toorainete müüjad ja turustajad ning märkimisväärsetes kogustes kriitilisi tooraineid tarbivad järgneva etapi äriühingud;

29) „strateegilised varud“ – avalik-õigusliku või eraõigusliku ettevõtja ükskõik mis kujul ladustatava tooraine kogus, mis võetakse kasutusele tarnehäire korral;

30) „suurettevõtja“ – äriühing, millel oli viimasel majandusaastal, mille kohta on koostatud raamatupidamise aastaaruanne, keskmiselt üle 500 töötaja ja ***mille*** ülemaailmne netokäive oli üle 150 miljoni euro;

31) „strateegiline tehnoloogia“ – rohe- ja digipöördeks ning kaitse- ja kosmoserakendusteks vajalik tehnoloogia;

32) „juhatus“ – haldus- või järelevalveorgan, kes vastutab äriühingu tegevjuhtkonna järelevalve eest, või kui selline organ puudub, isik või isikud, kes täidavad samaväärseid ülesandeid;

33) „kogumine“ – jäätmete kokkukorjamine, sealhulgas jäätmete eelsortimine ja eelladustamine, eesmärgiga transportida need jäätmekäitlusettevõttesse;

34) „töötlemine“ – taaskasutamis- või kõrvaldamistoimingud, kaasa arvatud taaskasutamis- või kõrvaldamiseelne ettevalmistus;

35) „taaskasutamine“ – mis tahes toimingud, mille peamiseks tulemuseks on jäätmete kasutamine kasulikul otstarbel selliselt, et need asendavad teisi materjale, mida muidu oleks teatava funktsiooni täitmiseks kasutatud, või jäätmete ettevalmistamine selle funktsiooni täitmiseks kas tootmises või majanduses laiemalt;

36) „kaevandamisjäätmed“ – kaevandamisjäätmed direktiivi 2006/21/EÜ tähenduses;

37) „kaevandamisjäätmete hoidla“ – jäätmehoidla direktiivi 2006/21/EÜ tähenduses;

38) „esialgne majanduslik hindamine“ – varajases etapis tehtav kontseptuaalne hindamine, milles käsitletakse kaevandamisjäätmetest kriitiliste toorainete eraldamist hõlmava tooraineprojekti majanduslikku elujõulisust;

39) „magnetresonantstomograafia seade“ – mitteinvasiivne meditsiiniseade anatoomiliste piltide tegemiseks magnetväljade abil või mis tahes muu magnetväljadel põhinev seade, mida kasutatakse esemete sisemusest piltide tegemiseks;

40) „tuuleturbiin“ – maismaa- või avameretuuliku osa, mis muundab tiiviku mehaanilise energia elektrienergiaks;

41) „tööstusrobot“ – tööstusautomaatikas kasutatav paikne või teisaldatav automaatjuhitav, ümberprogrammeeritav ja mitmeotstarbeline manipulaator, millel on vähemalt kolm programmeeritavat telge;

42) „mootorsõiduk“ – määruse (EL) 2018/858 kohane M- või N-kategooria sõiduk, mis on saanud tüübikinnituse;

43) „kergtranspordivahend“ – ratassõiduk, mis töötab kas üksnes elektrimootori jõul või mootori jõul ja inimjõul, sealhulgas elektritõukerattad, elektrijalgrattad ja määruse (EL) nr 168/2013 kohased L-kategooria sõidukid, mis on saanud tüübikinnituse;

44) „külmageneraator“ – jahutussüsteemi osa, mis kutsub elektrilist auru kokkusurumise tsüklit kasutades esile temperatuurivahe ning võimaldab seega soojusenergia jahutatavast ruumist või protsessist ära juhtida;

45) „soojuspump“ – küttesüsteemi osa, mis kutsub elektrilist auru kokkusurumise tsüklit kasutades esile temperatuurivahe ning võimaldab seega varustada köetavat ruumi või protsessi soojusenergiaga;

46) „elektrimootor“ – seade, mis muundab elektrilise sisendvõimsuse mehaaniliseks väljundvõimsuseks ja mille nimiväljundvõimsus on vähemalt 0,12 kW;

47) „automaatpesumasin“ – pesumasin, milles masinatäis pesu pestakse täielikult ära, ilma et kasutajal oleks üheski programmi etapis tarvis sekkuda;

48) „trummelkuivati“ – seade, milles kuivatatakse riideesemeid pööritamise teel pöörlevas trumlis, mida läbib kuumutatud õhk;

49) „mikrolaineahi“ – seade, mida kasutatakse toidu kuumutamiseks elektromagnetilise energia abil;

50) „tolmuimeja“ – seade, mis kogub puhastatavalt pinnalt osakesi, kasutades õhujuga, mille tekitab seadmes tekitatud alarõhk;

51) „nõudepesumasin“ – seade, mis peseb ja loputab lauanõusid;

52) „püsimagnet“ – püsivalt, st ka välise magnetvälja puududes magnetiseerunud olekus magnet;

53) „andmekandja“ – vöötkood, kahemõõtmeline sümbol või muu automaatse tuvastamise ja andmete kogumise vorming, mida saab lugeda seadme abil;

54) „toote kordumatu tunnuskood“ – tähemärkidest koosnev kordumatu jada toodete identifitseerimiseks;

55) „magneti pinne“ – materjalikiht, mida üldiselt kasutatakse selleks, et kaitsta magnetit korrosiooni eest;

56) „eemaldamine“ – käsitsi tehtav, mehaaniline, keemiline, termiline või metallurgiline käitlemine, mille tulemusel moodustavad asjaomased komponendid või materjalid ülejäänust selgesti eristuva väljundvoo või eristuva osa väljundvoost;

57) „ringlussevõtja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes tegeleb loa saanud hoidlas ringlussevõtuga;

58) „turul kättesaadavaks tegemine“ – äritegevuse käigus toote tasuline või tasuta tarnimine liidu turul turustamiseks, tarbimiseks või kasutamiseks;

59) „kriitilise tooraine liik“ – turule lastud kriitiline tooraine, mida eristatakse töötlemisetapi, keemilise koostise, geograafilise päritolu või kasutatud tootmismeetodite alusel;

60) „turule laskmine“ – toote esmakordne liidu turul kättesaadavaks tegemine;

61) „vastavushindamine“ – menetlus, millega tõendatakse, kas artikli 27, 28 või 34 nõuded on täidetud;

62) „strateegiline partnerlus“ – kohustus, mille liit ja kolmas riik omavaheliselt võtavad, et suurendada toorainete väärtusahelaga seotud koostööd, ja mis kehtestatakse mittesiduva dokumendiga, milles määratakse kindlaks konkreetsed vastastikku huvi pakkuvad meetmed. ***Strateegilised partnerlused hõlbustavad mõlema partneri jaoks kasulikke tulemusi, sealhulgas teadmiste jagamist.***

2. peatükk

Kriitilised ja strateegilised toorained

Artikkel 3

Strateegiliste toorainete loetelu

1. Strateegiliste toorainetena käsitatakse I lisa 1. jaos loetletud tooraineid***, sealhulgas tooraineid, mis on muude kaevandamis- või ringlussevõtuprotsesside kõrvalsaadus***.

2. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 36 vastu delegeeritud õigusakte I lisa 1. jao muutmiseks, et ajakohastada strateegiliste toorainete loetelu***, sealhulgas lisades sellesse loetellu tooraineid, kui käesoleva määruse kohaselt tehtud seire ja stressitestimise tulemusena avastatakse tarneriskid. Strateegiliste toorainete loetelu ad hoc ajakohastamine ei mõjuta käesoleva artikli lõikes 3 osutatud ajakohastamist.***

Strateegiliste toorainete ajakohastatud loetellu lisatakse hinnatavate toorainete hulgast need toorained, mis on strateegilist tähtsust, prognoositavat nõudluse kasvu ***ning kättesaadavust*** ja tootmismahu suurendamise raskust arvestades kõige kõrgema hinnanguga***, ning mis kõige olulisem, toetavad artikli 1 lõigetes 1 ja 2 osutatud käesoleva määruse üldeesmärki.*** Strateegiline tähtsus, prognoositav nõudluse kasv ***ning kättesaadavus*** ja tootmismahu suurendamise raskus määratakse kindlaks I lisa 2. jao kohaselt.

3. Komisjon vaatab strateegiliste toorainete loetelu läbi ja vajaduse korral ajakohastab seda hiljemalt [***kaks*** aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] ning seejärel iga ***kahe*** aasta tagant. ***Komisjon põhjendab iga sellist ajakohastamist selgelt. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu taotlusel vaatab komisjon käesoleva määruse kohase seire ja stressitestimise põhjal loetelu läbi ja vajaduse korral ajakohastab suvalisel ajal seda ning neid kavandatud läbivaatamisi.***

3a. Komisjon kasutab loetellu lisatavate strateegiliste toorainete hindamiseks I lisa 2. jaos osutatud läbipaistvat ja selgelt määratletud metoodikat, kasutades selleks muu hulgas tehnilisi teabelehti sarnaselt artiklis 4 osutatud kriitiliste toorainete loetelu puhul kasutatavale metoodikale.

Artikkel 3a

Strateegilised teisesed toorained

1. Hiljemalt … [kuus kuud pärast käesoleva määruse vastuvõtmist] esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule strateegiliste teiseste toorainete, sealhulgas rauajäätmete loetelu.

2. Esimeses lõikes osutatud loetelu koostamisel pöörab komisjon erilist tähelepanu teisese tooraine olulisusele roheja digipöörde ning kaitse- ja kosmoserakenduste jaoks, võttes arvesse järgmist:

a) panus täiendava tooraine tarbimise säilitamisse, mida muidu on vaja strateegiliste tehnoloogiate jaoks;

b) teiseste toorainete kasutamisega välditud kasvuhoonegaaside heite kogus, kui neid kasutatakse asjakohaste strateegiliste tehnoloogiate tootmiseks, võrreldes muude materjalidega; ning

c) prognoositav üleilmne nõudluse kasv teisese tooraine järele.

3. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 36 vastu delegeeritud õigusakte käesoleva määruse muutmiseks, et ajakohastada strateegiliste teiseste toorainete loetelu. Strateegiliste teiseste toorainete ajakohastatud loetelu hõlmab tähtsat strateegilist rolli CO_2 heite vähendamises ja rohepöördes, prognoositavat suurt nõudluse kasvu ülemaailmsel tasandil, raskusi seoses kogumise ja taaskasutamise suurendamisega liidus ja kriitiliste toorainete taaskasutamise suurt potentsiaali liidus.

4. Komisjon vaatab strateegiliste teiseste toorainete loetelu läbi ja vajaduse korral ajakohastab seda hiljemalt … [väljaannete talitus: palun lisada kuupäev kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] ning seejärel iga kahe aasta tagant. *[ME 3]*

Artikkel 4

Kriitiliste toorainete loetelu

1. Kriitiliste toorainetena käsitatakse II lisa 1. jaos loetletud tooraineid.

2. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 36 vastu delegeeritud õigusakte II lisa 1. jao muutmiseks, et ajakohastada kriitiliste toorainete loetelu.

Kriitiliste toorainete ajakohastatud loetelu sisaldab I lisa 1. jaos loetletud strateegilisi tooraineid ja muid tooraineid, mis vastavad lõikes 3 osutatud majandusliku tähtsuse ja tarneriski künnistele või ületavad neid. Majanduslik tähtsus ja tarnerisk arvutatakse II lisa 2. jao kohaselt. ***Komisjon kaalub kriitilisuse hinnangule lisanäitaja lisamist, mis kajastab nii materjalide nappust kui ka nende energiamahukust tootmises.***

3. Tarneriski puhul on künnis 1 ja majandusliku tähtsuse puhul 2,8.

4. Komisjon vaatab kriitiliste toorainete loetelu läbi ja vajaduse korral ajakohastab seda hiljemalt [***kaks*** aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] ning seejärel iga ***kahe*** aasta tagant. ***Komisjon põhjendab iga sellist ajakohastamist selgelt.***

3. peatükk

Liidu toorainete väärtusahela tugevdamine

1. JAGU

STRATEEGILISED PROJEKTID

Artikkel 5

Strateegiliste projektide tunnustamise kriteeriumid

1. Projektiarendaja taotluse alusel ja artiklis 6 sätestatud korra kohaselt tunnistab komisjon strateegilisteks projektideks tooraineprojektid, mis vastavad järgmistele kriteeriumidele:

a) projekt aitaks liidus oluliselt suurendada strateegiliste toorainete tarnekindlust***, täites ühe kahest järgmisest kriteeriumist:***

i) see aitab väärtusahela mis tahes etapis oluliselt kaasa I lisa I jaos sätestatud mis tahes strateegilise tooraine tarnimisele;

ii) see aitab kaasa strateegiliste tehnoloogiate tarnimisele, asendades mis tahes I lisa I jaos kirjeldatud strateegilist toorainet nende strateegiliste tehnoloogiate väärtusahelates, võttes samal ajal meetmeid, et saavutada asendatava materjaliga võrreldes võrdne või väiksem keskkonna- ja materjalijalajälg.

b) projekt on tehniliselt teostatav või saab tehniliselt teostatavaks mõistliku aja jooksul ning projektiga seotud eeldatavat tootmismahtu saab piisava kindlusega hinnata;

c) projekti rakendataks kestlikult, eelkõige seoses ***muu hulgas veele, õhule ja pinnasele avalduva sotsiaal- ja keskkonnaning kliimamõju*** seire, ennetamise ja minimeerimisega, sotsiaalselt vastutustundlike tavade kasutamisega, sealhulgas inimõiguste***, põlisrahvaste*** ja töötajate õiguste austamisega, kvaliteetsete töökohtade loomise potentsiaaliga ning sisuka koostööga kohalike kogukondade ja asjaomaste sotsiaalpartneritega, ning läbipaistvate äritavade kasutamisega, mis hõlmab piisavaid vastavuskontrolli põhimõtteid, et ennetada avaliku halduse nõuetekohasele toimimisele avalduva kahjuliku mõju, sealhulgas korruptsiooni ja altkäemaksu ohtu***, nagu on sätestatud III lisas,*** ning see minimeerida; **[ME 18]**

d) liidus elluviidavate projektide puhul annaks projekti koostamine, rakendamine või selle raames tootmine piiriülest kasu, mis ulatuks väljapoole asjaomast liikmesriiki, sealhulgas järgneva etapi sektorites;

e) projektide puhul, mida viiakse ellu kolmandates riikides, mis on tekkivad turud või ***arengumaad, hõlmaks projekt ainult sarnaselt meelestatud partneritega projekte, mida viiakse ellu komisjoni poolt tunnustatud toorainete kestlikkuse sertifitseerimise kava raames ning mis*** oleks kasulik nii liidule kui ka asjaomasele kolmandale riigile ja annaks selles riigis lisaväärtust ***ning aitaks kaasa riigi majanduse arengule ja asjaomaste järgtööstuse, sealhulgas kohaliku töötleva tööstuse rajamisele.***

ea) Komisjon ei kaalu strateegilise projekti staatuse taotlusi, mis on seotud üksnes töötlemise või ringlussevõtuga aladel, mis on kaitstud nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ([24]) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/60/EÜ ([25]) alusel, strateegilise projekti staatuse saamiseks, välja arvatud juhul, kui see on nõuetekohaselt põhjendatud.

2. Komisjon hindab lõikes 1 sätestatud tunnustamiskriteeriumide täitmist III lisas sätestatud elementide ja tõendite põhjal.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 36 vastu delegeeritud õigusakte III lisa muutmiseks, et viia elemendid ja tõendid, mida tuleb arvesse võtta lõikes 1 sätestatud tunnustamiskriteeriumide täitmise hindamisel, teaduse ja tehnika arenguga vastavusse või võtta arvesse muudatusi III lisa punktis 4 loetletud liidu või rahvusvahelistes õigusaktides või selliste uute liidu või rahvusvaheliste õigusaktide vastuvõtmist, mis on lõike 1 punktis c osutatud kriteeriumi täitmise seisukohast asjakohased. ***Projektiarendaja võib tõendada vastavust lõike 1 punktis c osutatud kriteeriumile sertifitseerimise kaudu kavas või kohustuse kaudu täita selliseid kavasid projekti rakendamise ajal vastavalt III lisa viiendale lõigule. Komisjon teavitab artikli 36 lõikes 4 sätestatud vastuväidete esitamise perioodi alguses projektiarendajaid strateegilise projektiloa saamise protsessis ja süsteemi omanikke mis tahes delegeeritud õigusaktist, mis on vastu võetud kooskõlas artikliga 36. Pärast delegeeritud õigusakti jõustumist teavitab komisjon sellest ka projektiarendajaid ja süsteemiomanikke.***

3. Projekti tunnistamine strateegiliseks projektiks ei mõjuta asjaomase projekti või projektiarendaja suhtes rahvusvahelise, liidu või liikmesriigi***, sealhulgas kolmandate riikide*** õiguse alusel kohaldatavaid nõudeid.

([24]) Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

([25]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).

3a. Vajaduse korral kaalub komisjon täiendavate taristuga seotud strateegiliste projektide teostatavust, mis võivad hõlbustada ja parandada strateegiliste projektidega seotud transporti ja sidet, samuti aidata üldiselt kaasa paremale piirkondlikule ja kohalikule arengule ning suuremale strateegilise projekti sotsiaalsele vastuvõetavusele ja sotsiaalsele kaasatusele, võttes samas arvesse ka keskkonnaküsimusi.

Artikkel 6

Taotlemine ja tunnistamine

1. Projektiarendaja ***võib esitada*** komisjonile ***igal ajal*** tooraineprojekti strateegiliseks projektiks tunnistamise taotluse. Taotlus sisaldab järgmist:

a) asjakohased ***ja faktilised*** tõendid artikli 5 lõikes 1 sätestatud kriteeriumide täitmise kohta;

b) projekti liik vastavalt ÜRO ressursside raamklassifikatsioonile ja asjakohased tõendid;

c) projekti rakendamise ajakava, sealhulgas ülevaade projektiks vajalikest lubadest ja vastava loamenetluse seisust;

d) kava, mis sisaldab meetmeid ***mõjutatud kogukondade sisulise kaasamise ja aktiivse osalemise tagamiseks***, sealhulgas vajaduse korral kanalite loomist korduvaks suhtluseks kohalike ***ja piirkondlike omavalitsustega***, sealhulgas ***sotsiaalpartnerite ja kohalike kogukondadega***, teadlikkuse suurendamise ja teavituskampaaniate korraldamist ning leevendus- ja hüvitusmehhanismide loomist ***ning selle tagamist, et sunniviisilist ümberasustamist kasutatakse üksnes viimase võimalusena;***

e) teave kontrolli kohta projektis osalevate ettevõtjate üle vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 139/2004 artikli 3 lõigete 2 ja 3 kohasele määratlusele;

f) äriplaan, milles hinnatakse projekti majanduslikku elujõulisust;

g) hinnang projekti potentsiaali kohta luua kvaliteetseid töökohti ja projekti ***vajaduste kohta*** kvalifitseeritud tööjõu ***osas ning puudulike oskuste analüüs ja mitmeaastane tööplaan*** oskuste täiendamise ja ümberõppe ***püüdluste rakendamiseks, et selliseid puudujääke kõrvaldada, kui neid on, ning soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks;***

ga) kaevandamist hõlmavate projektide puhul kava alade keskkonnaseisundi parandamiseks pärast ekspluateerimise lõppu, et taastada varasem keskkonnaseisund, võttes samal ajal arvesse tehnilist ja majanduslikku teostatavust, ning meetmed töötajate koolituse ja tööturule naasmise soodustamiseks;

gb) kui projekt hõlmab ümberasustamist, kava, milles kirjeldatakse üksikasjalikult, kuidas seaduslikud omandiõiguste valdajad kindlaks tehakse võetakse neid hindamisprotsessis arvesse ning kuidas varade kaotuse hüvitamisprotsessid on õiglased ja õigeaegsed;

gc) projektide puhul, mis hõlmavad kaevandamist direktiivi 92/43/EMÜ või 2000/60/EÜ alusel kaitstud aladel, kirjeldus, mis näitab tegelikku seost projekti ja avaliku huvi vahel;

gd) kaevandamist hõlmavate projektide puhul kava, mis sisaldab meetmeid, millega tagatakse, et osa lisandväärtusest luuakse kaevandamisprojekti laiemas piirkonnas;

ge) kolmandates riikides elluviidavate projektide puhul projektiarendaja tõendid selle kohta, et vähemalt 40 % tema omandist asub liidus või partnerriigis.

2. Komisjon ***võtab*** vastu ***rakendusaktid***, millega kehtestatakse ***ühtne*** vorm, mida projektiarendajad peavad lõikes 1 osutatud taotluste esitamiseks kasutama ***[kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumist].*** Vormil võib olla märgitud, kuidas tuleb lõikes 1 osutatud teavet väljendada. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 37 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt. ***Ühtses vormis esitatakse ainult taotluse hindamiseks vajalik teave. Ühtse vormi täitmiseks nõutava teabe ulatus peab olema mõistlik.***

3. ***Komisjon hindab taotluse täielikkust 14 päeva jooksul alates selle kättesaamisest ning teatab projektiarendajale, kas taotlus on täielik, ja esitab hindamise ajakava.*** Kui komisjon leiab, et taotluses esitatud teave ei ole täielik, annab ta taotlejale võimaluse esitada õigeks ajaks taotluse täiendamiseks vajalik lisateave.

4. ***Kui komisjon on teavitanud projektiarendajat, et taotluses esitatud teave on lõike 3 kohaselt täielik, edastab ta kõik taotlusdokumendid*** artiklis 34 osutatud Euroopa kriitiliste toorainete ***nõukogule***. ***30 päeva jooksul pärast taotlusdokumentide kättesaamist*** arutab ***nõukogu*** õiglase ja läbipaistva menetluse käigus taotluse täielikkust ja seda, kas kavandatav projekt vastab artikli 5 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele, ning esitab selle kohta arvamuse.

4a. Komisjon edastab taotluse liikmesriigile, mille territooriumi kavandatav projekt puudutab.

4b. Komisjon võtab taotluse hindamisel arvesse kõiki tõendatud tulemusi viie aasta jooksul enne taotluse esitamist toime pandud inimõiguste või keskkonnanõuete rikkumiste puhul ning võetud leevendusmeetmeid.

5. ***Iga*** liikmesriik, mille territooriumi kavandatav projekt puudutab, ***võib olla*** kavandatavale projektile strateegilise staatuse andmise vastu. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu ***võib paluda asjaomasel liikmesriigil esitada*** vastuseisu põhjendused, et nõukogu saaks neid arutada.

Kolmandates riikides elluviidavate strateegiliste projektide puhul jagab komisjon saadud taotlust kolmanda riigiga, mille territooriumi kavandatav projekt puudutab. Komisjon ei kiida taotlust heaks enne, kui ta on saanud asjaomaselt kolmandalt riigilt sõnaselge heakskiidu ***vastavalt kohaldatavale rahvusvahelisele õigusele ja selle kolmanda riigi riigisisesele õigusele***.

5a. Sellistes kolmandates riikides elluviidavate strateegiliste projektide puhul, kellega liit on pidanud läbirääkimisi strateegilise partnerluse lepingu üle, konsulteerib komisjon kõnealuse riigi ametiasutustega, et tagada projekti kiire rakendamine.

6. Võttes arvesse lõikes 4 osutatud Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu arvamust, võtab komisjon 60 päeva jooksul ***pärast taotluse täielikkuse kinnitamist vastavalt lõikele 3*** vastu otsuse projekti strateegiliseks projektiks tunnistamise kohta ja teavitab sellest taotlejat.

Komisjoni otsus peab olema põhjendatud, sealhulgas juhul, kui see erineb Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu arvamusest. Komisjon jagab oma põhjendusi nii ***asjaomase liikmesriigi pädevate asutuste,*** Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu***, Euroopa Parlamendi*** kui ka projektiarendajaga.

7. Komisjon võib eelisjärjekorras läbi vaadata väärtusahela konkreetsetes etappides rakendatavate projektide taotlused, et:

a) tagada strateegiliste projektide tasakaalustatud esindatus kõigi strateegiliste toorainete puhul ja väärtusahela kõigis etappides;

b) tagada edusammud kõigi artikli 1 lõike 2 punktides a ja b sätestatud sihttasemete saavutamisel;

ba) tagada, et kooskõlas punktis a sätestatud võrdlusalustega ja tasakaalustatud esindatusega eelistatakse projekte materjalide taaskasutamise, kaevandamisjäätmete ja integreeritud ringlussevõtu valdkonnas ning VKEde esitatud taotlusi.

Komisjon menetleb taotlusi eelisjärjekorras vastavalt käesoleva lõike esimesele lõigule tingimusel, et komisjon on järginud kõigi taotluste puhul lõikes 6 sätestatud tähtaegu.

8. Kui komisjon leiab, et strateegiline projekt ei vasta enam artikli 5 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele või kui selle tunnustamine põhines ***valeandmeid*** sisaldaval taotlusel, võib ta Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu ja vastutava projektiarendaja arvamust arvesse võttes kehtetuks tunnistada otsuse, millega projektile strateegilise projekti staatus anti. ***Enne kõnealuse staatuse kehtetuks tunnistamise otsuse vastuvõtmist esitab komisjon projektiarendajale kehtetuks tunnistamise otsuse põhjused, projektiarendajale antakse võimalus vastata komisjoni seisukohale ja komisjon võtab projektiarendaja vastust arvesse.***

Iga strateegilist projekti, mida ei käsitata enam strateegilise projektina üksnes artiklis 3 osutatud strateegiliste toorainete loetelu ajakohastamise tulemusena, käsitatakse strateegilise projektina veel kahe aasta jooksul pärast käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud kehtetuks tunnistamise otsust.

9. Projektide puhul, mida enam strateegilisteks ei peeta, kaovad kõik käesoleva määruse kohased selle staatusega seotud õigused.

Artikkel 7

Strateegiliste projektide rakendamine

1. Strateegilised projektid aitavad kaasa strateegiliste toorainete tarnekindlusele liidus***, kooskõlas selle määruse artiklis 1 sätestatud eesmärkidega***.

2. Seoses direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõikes 4 ja artikli 16 lõike 1 punktis c, direktiivi 2000/60/EÜ artikli 4 lõikes 7 ja direktiivi 2009/147/EÜ artikli 9 lõike 1 punktis a käsitletud keskkonnamõjuga käsitatakse liidus elluviidavaid strateegilisi projekte avalikku huvi pakkuvatena või rahva tervist ja ohutust kaitsvatena ning neid võib pidada ülekaalukat avalikku huvi pakkuvaks, tingimusel et kõik kõnealustes direktiivides sätestatud tingimused on täidetud.

3. Liikmesriik ***koos piirkondlike ja kohalike omavalitsustega***, mille territooriumi strateegiline projekt puudutab, võtab meetmeid, et aidata kaasa selle õigeaegsele ja tulemuslikule rakendamisele.

4. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu arutab korrapäraselt strateegiliste projektide rakendamist ja vajaduse korral meetmeid, mida projektiarendaja või liikmesriik, mille territooriumi strateegiline projekt puudutab, võiksid võtta, et veelgi hõlbustada nimetatud strateegiliste projektide rakendamist ***ja edukat elluviimist***.

5. Projektiarendaja esitab pärast strateegiliseks projektiks tunnistamise kuupäeva iga kahe aasta tagant ***komisjonile*** aruande, mis sisaldab teavet vähemalt järgmise kohta:

a) projekti rakendamisel tehtud edusammud, eelkõige seoses loamenetlusega;

b) vajaduse korral artikli 6 lõike 1 punktis c osutatud ajakava järgimisel tekkinud viivituste põhjused ning selliste viivituste kõrvaldamise kava;

c) projekti rahastamisel tehtud edusammud, sealhulgas teave avaliku sektori rahalise toetuse kohta.

Komisjon esitab aruande koopia nõukogule, et hõlbustada lõikes 4 osutatud arutelu.

6. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu võib igal ajal nõuda projektiarendajatelt strateegilise projekti rakendamisega seotud lisateavet.

7. Projektiarendaja teatab komisjonile:

a) muudatustest, mis ***takistavad*** artikli 5 lõikes 1 sätestatud ***projekti*** kriteeriumide täitmist;

b) muudatustest selles, kellel on kontroll projektis püsivalt osalevate ettevõtjate üle, võrreldes artikli 6 lõike 1 punktis e osutatud teabega.

8. Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakte, millega kehtestatakse vorm, mida projektiarendajad peavad kasutama lõikes 5 osutatud aruannete koostamisel. Vormil võib olla märgitud, kuidas tuleb lõikes 5 osutatud teavet väljendada. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 37 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt.

Kõnealustes rakendusaktides nähakse ette ühtne vorm, mis hõlmab kogu aruande jaoks vajalikku teavet. Ühtse vormi täitmiseks vajalik teave peab olema mõistlik.

9. Projektiarendaja loob ***äriühingu veebisaidi või*** projekti kohta spetsiaalse veebisaidi, mis sisaldab teavet***, mis on asjakohane kohaliku elanikkonna jaoks ja edendab üldsuse heakskiitu*** strateegilise projekti kohta, sealhulgas teavet strateegilise projektiga seotud keskkonnaalase ***ning*** sotsiaalse ja majandusliku mõju ja kasu kohta, ning ajakohastab seda korrapäraselt. Veebisait on üldsusele vabalt juurdepääsetav ja kättesaadav keeles või keeltes, millest kohalik elanikkond kergesti aru saab.

2. JAGU

LOAMENETLUS

Artikkel 8

Ühtne kontaktpunkt

1. Hiljemalt [kolm kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] määravad liikmesriigid riigi pädeva asutuse, kes vastutab kriitiliste toorainete projektide loamenetluse hõlbustamise, koordineerimise ***ja tõhustamise*** eest, ning esitavad teabe artiklis 17 osutatud elementide kohta. ***Määratud pädev asutus võib küsida teiste pädevate asutuste arvamust ja kaasata neid nii, et see ei mõjutaks menetluse kiirust.***

2. Lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus on projektiarendaja ainus kontaktpunkt loamenetluses, mille tulemusel tehakse konkreetse kriitiliste toorainete projekti kohta tervikotsus, ning see asutus koordineerib kõigi asjakohaste dokumentide ja teabe esitamist. ***Ta tagab, et kõigi kriitiliste toorainete projektide loa andmise protsessidega seotud küsimustega tegeletakse õigeaegselt.***

Ühtsed kontaktpunktid määravad kriitiliste toorainete projektidele, millele on antud strateegilise projekti staatus, vastutava menetleja. Vastutav menetleja tagab lihtsa kontaktpunkti ja abistab projektiarendajat haldusküsimuste mõistmisel. Vastutav menetleja võib olla osa teisest asutusest seoses ühtse kontaktpunkti erinevate riiklike struktuuridega.

3. Lõikes 1 osutatud riigi pädeva asutuse kohustusi või temaga seotud ülesandeid võib iga kriitiliste toorainete projekti puhul delegeerida teisele asutusele või neid võib täita teine asutus, tingimusel et:

a) lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus teatab kõnealusest delegeerimisest projektiarendajale;

b) iga kriitiliste toorainete projekti eest vastutab üks asutus;

c) mis tahes asjakohaste dokumentide ja teabe esitamist koordineerib üks asutus;

ca) lõikes 1 osutatud riiklik pädev asutus tagab, et ülesannete delegeerimisega ei kaasne viivitusi.

4. Projektiarendajatel on lubatud esitada kõik loamenetluse seisukohast olulised dokumendid elektrooniliselt.

5. Lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus võtab arvesse kõiki asjaomase kriitiliste toorainete projektiga seotud kehtivaid uuringuid ja lube, mis on vastavalt tehtud või välja antud enne, kui projekti suhtes on algatatud käesoleva artikli kohane loamenetlus, ning see pädev asutus ei nõua kattuvaid uuringuid ega lube, välja arvatud juhul, kui liidu õiguses on sätestatud teisiti.

6. Lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus tagab taotlejatele lihtsa juurdepääsu teabele vaidluste lahendamise kohta ning lihtsad menetlused, mille kohaselt lahendada vaidlusi, mis käsitlevad loamenetlusi ja kriitiliste toorainete projektide jaoks lubade väljaandmist, sealhulgas vajaduse korral vaidluste kohtuvälise lahendamise mehhanismid.

7. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud riigi pädeval asutusel ***või mis tahes asutusel, kellele on delegeeritud ülesandeid vastavalt lõikele 3,*** on piisav arv kvalifitseeritud töötajaid ning piisavad rahalised, tehnilised ja tehnoloogilised vahendid, mis on vajalikud tema käesolevast määrusest tulenevate ülesannete tulemuslikuks täitmiseks, sealhulgas oskuste täiendamiseks ja ümberõppeks.

Kui liikmesriikidel ei ole algselt vahendeid käesolevas lõikes sätestatud nõuete täitmiseks tehniliste vahendite osas, abistab komisjon neid vahenditega, mis aitavad liikmesriigil neid nõudeid täita.

8. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu:

a) arutab korrapäraselt käesoleva jao rakendamist ja jagab parimaid tavasid, mis aitavad kiirendada kriitiliste toorainete projektide loamenetlust ning suurendada ***üldsuse osalemist nendes projektides ja avalikke arutelusid***;

b) teeb vajaduse korral komisjonile ettepaneku käesoleva jao rakendamise suuniste kohta, mida lõikes 1 osutatud riigi pädevad asutused peavad arvesse võtma.

Artikkel 9

Strateegiliste projektide eelisstaatus

1. Et tagada liidus elluviidavate strateegiliste projektidega seotud loamenetluste tõhusus, tagavad projektiarendajad ja kõik asjaomased ametiasutused***, sealhulgas artikli 8 lõigetes 1 ja 3 osutatud riiklikud asutused,*** nende menetluste***, sealhulgas enne taotluse ametlikku esitamist ja lõpuleviimist projektiarendaja ja mis tahes asutuse vaheliste kontaktide*** võimalikult kiire elluviimise kooskõlas liidu ja liikmesriigi õigusega.

2. Ilma et see piiraks liidu õiguses sätestatud kohustusi, käsitatakse liidus elluviidavaid strateegilisi projekte suurima riikliku tähtsusega projektidena, kui selline staatus on riigisiseses õiguses sätestatud, ning neid käsitletakse loamenetlustes vastavalt***, sealhulgas ehitusload, kemikaalide käitlemise ja võrguga liitumise load, ning vajaduse korral keskkonnahindamised ja -load, mille alla kuuluvad kõik haldustaotlused ja -menetlused***.

3. Kõiki loamenetlusega ja liidus elluviidavate strateegiliste projektide jaoks lubade andmisega seotud vaidluste lahendamise menetlusi, kohtuvaidlusi, apellatsioonkaebusi ja õiguskaitsevahendeid, mida kasutatakse mis tahes riigisisestes kohtutes või vaekogudes, sealhulgas vahendus- või vahekohtumenetlusi, kui need on riigisiseses õiguses sätestatud, käsitatakse kiireloomulisena, juhul kui ja selles ulatuses, milles sellised kiirmenetlused on riigisiseses õiguses ette nähtud, ning tingimusel, et austatakse ***rangelt*** üksikisikute või kohalike kogukondade tavapäraseid kaitseõigusi. Strateegiliste projektide arendajad osalevad sellises kiirmenetluses, kui see on asjakohane.

Artikkel 10

Loamenetluse kestus

1. Liidus elluviidavate strateegiliste projektide puhul ei tohi loamenetlus ületada:

a) 24 kuud strateegiliste projektide puhul, mis hõlmavad kaevandamist***, välja arvatud ainuüksi kaevandamisjäätmetega seotud strateegilised projektid, mille puhul loamenetlus ei tohi ületada 18 kuud;***

b) 12 kuud strateegiliste projektide puhul, mis hõlmavad üksnes töötlemist või ringlussevõttu.

2. Liidus elluviidavate strateegiliste projektide puhul, mille suhtes algatati loamenetlus enne neile strateegilise projekti staatuse andmist***, ja juba loa saanud strateegiliste projektide laiendamise korral***, ei tohi loamenetluse ülejäänud etappide kestus pärast projektile strateegilise staatuse andmist erandina lõikest 1 ületada:

a) 21 kuud strateegiliste projektide puhul, mis hõlmavad kaevandamist***, välja arvatud ainuüksi kaevandamisjäätmetega seotud strateegilised projektid, mille puhul loamenetlus ei tohi ületada 15 kuud***;

b) üheksat kuud strateegiliste projektide puhul, mis hõlmavad üksnes töötlemist või ringlussevõttu.

3. Erandjuhtudel, kui kavandatud projekti laad, keerukus, asukoht või maht seda eeldab, võib artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus enne vastavate tähtaegade lõppemist ja igal üksikjuhul eraldi pikendada lõike 1 punktis a ja lõike 2 punktis a osutatud tähtaegu kuni kolme kuu võrra ning lõike 1 punktis b ja lõike 2 punktis b osutatud tähtaegu kuni ühe kuu võrra. Sellisel juhul teatab artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus projektiarendajale kirjalikult pikendamise põhjustest ja kuupäevast, mil tervikotsus eeldatavasti tehakse.

4. ***Strateegiliste projektide puhul, mis ei hõlma kaevandamist,*** loetakse asjaomane loataotlus heakskiidetuks, kui ***käesoleva määruse*** artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus ei ole ***käesoleva artikli*** lõigetes 1 ja 2 osutatud kohaldatavate tähtaegade jooksul tervikotsust teinud, välja arvatud juhul, kui konkreetse projekti puhul nõutakse keskkonnamõju hindamist vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ või direktiividele 2000/60/EÜ, 2008/98/EÜ, 2009/147/EÜ, 2010/75/EL, 2011/92/EL või 2012/18/EL***. Erandina direktiivi 2011/92/EL artikli 4 lõikest 6 tehakse otsus*** selle kohta, kas selline keskkonnamõju hindamine on vajalik, ***ja edastatakse see projektiarendajale 30 päeva jooksul***. **[ME 4]**

5. Hiljemalt üks kuu pärast strateegilise projektiga seotud loataotluse kättesaamist kinnitab artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus taotluse, või kui projektiarendaja ei ole saatnud kogu taotluse menetlemiseks vajalikku teavet, palub ta projektiarendajal esitada täieliku taotluse ***30*** päeva jooksul alates selle palve saamisest***, kirjeldades puuduolevat teavet***.

Loamenetluse alguseks loetakse kuupäev, mil artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus kinnitab taotluse kehtivust.

6. Hiljemalt üks kuu pärast loataotluse kehtivuse kinnitamise kuupäeva koostab artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus tihedas koostöös projektiarendaja ja teiste asjaomaste asutustega loamenetluse üksikasjaliku ajakava. Ajakava avaldatakse: seda teeb projektiarendaja artikli 7 lõikes ***9*** osutatud veebisaidil.

7. Käesolevas artiklis sätestatud tähtajad ei mõjuta liidu ega rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi, vaiete menetlemist ega kohtulikku õiguskaitset.

Mitte ühegi loamenetluse jaoks käesolevas artiklis sätestatud tähtaeg ei takista liikmesriike kehtestamast lühemaid tähtaegu.

Artikkel 11

Keskkonnamõju hindamine ja load

1. Kui strateegilise projekti keskkonnamõju tuleb vastavalt direktiivi 2011/92/EL artiklitele 5–9 hinnata, taotleb asjaomane projektiarendaja ***hiljemalt 30 päeva jooksul pärast strateegilise projektina tunnustamisest teatamist*** artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädevalt asutuselt arvamust kõnealuse direktiivi artikli 5 lõike 1 kohases keskkonnamõju hindamise aruandes esitatava teabe ulatuse ja üksikasjalikkuse astme kohta.

Artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus tagab, et esimeses lõigus osutatud arvamus esitatakse võimalikult kiiresti ajavahemiku jooksul, mis ei ületa ***20*** päeva alates kuupäevast, mil projektiarendaja oma taotluse esitas. ***Riigi pädev asutus püüab protsessi sujuvamaks muuta ja juhendab projektiarendajat protsessi käigus.***

Komisjon avaldab ühised suunised riiklikele pädevatele asutustele vastavalt käesolevale lõikele.

2. Strateegiliste projektide puhul, mille keskkonnamõju hindamise kohustus tuleneb samal ajal nõukogu direktiivist 92/43/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2000/60/EÜ, 2008/98/EÜ, 2009/147/EÜ, 2010/75/EL, 2011/92/EL või 2012/18/EL, tagab artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus, et kohaldatakse kõnealuste liidu õigusaktide ***kõigile*** nõuetele vastavat koordineeritud või ühist menetlust***, olenevalt sellest, millise menetluse projektiarendaja valib***.

Esimeses lõigus osutatud koordineeritud menetluse kohaselt koordineerib ***ja ühtlustab*** artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus eraldiseisvaid konkreetse projekti keskkonnamõju hindamisi, mis on ette nähtud asjaomaste liidu õigusaktidega.

Esimeses lõigus osutatud ühise menetluse korral tagab artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus konkreetse projekti keskkonnamõju ühtse hindamise, mis on ette nähtud asjaomaste liidu õigusaktidega.

3. Artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus tagab, et asjaomased asutused esitavad direktiivi 2011/92/EL artikli 1 lõike 2 punkti g alapunktis iv osutatud põhjendatud järelduse strateegilise projekti keskkonnamõju hindamise kohta ***80 päeva*** jooksul alates kogu vajaliku teabe saamisest, mis on kogutud kõnealuse direktiivi artiklite 5, 6 ja 7 kohaselt, ning kõnealuse direktiivi artiklites 6 ja 7 osutatud konsultatsioonide lõpuleviimisest.

3a. Erandjuhtudel, kui kavandatava projekti laad, keerukus, asukoht või maht seda nõuab, võib artikli 8 lõikes 1 osutatud riiklik pädev asutus pikendada käesoleva artikli lõikes 3 osutatud tähtaega kuni 30 päeva võrra enne selle lõppemist ja igal üksikjuhul eraldi. Sellisel juhul teatab artikli 8 lõikes 1 osutatud riigi pädev asutus projektiarendajale kirjalikult pikendamise põhjustest ja kuupäevast, mil põhjendatud järeldus eeldatavasti tehakse.

4. Direktiivi 2011/92/EL artikli 5 lõikes 1 osutatud keskkonnamõju hindamise aruande asjus asjaomase üldsusega konsulteerimise tähtaeg ei tohi strateegiliste projektide puhul olla pikem kui ***80 päeva ega lühem kui 40*** päeva.

4a. Strateegiliste projektide puhul, kui artikli 8 lõikes 1 osutatud pädev asutus ei ole teinud põhjendatud otsust käesoleva artikli lõikes 3 osutatud kohaldatava tähtaja jooksul, võib projektiarendaja esitada asjakohasele kohtule kaebuse, mis toob kaasa trahvid või esialgse ettekirjutuse.

5. Käesoleva artikli lõiget 1 ei kohaldata selliste strateegiliste projektide loamenetluse puhul, mille suhtes algatati loamenetlus enne strateegilise projekti staatuse andmist.

Käesoleva artikli lõikeid 2–4 kohaldatakse selliste strateegiliste projektide loamenetluse puhul, mille suhtes algatati loamenetlus enne strateegilise projekti staatuse andmist, ainult sel määral, mil kõnealustes lõigetes käsitletud etapid ei ole veel lõpule viidud.

Artikkel 12

Kavandamine

1. Liikmesriigid tagavad, et kavade, sealhulgas üldplaneeringute, ruumiliste planeeringute ja maakasutuskavade koostamise eest vastutavad riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused lisavad vajaduse korral sellistesse kavadesse sätted kriitiliste toorainete projektide arendamise kohta ***tihedas koostöös üksteisega***. Eelistatakse tehismaad, tööstusalasid, mahajäetud tööstusalasid***, kasutuselolevaid või mahajäetud kaevandusi*** ja asjakohasel juhul ***liikmesriigi geoloogiliste uuringutega tõendatud maardlaid***.

2. Kui kavasid, mis sisaldavad sätteid kriitiliste toorainete projektide arendamise kohta, hinnatakse direktiivi 2001/42/EÜ ja direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 kohaselt, ühendatakse need hindamised. ***Vajaduse korral*** käsitletakse selle ühendatud hindamise käigus ka mõju potentsiaalselt mõjutatud veekogudele ja kontrollitakse, kas kava põhjustaks direktiivi 2000/60/EÜ artiklis 4 osutatud seisundi või potentsiaali halvenemist või võiks takistada veekogu hea seisundi või hea potentsiaali saavutamist. Kui asjaomased liikmesriigid peavad hindama käimasoleva ja tulevase tegevuse mõju merekeskkonnale, sealhulgas maismaa ja mere koostoimele, nagu on osutatud direktiivi 2014/89/EL artiklis 4, hõlmab ühendatud hindamine ka seda mõju***, säilitades samal ajal sama kvaliteedistandardi. Kui käesoleva artikli kohaselt on vaja direktiivi 2000/60/EÜ artikli 4 või direktiivi 2014/89/EL artikli 4 kohast hindamist, viiakse see läbi nii, et käesoleva määruse puhul ei pikendata artikli 10 lõigetes 1 ja 2 ning artikli 11 lõikes 3 osutatud tähtaegu.***

Artikkel 13

UNECE konventsioonide kohaldatavus

1. Käesoleva määruse sätted ei piira kohustusi, mis tulenevad 25. juunil 1998 Århusis allkirjastatud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise ***konventsioonist*** ning 25. veebruaril 1991 Espoos allkirjastatud UNECE piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsioonist.

2. Kõik käesoleva jao kohaselt vastu võetud otsused tehakse avalikkusele ***kergesti arusaadaval viisil*** kättesaadavaks ***ning kõik ühe projektiga seotud otsused on kättesaadavad samal veebisaidil***.

3.JAGU

SOODUSTAVAD TINGIMUSED

Artikkel 14

Rakendamise kiirendamine

1. Komisjon ja liikmesriigid ***ning asjaomased kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused*** võtavad meetmeid, et kiirendada ***ning hõlbustada*** strateegilisi projekte ja kaasata neisse erainvesteeringuid. ***Selleks et tagada järjepidev tarne liidus, kaaluvad liikmesriigid kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklitega*** 107 ja 108 ***toetuse andmist ja koordineerimist*** selliste strateegiliste projektide jaoks, mille puhul esineb raskusi juurdepääsul rahastusele***, samuti väärtusahela konkreetsetes etappides tegutsevatele idufirmadele, et toetada arengut ning edendada uuenduslikku ökosüsteemi ja kõige laiemat tehnoloogiavalikut selles valdkonnas. Komisjon ja liikmesriigid hoiduvad meetmetest, millega tõrjutakse välja erainvesteeringuid.***

2. ***Komisjon ja liikmesriigid, sealhulgas piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused, pakuvad vajaduse korral*** strateegiliste projektide kiire ja tulemusliku rakendamise hõlbustamiseks haldustuge, sealhulgas:

a) abi kohaldatavate haldus- ja aruandekohustuste täitmise tagamiseks;

b) abi projektiarendajatele, et suurendada veelgi avalikkuse ***õigeaegset osalemist projektis ja sellega konsulteerimist, sealhulgas järgides vajaduse korral Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu soovitusi ja parimaid tavasid;***

ba) projektiarendajate prognoositavate ja ajutiste haldusviivituste ajakohastamine seoses loamenetluse ja selle aluseks olevate põhjendustega, tagades samal ajal korrapärase, õigeaegse ja selge teabevahetuse;

bb) toorainespetsiifilised starditoetuse programmid, mis pärinevad nullnetotööstuse akadeemiatelt, millele on viidatud dokumendis [viide nullnetotööstuse määrusele].

2a. Komisjon võib esitada liikmesriikidele arvamuse riigisisese rakendamise vastavusse viimise kohta artikli 1 lõikes 2 sätestatud eesmärkidega.

Artikkel 15

Rahastuse koordineerimine

1. Artikli 35 lõike 6 punktis a osutatud alaline allrühm arutab strateegilise projekti arendaja taotluse alusel, kuidas projekti rahastamist korraldada, ning annab selle kohta nõu ***ja esitab soovitusi tulevaste ressursside ja rahaliste vahendite kohta***, võttes arvesse juba saadud rahalisi vahendeid ja kaaludes vähemalt järgmist:

a) täiendavad erasektori rahastusallikad ***ning Euroopa Investeerimispanga grupi või muude rahvusvaheliste finantseerimisasutuste, sealhulgas Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga vahendite kaudu antav toetus, pöörates erilist tähelepanu algatusele „Global Gateway“ strateegiliste projektide jaoks väljaspool liitu***;

b) olemasolevad liikmesriikide rahastamisvahendid ja programmid, sealhulgas ***ekspordikrediidi agentuuride,*** liikmesriikide tugipankade ja finantseerimisasutuste omad;

c) asjakohased liidu rahastamisprogrammid.

1a. Hiljemalt … [18 kuud pärast käesoleva määruse jõustumist] ja seejärel igal aastal esitab komisjon, keda abistab artikli 35 lõike 6 punktis a osutatud alaline alatöörühm, Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile aruande. Aruandes kirjeldatakse rahastamisele juurdepääsu takistusi ja antakse soovitusi, kuidas hõlbustada juurdepääsu rahastamisele strateegiliste projektide, sealhulgas Euroopa Investeerimispanga ning Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga jaoks.

Artikkel 16

Väljaostulepingute sõlmimise hõlbustamine

1. Komisjon loob süsteemi, mis hõlbustab strateegiliste projektidega seotud väljaostulepingute sõlmimist kooskõlas konkurentsieeskirjadega.

2. Lõikes 1 osutatud süsteem peab võimaldama võimalikel väljaostjatel teha ostupakkumusi, milles on märgitud:

a) nende strateegiliste toorainete kogus ja kvaliteet, mida nad kavatsevad osta;

b) kavandatav hind või hinnavahemik;

c) väljaostulepingu kavandatav kestus.

3. Lõikes 1 osutatud süsteem peab võimaldama strateegiliste projektide arendajatel teha müügipakkumusi, milles on märgitud:

a) nende strateegiliste toorainete kogus ja kvaliteet, mille kohta nad soovivad väljaostulepingud sõlmida;

b) kavandatav hind või hinnavahemik, millega nad on valmis müüma;

c) väljaostulepingu kavandatav kestus.

4. Lõigete 2 ja 3 kohaselt saadud ostu- ja müügipakkumuste põhjal viib komisjon strateegiliste projektide arendajad kokku nende projekti puhul asjakohaste võimalike väljaostjatega.

4a. Süsteem on kättesaadav projektiarendajatele, kui strateegilist projekti ei ole veel antud, kuid see on artikli 8 lõikes 1 osutatud riikliku pädeva asutuse loa taotlemisel jõudnud kõrgemale tasemele.

Artikkel 17

Veebipõhine juurdepääs haldusteabele

1. Liikmesriigid esitavad kriitiliste toorainete projektidega seotud haldusmenetluste kohta internetis ning tsentraliseeritult ja kergesti kättesaadaval viisil järgmise teabe:

a) loamenetlus ***ja sellega seotud haldusmenetlused, mis on vajalikud loa saamiseks***;

b) rahastamis- ja investeerimisteenused;

c) rahastamisvõimalused liidu või liikmesriigi tasandil;

d) ettevõtluse tugiteenused, sealhulgas seoses äriühingu tulumaksu deklareerimise, kohalike maksuseaduste ja tööõigusega.

1a. Komisjon annab tsentraliseeritult ja kergesti kättesaadaval viisil teavet haldusmenetluste kohta, mis on olulised strateegiliste projektide staatuse saamiseks internetis.

4. JAGU

MAAVARAUURINGUD

Artikkel 18

Riiklikud maavarauuringute programmid

1. Iga liikmesriik koostab riikliku programmi kriitilistele toorainetele suunatud üldgeoloogiliste uurimistööde elluviimiseks. Iga liikmesriik koostab esimese sellise programmi hiljemalt [üks aasta pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]. Riiklikud programmid vaadatakse läbi ja ***ajakohastatakse digitaalselt muude maavarauuringute raames saadud andmetega, mis avaldatakse iga kolme aasta tagant***.

2. Lõikes 1 osutatud riiklikud maavarauuringute programmid sisaldavad meetmeid, mille eesmärk on teha kättesaadavaks rohkem teavet liidu kriitiliste toorainete ilmingute, sealhulgas sügavate maardlate kohta. Need hõlmavad asjakohasel juhul järgmisi meetmeid:

a) maavarade kaardistamine sobivas ulatuses***, sealhulgas olemasolevate rikastamisjäätmete potentsiaal***;

b) geokeemilised uuringud maavarade otsingu tarbeks, sealhulgas mulla, setete ja kivimite keemilise koostise kindlaksmääramiseks;

c) geoteaduslikud uuringud, näiteks geofüüsikalised uuringud;

d) üldgeoloogiliste uurimistööde käigus kogutud andmete töötlemine, sealhulgas prognooskaartide koostamise kaudu;

e) geoteaduslike uuringute kaudu juba saadud andmete taastöötlemine kriitilisi tooraineid ***ja kriitilisi tooraineid sisaldada võivaid juhtmetalle*** sisaldavate tuvastamata maavarailmingute olemasolu kontrollimiseks.

3. Liikmesriigid edastavad lõikes 1 osutatud ***riiklike programmide kavandid*** komisjonile. ***Komisjon võib esitada arvamuse nende uurimisprogrammide ulatuse ja vormi kohta, et tagada liidu ühtne lähenemisviis. Samuti võib komisjon aidata liikmesriikidel luua ja rakendada oma riiklikke uurimisprogramme tehniliste, digitaalsete ja tehnoloogiliste ressursside kaudu.***

Liikmesriigid edastavad komisjonile selle artikli lõikes 1 osutatud lõpuleviidud riiklikud programmid. Seejärel saadab komisjon need programmid edasi Euroopa kriitiliste toorainete nõukogule, et neid saaks arutada artikli 35 lõike 6 punktis e osutatud allrühmas.

4. Liikmesriigid annavad artiklis 43 osutatud aruandes teavet oma riiklikes programmides sisalduvate meetmete rakendamisel tehtud edusammude kohta.

5. Liikmesriigid teevad lõikes 1 osutatud riiklikes programmides sätestatud meetmete abil kogutud ***ajakohastatud*** teabe kriitilisi tooraineid sisaldavate maavarailmingute kohta avalikkusele kättesaadavaks ***akadeemiliste ringkondade, riiklike pädevate asutuste, liidu või riiklike, piirkondlike ja kohalike asutuste, riiklike geoloogiliste instituutide või uuringute põhjendatud taotluse korral***. Vajaduse korral sisaldab see teave kindlakstehtud maavarade liigitust vastavalt ÜRO ressursside raamklassifikatsioonile.

Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakte, millega kehtestatakse vorm esimeses lõigus osutatud teabe kättesaadavaks tegemiseks. Vormil võib olla märgitud, kuidas tuleb esimeses lõigus osutatud teavet väljendada. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 37 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt.

6. Võttes arvesse üldgeoloogiliste uurimistööde valdkonnas juba tehtavat koostööd, arutab artikli 35 lõike 6 punktis b osutatud alaline allrühm lõikes 1 osutatud riiklikke programme ja nende rakendamist, sealhulgas vähemalt järgmist:

a) koostöövõimalused, sealhulgas piiriüleste maavarailmingute ja ühiste geoloogiliste formatsioonide uurimisel;

b) lõikes 2 loetletud meetmetega seotud parimad tavad;

c) lõikes 1 osutatud riiklike programmide tulemuste ***integreerimine Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2007/2/EÜ ([26]) osutatud ruumiandmetaristusse ning selle ruumiandmetaristu kättesaadavaks tegemine kõigile riiklikele pädevatele asutustele, et suurendada andmete jagamist***.

6a. Liikmesriigid toetavad kriitiliste toorainete süva- ja kompleksmaardlate uurimise tehnoloogiate tehnoloogilist küpsust, lisades riiklikesse teadus- ja innovatsiooniprogrammidesse sellekohased toetusmeetmed, minimeerides samal ajal nende tehnoloogiate keskkonnamõju.

([26]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2007. aasta direktiiv 2007/2/EÜ, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur (INSPIRE) (ELT L 108, 25.4.2007, lk 1).

4. peatükk

Riskiseire ja -maandamine

Artikkel 19

Seire ja stressitestimine

1. Komisjon jälgib kriitiliste toorainetega seotud tarneriski. Seejuures jälgitakse vähemalt järgmiste parameetrite muutumist:

a) kaubavood;

b) nõudlus ja pakkumine;

c) tarnete kontsentreeritus;

d) liidu ja ülemaailmne toodang ning tootmisvõimsus väärtusahela eri etappides;

da) hinnavolatiilsus;

db) kitsaskohtade lubamine;

dc) liidu ja ülemaailmne strateegiliste toorainete ringlussevõtuvõimsus;

dd) geopoliitiline areng, inimõiguste kriisid ja liidu ees seisvad julgeolekuprobleemid.

2. Artikli 35 lõike 6 punktis c osutatud alalises allrühmas osalevad riikide ametiasutused toetavad komisjoni lõikes 1 osutatud seires järgmiselt:

a) jagades enda käsutuses olevat teavet lõikes 1 loetletud parameetrite, sealhulgas artiklis 20 osutatud teabe muutumise kohta;

b) kogudes koostöös komisjoni ja teiste osalevate asutustega teavet lõikes 1 loetletud parameetrite, sealhulgas artiklis 20 osutatud teabe muutumise kohta***, ilma et see piiraks kohaldatavate konkurentsi- ja monopolivastaste õigusaktide kohaldamist;***

c) tehes kriitiliste toorainete tarneriskide analüüsi, võttes arvesse lõikes 1 loetletud parameetrite muutumist.

3. Komisjon tagab koostöös artikli 35 lõike 6 punktis c osutatud alalises allrühmas osalevate riikide ametiasutustega, et iga ***kriitilise*** tooraine tarneahela suhtes tehakse vähemalt iga ***kahe*** aasta tagant stressitest ***või kui lõikes 1 osutatud seire tulemusel tuvastatakse tarnerisk***. Selleks koordineerib artikli 35 lõike 6 punktis c osutatud alaline allrühm eri ***kriitiliste*** toorainete puhul stressitestide tegemist ja jagab tegevuse erinevate osalevate asutuste vahel.

Esimeses lõigus osutatud stressitestid seisnevad asjaomase ***kriitilise*** tooraine liidu tarneahela haavatavuse hindamises tarnehäirete suhtes; selleks hinnatakse eri stsenaariumide mõju, mis võivad selliseid häireid põhjustada, ja nende stsenaariumide võimalikke tagajärgi, võttes arvesse vähemalt järgmisi elemente:

a) kus asjaomast toorainet kaevandatakse, töödeldakse või ringlusse võetakse;

b) ettevõtjate võimsus väärtusahelas ja turustruktuur;

c) tarnet mõjutada võivad tegurid, sealhulgas geopoliitiline olukord, ***kaubandusvaidlused, sealhulgas majanduslik survestamine,*** logistika, energiavarustus, tööjõud või loodusõnnetused;

d) kättesaadavus ***ja suutlikkus kiiresti mitmekesistada tarneallikaid, asendada materjale või leevendada nõudlust tõhususe suurendamise kaudu***;

e) asjaomase tooraine kasutajad väärtusahelas ja nende osakaal nõudluses, kusjuures eritähelepanu pööratakse rohe- ja digipöörde seisukohast olulise tehnoloogia tootmisele ning kaitse- ja kosmoserakendustele.

4. Komisjon teeb ***akadeemiliste ringkondade, riiklike pädevate asutuste, liidu ametite või liikmesriikide geoloogiliste instituutide või uuringute põhjendatud taotluse korral*** kättesaadavaks ***teabe, mis*** sisaldab järgmist:

a) kättesaadav teave lõikes 1 osutatud parameetrite muutumise kohta;

b) kriitiliste toorainete tarneriski arvutused, võttes arvesse punktis a osutatud teavet;

c) lõikes 3 osutatud stressitestide tulemused;

d) vajaduse korral soovitus sobivate maandamisstrateegiate kohta, et vähendada tarneriski.

Kui on mõistlik alus eeldada, et käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud teabe kättesaadavaks tegemine ükskõik millisele kõnealuses lõigus osutatud osalejale põhjustaks geopoliitilisi ebasoodsaid tingimusi, võib komisjon igal üksikjuhul eraldi keelduda teabe kättesaadavaks tegemisest mis tahes osalejale.

5. Kui komisjon leiab lõigete 1, 2 ja 3 kohaselt kogutud teabe põhjal, et on selgeid märke tarnehäirete riski kohta, hoiatab komisjon liikmesriike, Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu***, Euroopa Parlamenti*** ning liidu juhtorganeid, kes juhivad kriisivalvsus- või kriisiohjemehhanisme, mida kohaldatakse asjaomaste kriitiliste või strateegiliste toorainete suhtes.

5a. Strateegilisi tooraineid kasutavaid strateegilisi tehnoloogiaid tootvad suurettevõtjad võtavad asjakohaseid riskijuhtimis- ja leevendusmeetmeid seoses oma kriitiliste toorainete tarneahelatega ning jagavad neid korrapäraselt ja vajaduse korral juhatusega.

Artikkel 20

Seirega seotud teavitamiskohustused

1. Liikmesriigid esitavad komisjonile artiklis 43 osutatud aruandes teabe iga uue või olemasoleva tooraineprojekti kohta, mis nende territooriumil ellu viiakse ja mis on artikli 19 lõike 1 punkti d seisukohast oluline, sealhulgas uute projektide liigituse vastavalt ÜRO ressursside raamklassifikatsioonile.

Käesoleva lõike esimese lõigu kohaselt teavet esitav liikmesriik hangib selle teabe üksnes loataotluses esitatud andmetest. Käesoleva lõike esimese lõigu kohaselt esitatud teavet käsitletakse vastavalt artiklile 44.

2. Liikmesriigid määravad kindlaks oma territooriumil asutatud ***suurettevõtjad, kes tegutsevad*** kriitiliste toorainete väärtusahelas ja teevad järgmist:

a) jälgivad nende tegevust korrapäraste ja proportsionaalsete uuringute abil, et koguda artiklis 19 osutatud seireülesannete täitmiseks vajalikku teavet***. Käesoleva lõike alusel kindlaks määratud suurettevõtjad peavad esitama teabe, mida nad koguvad juba olemasolevate järelevalvetoimingute või stressitestide raames, ainult niivõrd, kuivõrd selline teave on juba kättesaadav. Suurtelt äriühingutelt ei nõuta äririski sisaldavate andmete esitamist. Liikmesriigid tagavad, et teavet töödeldakse vastavalt artiklile 44.***

b) esitavad artiklis 43 osutatud aruandes teabe nimetatud uuringute tulemuste kohta;

c) teatavad komisjonile viivitamata olulistest sündmustest, mis võivad takistada ***tuvastatud suurettevõtjate*** tavapärast tegevust.

3. Liikmesriigid edastavad käesoleva artikli lõike 2 punktide a ja b kohaselt kogutud andmed riigi statistikaasutustele ja Eurostatile statistika koostamiseks kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 223/2009. Liikmesriigid määravad riigi ametiasutuse, kes vastutab andmete edastamise eest riigi statistikaasutustele ja Eurostatile.

3a. Liikmesriigid töötavad pärast kriitilise tähtsusega toorainete väärtusahela asjaomaste sidusrühmadega konsulteerimist välja ühtse vormi, mille täidavad lõike 2 punktis a osutatud uuringutele vastamiseks suurettevõtjad. Ühtsel vormil võib olla märgitud, kuidas tuleb lõike 2 punktis a osutatud teave sõnastada. Ühtse vormi täitmiseks nõutava teabe ulatus peab olema mõistlik.

Artikkel 21

Strateegilistest varudest teatamine

1. Liikmesriigid esitavad artiklis 43 osutatud aruandes komisjonile teabe oma strateegiliste toorainete strateegiliste varude seisu kohta.

2. Lõikes 1 osutatud teave käsitleb kõigi selliste avaliku sektori asutuste, riigi osalusega ettevõtete või muude ettevõtjate valduses olevaid varusid, kellele liikmesriik on teinud ülesandeks riigi nimel strateegiliste varude loomise ***ja haldamise***, ning see teave sisaldab vähemalt järgmiste elementide kirjeldust:

a) iga strateegilise tooraine kättesaadavate varude tase, mõõdetuna nii tonnides kui ka protsendina asjaomaste materjalide aastasest riigisisesest tarbimisest, samuti ladustatud materjalide keemiline vorm ja puhtus;

b) iga strateegilise tooraine kättesaadavate varude taseme muutus eelneva viie aasta jooksul;

c) strateegiliste varude vabastamise, eraldamise ja jaotamise suhtes kohaldatavad eeskirjad või menetlused.

3. Aruanne võib sisaldada ka teavet kriitiliste ja muude toorainete strateegiliste varude kohta.

Artikkel 22

Strateegiliste varude *järelevalve*

1. Hiljemalt [kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] ja pärast seda iga kahe aasta järel jagab komisjon artikli 21 lõike 1 kohaselt saadud teabe põhjal Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu ***ja Euroopa Parlamendiga*** järgmist:

a) ***teave*** iga strateegilise tooraine liidu varude üldise taseme ***kohta***;

b) teave strateegiliste varude võimaliku piiriülese kättesaadavuse kohta, võttes arvesse nende vabastamist, eraldamist ja jaotamist käsitlevaid eeskirju või menetlusi.

2. ***Artikli 35 lõike 6 punktis d osutatud*** Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu ***alaline alarühm määrab*** sihttaseme, mis kajastab liidu strateegiliste toorainete varude turvalist taset***. Turvaline tase:***

a) mida väljendatakse kogusena, mis on tarnehäire korral vajalik teataval arvul päevadel keskmise päevase puhasimpordi katmiseks ja mis arvutatakse eelneva kalendriaasta impordikoguste alusel;

▌

c) mis on proportsionaalne asjaomase strateegilise tooraine tarneriski ja majandusliku tähtsusega.

3. Komisjon ***esitab vajaduse korral*** Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu seisukohti arvesse võttes liikmesriikidele arvamusi, et:

a) suurendada strateegiliste varude taset, võttes arvesse lõike 1 punktis b osutatud võrdlust, olemasolevate varude suhtelist jaotust liikmesriikide vahel ja strateegiliste toorainete tarbimist ettevõtjate poolt liikmesriikide territooriumil;

b) muuta või koordineerida strateegiliste varude vabastamist, eraldamist ja jaotamist käsitlevaid eeskirju või menetlusi, et parandada võimalikku piiriülest juurdepääsetavust, eelkõige juhul, kui see on vajalik strateegiliste tehnoloogiate tootmiseks.

4. Lõikes 3 osutatud arvamuste koostamisel ***pööravad komisjon ja*** Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu erilist tähelepanu vajadusele säilitada strateegilistest toorainetest kui sisenditest sõltuvate eraettevõtjate jaoks stiimulid oma varude loomiseks või muude meetmete võtmiseks, et juhtida oma tarneriske.

5. Liikmesriigid esitavad artiklis 43 osutatud aruandes teabe selle kohta, kas ja kuidas nad on lõikes 3 osutatud arvamusi rakendanud või kavatsevad neid rakendada.

6. Kui vähemalt kaks liikmesriiki osalevad rahvusvahelistel või mitmepoolsetel foorumitel strateegiliste toorainete strateegiliste varude valdkonnas, tagab komisjon enne seda foorumit koordineerimise kas asjaomaste liikmesriikide ja komisjoni vahel või Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu erikoosoleku abil.

7. Komisjon esitab liidu kättesaadavate varude kohta kogutud andmed liidu juhtorganitele, kes vastutavad asjaomaseid strateegilisi tooraineid hõlmavate kriisivalvsus- või kriisiohjemehhanismide eest.

Artikkel 24

Ühisostmine

1. Komisjon loob süsteemi, mis võimaldab koondada liidus asuvate strateegilisi tooraineid tarbivate huvitatud ettevõtjate ja strateegiliste varude eest vastutavate liikmesriikide ametiasutuste kogunõudluse, käitab seda süsteemi ja küsib tarnijatelt pakkumusi selle kogunõudluse rahuldamiseks. Süsteem hõlmab nii töötlemata kui ka töödeldud strateegilisi tooraineid.

2. Lõikes 1 osutatud süsteemi loomisel ja käitamisel ***valib*** komisjon***, milliste strateegiliste toorainete puhul ja millises töötlemisetapis saab süsteemi kasutada, võttes artiklite 21 ja 22 kohaselt kogutud teabe põhjal arvesse eri strateegiliste toorainete suhtelist tarneriski ja võimalusi koguda nende toorainete strateegilisi varusid.***

Komisjon võib ka määrata kindlaks süsteemis osalemiseks nõutavad toorainete miinimumkogused, ***ilma et see piiraks VKEde võimet süsteemis osaleda,*** võttes arvesse ***VKEde koguvajadusi,*** huvitatud osalejate eeldatavat arvu ja vajadust tagada jõukohane osalejate arv.

3. Lõikes ***1*** osutatud süsteemis võivad osaleda kõik liidus asutatud huvitatud ettevõtjad ja liikmesriikide ametiasutused ning osalemine on läbipaistev. Liikmesriikide või mis tahes selliste riiklike üksuste osalemine, kelle suhtes kohaldatakse riigihankedirektiivi 2014/24/EL või 2014/25/EL, on võimalik ainult juhul, kui selline osalemine on kooskõlas kõnealuste direktiividega.

4. Lõikes 1 osutatud süsteemis osalevad liidu ettevõtjad ja liikmesriikide ametiasutused võivad läbipaistval viisil pidada ühiseid läbirääkimisi ostu üle, sealhulgas hindade või muude ostulepingu tingimuste üle, või kasutada ühisostmist, et saavutada oma tarnijatega paremad tingimused või vältida nappust. Osalevad liidu ettevõtjad ja liikmesriikide ametiasutused järgivad liidu õigust, sealhulgas liidu konkurentsiõigust.

5. Üksused ei saa osaleda tarnijatena, võtta osa nõudluse koondamisest ja ühisostmisest ega osaleda teenuseosutajatena, kui:

a) nende suhtes kohaldatakse ELi toimimise lepingu artikli 215 kohaselt vastu võetud liidu piiravaid meetmeid;

b) nad kuuluvad otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, on selle kontrolli all või tegutsevad sellise füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või organi nimel või juhtimisel, kelle suhtes kohaldatakse kõnealuseid liidu piiravaid meetmeid.

6. Erandina määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artiklist 176 võib komisjon sõlmida lõike 1 kohase süsteemi loomiseks ja käitamiseks vajalike teenuste hankimiseks määruse (EL, Euratom) 2018/1046 kohaselt hankemenetluse teel lepingu liidus asutatud üksusega, kes tegutseb teenuseosutajana. Valitud teenuseosutajal ei tohi olla huvide konflikti.

7. Komisjon määrab teenuste hankelepingus kindlaks ülesanded, mida teenuseosutaja peab täitma, sealhulgas nõudluse jaotamise, tarnete saamise õiguste jaotamise, kõigi osalejate registreerimise ja kontrolli, tegevuste avaldamise ja neid käsitleva aruandluse ning muud süsteemi loomiseks ja käitamiseks vajalikud ülesanded. Teenuste hankelepingus käsitletakse ka teenuseosutaja tegevusega seotud üksikasju, sealhulgas IT-vahendi kasutamist, turvameetmeid, vääringut või vääringuid, maksekorda ja kohustusi.

8. Teenuseosutajaga sõlmitud teenuste hankeleping jätab komisjonile õiguse teenuseosutaja tegevust jälgida ja auditeerida. Selleks on komisjonil täielik juurdepääs teenuseosutaja valduses olevale teabele, mis on seotud lepinguga. Kõik serverid asuvad füüsiliselt liidu territooriumil ja kogu teavet säilitatakse liidu territooriumil.

9. Valitud teenuseosutajaga sõlmitud teenuste hankelepingus määratakse kindlaks teenuseosutaja saadud teabe omandiõigus ning nähakse ette võimalus, et kõnealune teave edastatakse teenuste hankelepingu lõpetamisel või lõppemisel komisjonile.

5. peatükk

Kestlikkus

1. JAGU

RINGLUSPÕHISUS

Artikkel 25

Ringluspõhisusega seotud riiklikud meetmed

1. Iga liikmesriik võtab hiljemalt [***24 kuud*** pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] vastu riiklikud programmid***, mis võivad hõlmata piiriüleseid meetmeid ja koostööd Euroopa Majanduspiirkonnas*** ja mis sisaldavad ***asjakohaseid*** meetmeid eesmärgiga:

-a) leevendada nõudluse suurenemist kriitilise tähtsusega toorainete järele, et saavutada artikli 1 lõike 2 punktis db sätestatud võrdlusalus;

a) suurendada suure kriitiliste toorainete taaskasutamise***, samuti korduskasutuse ning parandamise*** potentsiaaliga jäätmete***, vanametalli ja kasutusea lõppu jõudnud toodete*** kogumist***, sortimist ning töötlemist vastavalt direktiivi 2008/98/EÜ artiklile 4*** ja tagada nende lisamine asjakohasesse ringlussevõtusüsteemi, et maksimeerida ***toodete kasutusiga ning*** ringlussevõetava materjali kui kriitiliste toorainete ringlussevõtu rajatiste sisendi kättesaadavust ja kvaliteeti ***kooskõlas liidu õigusega, eelkõige keskkonna ja rahvatervise valdkonnas***;

b) suurendada suure kriitiliste toorainete taaskasutamise potentsiaaliga toodete ja komponentide ***jäätmetekke vältimist,*** korduskasutamist, ***parandamist, uuendamist, ümbertöötlemist ning kasutusotstarbe muutmist***;

c) suurendada teiseste kriitiliste toorainete kasutamist***, mida saab kasutada kriitiliste esmaste toorainete asemel või nendega koos, kaasa arvatud materjalid, mis on pärit vanametallist ja kasutusea lõppu jõudnud toodetest, ning edendada toodete uuendamist***, sealhulgas võttes vajaduse korral riigihangetega seotud pakkumuste hindamise kriteeriumides arvesse ringlussevõetud materjali ***või kaaludes selliste materjalide kasutamiseks rahalisi stiimuleid;***

ca) suurendada kriitiliste toorainete tõhusat kasutamist kogu väärtusahelas;

d) suurendada kriitiliste toorainete ringlussevõtu tehnoloogiate tehnoloogilist küpsust ning edendada materjalitõhusust ja kriitiliste toorainete asendamist rakendustes, ***võttes samal ajal arvesse tulemuslikkust ja funktsionaalsust,*** lisades selleks vähemalt riiklikesse teadus- ja innovatsiooniprogrammidesse sellekohased toetusmeetmed;

e) tagada, et liikmesriigi tööjõul on oskused, mida on vaja kriitiliste toorainete väärtusahela ringluspõhisuse toetamiseks***, edendades oskuste, oskuste täiendamise ja ümberõppe meetmeid;***

ea) suurendada toodetest kriitilise tähtsusega toorainete taaskasutamise võimalusi, muutes nende toodete ülesehitust või suurendades nende ringlussevõetavust, lisades selleks vähemalt riiklikesse teadus- ja innovatsiooniprogrammidesse sellekohased toetusmeetmed;

eb) edendada oma riiklikes programmides suutlikkuse suurendamise ja tehnosiirde programmide konsolideerimist, et edendada kriitiliste mineraalide vastutustundlikku ringlussevõttu tootjariikides;

ec) toetada kvaliteedistandardite kasutuselevõttu kriitilise tähtsusega tooraineid, näiteks elektroonikajäätmeid sisaldavate jäätmevoogude ringlussevõtu protsessides, et tagada materjalide optimaalne taaskasutamine.

Esimeses lõigus osutatud riiklikke programme ajakohastatakse korrapäraselt, hinnates eelkõige, kas käesoleva lõike kohaselt võetud meetmed on sobivad.

Liikmesriigid jagavad selliste meetmetega seotud asjakohast teavet ja parimaid tavasid artikli 34 kohaselt loodud Euroopa kriitiliste toorainete nõukoguga. Kui see on võimalik, soovitatakse võtta koostöös teiste liikmesriikidega meetmeid, mis on seotud ringlussevõtu tehnoloogiate tehnoloogilise küpsuse suurendamise, materjalitõhususe ja kriitiliste toorainete asendamisega.

2. Lõikes 1 osutatud programmid hõlmavad eelkõige tooteid ja jäätmeid, mille suhtes ei kohaldata liidu õigusaktide kohaseid kogumise, töötlemise, ringlussevõtu või korduskasutamise erinõudeid. Muude toodete ja jäätmete puhul rakendatakse meetmeid kooskõlas kehtivate liidu õigusaktidega.

Lõike 1 punktide a ja b puhul võivad kõnealuses lõikes osutatud programmid hõlmata (ilma et see piiraks ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist ***ja kui see on nõuetekohaselt põhjendatud***) selliste ***majandushoobade*** kehtestamist nagu allahindlused, rahalised tasud või tagatisrahasüsteemid, et soodustada suure kriitiliste toorainete taaskasutamise potentsiaaliga toodete korduskasutamist ja sellistest toodetest tekkinud jäätmete kogumist.

3. Iga liikmesriik võtab hiljemalt [***30 kuud*** pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] vastu ja rakendab meetmed, millega edendatakse kriitiliste toorainete eraldamist kaevandamisjäätmetest, eelkõige artikli 26 kohaselt loodud andmebaasis kindlaks määratud suletud jäätmehoidlatest, kus võib olla majanduslikult taaskasutatavaid kriitilisi tooraineid.

4. Lõigetes 1 ja 2 osutatud riiklikud meetmed kavandatakse nii, et need väldiksid ELi toimimise lepingu kohaselt ***tõkkeid rahvusvahelisele ja liidusisesele kaubandusele ning*** konkurentsimoonutusi ***liidu turul***.

5. Kui liikmesriigid esitavad komisjonile direktiivi 2012/19/EL (elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kohta) artikli 16 lõike 6 kohaselt andmed ringlussevõetud elektroonikaromude koguste kohta, määravad nad eraldi kindlaks ja esitavad ***põhjendatud hinnangu elektri- ja elektroonikaseadmetes turule lastud kriitiliste toorainete kohta,*** selliste elektroonikaromudest eemaldatud komponentide kogused, mis sisaldavad asjakohasel määral kriitilisi tooraineid, ning elektroonikaromudest eraldatud kriitiliste toorainete kogused. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, milles määratakse kindlaks sellise aruandluse vorm ja üksikasjad. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 37 lõikes 3 osutatud kontrollimenetluse kohaselt. Esimene aruandeperiood hõlmab esimest täiskalendriaastat pärast kõnealuste rakendusaktide vastuvõtmist.

5a. Käesoleva artikli lõikes 5 osutatud aruannete põhjal vaatab komisjon läbi direktiivi 2012/19/EL, et hinnata elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmetest kriitilise tähtsusega toorainete kogumise ja taaskasutamise sihtarvude kehtestamise teostatavust.

6. Liikmesriigid annavad artiklis 43 osutatud aruandes teavet lõikes 1 osutatud riiklike programmide vastuvõtmise ning lõigete ***1***–***3*** kohaselt võetud meetmete rakendamisel tehtud edusammude ***ja mõju*** kohta***, samuti nende panuse kohta artiklis 1 sätestatud sihttasemete täitmisse***.

7. ***Hiljemalt… [üks aasta pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] võtab*** komisjon ***kooskõlas artikliga 36*** vastu ***delegeeritud õigusaktid, et täiendada käesolevat määrust, määrates*** kindlaks selliste toodete, komponentide ja jäätmevoogude loetelu, mida peetakse vähemalt ***asjakohase*** kriitiliste toorainete taaskasutamise potentsiaaliga toodeteks lõike 1 punktide a ja b tähenduses.

Loetelu koostamisel võtab komisjon arvesse:

a) kriitiliste toorainete üldkogust, mis on võimalik nendest toodetest, komponentidest ja jäätmevoogudest ***potentsiaalselt*** eraldada;

b) mil määral need tooted, komponendid ja jäätmevood on reguleeritud liidu õigusaktidega;

c) regulatiivseid lünki;

d) konkreetseid probleeme, mis mõjutavad nende toorainete kogumist ja jäätmetöötlust;

e) olemasolevaid kogumis- ja jäätmetöötlussüsteeme, mis nende suhtes kehtivad.

▌

7a. Komisjon töötab pärast asjaomaste sidusrühmadega konsulteerimist välja spetsiaalsed jäätmekoodid liitiumioonakude ja vahejäätmete voogude jaoks („must mass“).

Artikkel 26

Kriitiliste toorainete eraldamine kaevandamisjäätmetest

1. Käitajad, kes on kohustatud esitama direktiivi 2006/21/EÜ artikli 5 kohaselt jäätmekavad, esitavad direktiivi 2006/21/EÜ artiklis 3 määratletud pädevale asutusele esialgse ***keskkonna- ja*** majandusliku ***mõju*** hindamise uuringu kriitiliste toorainete võimaliku eraldamise kohta:

a) hoidlas ladustatud kaevandamisjäätmetest ja

aa) kaevandusjäätmetest, mille käitaja on kõrvaldanud pärast direktiivi 2006/21/EÜ jõustumist, ning

b) tekkivatest kaevandamisjäätmetest, või kui seda peetakse tulemuslikumaks, siis kaevandatud materjalidest enne, kui need muutuvad jäätmeteks.

1a. Käitajad vabastatakse lõike 1 kohasest kohustusest, kui nad tõendavad pädevatele asutustele, et kaevandamisjäätmed ei sisalda kriitilisi tooraineid, mis on tehniliselt taaskasutatavad.

2. Lõikes 1 osutatud uuring sisaldab vähemalt hinnangut kaevandamisjäätmetes ja kaevandatud materjalides sisalduvate kriitiliste toorainete koguste ja kontsentratsioonide ning nende toorainete tehnilise ja majandusliku taaskasutatavuse kohta***, samuti nende taaskasutamise keskkonnamõju kohta***. ***Käitajad täpsustavad koguste ja kontsentratsioonide hindamiseks kasutatavad meetodid.***

3. Olemasolevate jäätmehoidlate käitajad esitavad lõikes 1 osutatud uuringu direktiivi 2006/21/EÜ artiklis 3 määratletud pädevale asutusele hiljemalt [***kaks*** aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]. Uute jäätmehoidlate käitajad esitavad selle uuringu pädevale asutusele jäätmekavade esitamisel vastavalt direktiivi 2006/21/EÜ artiklile 5.

4. Liikmesriigid loovad andmebaasi kõigi oma territooriumil asuvate suletud jäätmehoidlate, sealhulgas peremehetute jäätmehoidlate kohta. Andmebaas sisaldab järgmist teavet:

a) jäätmehoidla asukoht, pindala ja jäätmemaht;

b) jäätmehoidla käitaja või endine käitaja ja vajaduse korral tema õigusjärglane;

c) kõigi kaevandamisjäätmetes ja võimaluse korral algses maardlas sisalduvate toorainete ligikaudsed kogused ja kontsentratsioonid vastavalt käesoleva artikli lõikele 6;

d) mis tahes lisateave, mida liikmesriik peab oluliseks, et võimaldada kriitiliste toorainete eraldamist jäätmehoidlast.

5. Lõikes 4 osutatud andmebaas luuakse hiljemalt [***kuud*** pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] ja kogu teave esitatakse hiljemalt [***kaks*** aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]. Andmebaas tehakse avalikult kättesaadavaks digitaalsel kujul ning seda ajakohastatakse vähemalt iga kahe aasta järel, et lisada täiendavat kättesaadavat teavet ning uusi suletud või tuvastatud hoidlaid.

6. Lõike 4 punktis c osutatud teabe esitamiseks teevad liikmesriigid vähemalt järgmist:

a) kõikide suletud jäätmehoidlate puhul vaatavad liikmesriigid olemasolevad loatoimikud põhjalikult läbi hiljemalt [***üheksa kuud*** pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva];

b) kui jäätmehoidla kohta kättesaadav teave ei välista juba ette võimalike majanduslikult taaskasutatavate kriitiliste toorainete olemasolu, korraldavad liikmesriigid lisaks hiljemalt [***18 kuud*** pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] representatiivse geokeemilise proovivõtu;

c) kui jäätmehoidla puhul on käesoleva lõike punktides a ja b kirjeldatud meetmed näidanud võimalike majanduslikult taaskasutatavate kriitiliste toorainete olemasolu, teevad liikmesriigid lisaks hiljemalt [***30 kuud*** pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] üksikasjalikuma analüüsi, mis hõlmab puursüdamiku võtmist või samaväärseid meetodeid, kui need on liidu tasandil kohaldatavate keskkonnanõuete ja vajaduse korral direktiivi 2006/21/EÜ nõuete kohaselt keskkonnahoidlikud.

7. Lõikes 6 kirjeldatud meetmeid võetakse omandiõiguse, maaomandi, maavarade ja jäätmetega seotud riigisiseste õigussüsteemide ning muude asjakohaste sätete piires. Kui sellised tegurid takistavad meetmete võtmist, püüavad liikmesriigi ametiasutused teha koostööd jäätmehoidla käitaja või omanikuga. Lõikes 6 kirjeldatud meetmete tulemused tehakse ***lõikes 4 osutatud*** andmebaasis kättesaadavaks. Võimaluse korral lisavad liikmesriigid ***sellesse*** andmebaasi suletud kaevandamisjäätmete hoidlate liigid vastavalt ÜRO ressursside raamklassifikatsioonile.

Artikkel 27

Püsimagnetite ringlussevõetavus

1. Alates [kolm aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] peab iga füüsiline või juriidiline isik, kes laseb turule magnetresonantstomograafia seadmeid, tuuleturbiine, tööstusroboteid, mootorsõidukeid, kergtranspordivahendeid, külmageneraatoreid, soojuspumpasid, elektrimootoreid, sealhulgas juhul, kui need on integreeritud muudesse toodetesse, automaatpesumasinaid, trummelkuivateid, mikrolaineahjusid, tolmuimejaid või nõudepesumasinaid, tagama, et neil toodetel on nähtav, loetav ja kustumatu märgis, mis näitab:

a) kas need tooted sisaldavad üht või mitut püsimagnetit;

b) kui toode sisaldab üht või mitut püsimagnetit, siis kas need magnetid on üht järgmist liiki:

i) neodüümi, raua ja boori sulamist;

ii) samaariumi ja koobalti sulamist;

iii) alumiiniumi, nikli ja koobalti sulamist;

iv) ferriidist.

ba) kui toode sisaldab üht või mitut punktis b osutatud tüüpi püsimagnetit, siis kui palju igat tüüpi magneteid tootes sisaldub.

2. Komisjon võtab vastu rakendusakti, millega kehtestatakse lõikes 1 osutatud märgistamise vorm ***hiljemalt [üks aasta pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]***. Rakendusakt võetakse vastu artikli 37 lõikes 3 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

3. Alates [kolm aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] tagab iga füüsiline või juriidiline isik, kes laseb turule lõikes 1 osutatud tooteid, mis sisaldavad üht või mitut lõike 1 punkti b alapunktides i–iii osutatud püsimagnetit, et tootel või tootes on andmekandja. ***Andmekandja ei tohi mingil juhul sisaldada tundlikku äriteavet ega võimaldada sellele juurdepääsu.***

4. Lõikes 3 osutatud andmekandja seotakse toote kordumatu tunnuskoodiga, mis võimaldab ***sihipärast*** juurdepääsu järgmisele:

a) vastutava füüsilise või juriidilise isiku nimi, registreeritud kaubanimi või registreeritud kaubamärk ja postiaadress ning võimaluse korral elektroonilised sidevahendid, mille kaudu saab temaga ühendust võtta;

b) teave kõikide tootes sisalduvate püsimagnetite kaalu, asukoha ja keemilise koostise kohta ning kasutatud magneti pinde, liimide ja lisaainete olemasolu ja liigi kohta;

c) teave selle kohta, kuidas kõigile tootes sisalduvatele püsimagnetitele ligi pääseda ja neid eemaldada, sealhulgas vähemalt teave kõikide püsimagnetile juurdepääsuks ja selle eemaldamiseks vajalike eemaldamisetappide järjestuse, tööriistade või tehnoloogiate kohta, ilma et see piiraks direktiivi 2012/19/EL artikli 15 lõike 1 kohaldamist.

5. Toodete puhul, milles sisalduvad püsimagnetid paiknevad üksnes ühes või mitmes tootes kasutatud elektrimootoris, võib lõike 4 punktis b osutatud teabe asendada teabega nende elektrimootorite asukoha kohta ning lõike 4 punktis c osutatud teabe võib asendada teabega elektrimootoritele juurdepääsu ja nende eemaldamise kohta, mis sisaldab vähemalt teavet kõikide elektrimootoritele juurdepääsuks ja nende eemaldamiseks vajalike eemaldamisetappide järjestuse, tööriistade või tehnoloogiate kohta.

6. Lõikes 3 osutatud toodete puhul, mille kohta nõutakse muu liidu õigusakti kohaselt määruses XX/XXXX [kestlike toodete ökodisaini määrus] ***või XX/XXXX [patareide ja patarei- ja akujäätmete määrus]*** määratletud tootepassi esitamist, lisatakse lõikes 4 osutatud teave kõnealusesse tootepassi ***või digipassi***. ***Lõikes 3 osutatud teave peab olema täielik, ajakohane ja täpne ning kättesaadav ajavahemikul, mis on vähemalt võrdne toote tüüpilise kasutuseaga pluss kümme aastat, sealhulgas pärast vastutava füüsilise või juriidilise isiku maksejõuetuks muutumist, likvideerimist või tegevuse lõpetamist liidus***.

Lõikes 4 osutatud teabes tuleb viidata tootemudelile, või kui sama mudeli eksemplaride andmed erinevad, siis konkreetsele partiile või eksemplarile. Lõikes 4 osutatud teave peab olema kättesaadav ***renoveerijatele, parandajatele,*** ringlussevõtjatele, turujärelevalveasutustele ja tollile.

8. Kohaldatakse määruse (EL)…/… [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] artikli 9 lõike 1 punkte c ja d ning artikleid 10 ja 13 ning kõnealuse määruse artiklis 2 esitatud vastavaid mõisteid.

Enne lõikes 3 osutatud toote turule laskmist tagavad füüsilised või juriidilised isikud, et lõikes 4 osutatud toote kordumatu tunnuskood laaditakse üles määruse (EL)…/… [kestlike toodete ökodisaini määrus] [artikli 12 lõikes 1] osutatud registrisse.

Esimese ja teise lõigu kohaldamisel käsitatakse määruse (EL) 2023/xxx [kestlike toodete ökodisaini määrusele] artikli 10 punktis b esitatud viidet „artikli 4 kohaselt vastu võetud kohaldatavale delegeeritud õigusaktile“ ning artikli 10 punktis f ja artikli 13 lõikes 2 esitatud viidet „artikli 4 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktidele“ viidetena käesolevale määrusele.

9. Kui püsimagnetite ringlussevõtuga seotud teabenõuded on kehtestatud delegeeritud õigusaktidega, mis on vastu võetud määruse XX/XXXX [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] artikli 4 kohaselt, või muude liidu ühtlustamisõigusaktidega, mida kohaldatakse lõikes 1 loetletud toodete suhtes, kohaldatakse neid nõudeid käesoleva artikli sätete asemel.

10. Käesoleva artikli nõudeid ei kohaldata toodete suhtes, mis on mõeldud peamiselt kaitse- või kosmoserakendusteks.

Lõigetes 1, 3 ja 4 osutatud konkreetse teabe võib välja jätta, kui see sisaldab tundlikku äriteavet.

11. Magnetresonantstomograafia seadmete, mootorsõidukite ja selliste kergtranspordivahendite suhtes, mis on tüübikinnitusega L-kategooria sõidukid, kohaldatakse käesoleva artikli nõudeid alates [viis aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

12. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 36 vastu delegeeritud õigusakte VI lisa muutmiseks, et esitada või ajakohastada lõikes 1 osutatud toodetele vastavate kombineeritud nomenklatuuri ([27]) koodide ja tootekirjelduste loetelu, hõlbustamaks tolli tööd seoses kõnealuste toodetega ning käesolevas artiklis ja artiklis 28 sätestatud nõuetega.

Artikkel 28

Püsimagnetite ringlussevõetud materjali sisaldus

1. Kas [kolm aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] või kaks aastat pärast lõikes 2 osutatud delegeeritud õigusakti jõustumist, olenevalt sellest, kumb on hilisem, teeb iga füüsiline või juriidiline isik, kes laseb turule artikli 27 lõikes 1 osutatud tooteid, mis sisaldavad üht või mitut artikli 27 lõike 1 punkti b alapunktides i–iii osutatud püsimagnetit ja mille kõigi selliste püsimagnetite kogumass ületab 0,2 kg, vaba juurdepääsuga veebisaidil avalikkusele kättesaadavaks teabe tootes kasutatud püsimagnetites sisalduva tarbimisjärgsetest jäätmetest eraldatud neodüümi, düsproosiumi, praseodüümi, terbiumi, boori, samaariumi, nikli ja koobalti osakaalu kohta.

2. Hiljemalt [kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] võtab komisjon kooskõlas artikliga 36 vastu delegeeritud õigusakti, et täiendada käesolevat määrust, kehtestades eeskirjad lõikes 1 osutatud toodetes kasutatud püsimagnetites sisalduva tootmisjäätmetest või tarbimisjärgsetest jäätmetest eraldatud neodüümi, düsproosiumi, praseodüümi, terbiumi, boori, samaariumi, nikli ja koobalti osakaalu arvutamiseks ja kontrollimiseks.

Arvutus- ja kontrollieeskirjades täpsustatakse otsuse nr 768/2008/EÜ II lisas sätestatud moodulite hulgast kohaldatav vastavushindamismenetlus ning asjaomaste toodete seisukohast vajalikud kohandused. Kohaldatava vastavushindamismenetluse kindlaksmääramisel võtab komisjon arvesse järgmisi kriteeriume:

a) asjaomase mooduli sobivus tooteliigi jaoks ja selle proportsionaalsus teenitavat avalikku huvi arvestades;

b) selliste pädevate ja sõltumatute kolmandate isikute olemasolu, kes on võimelised täitma kolmandate isikutena võimalikke vastavushindamisülesandeid;

([27]) Määruse (EMÜ) nr 2658/87 I lisas esitatud kombineeritud nomenklatuur.

c) kui kolmanda isiku kaasamine on kohustuslik, siis peab valmistajal olema võimalik valida otsuse nr 768/2008/EÜ II lisa kohaste kvaliteeditagamise ja tootesertifitseerimise moodulite vahel.

3. ***Hiljemalt*** 31. ***detsembriks*** 2030 ***võtab*** komisjon vastu delegeeritud õigusaktid, millega täiendatakse käesolevat määrust, sätestades tarbimisjärgsetest jäätmetest eraldatud neodüümi, düsproosiumi, praseodüümi, terbiumi, boori, samaariumi, nikli ja koobalti minimaalsed osakaalud lõikes 1 osutatud toodetes kasutatud püsimagnetites. ***Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib erinevate toodete suhtes kohaldada erinevaid minimaalseid osakaale või teatavad tooted võib sellest kohustusest välja jätta.***

Esimeses lõigus osutatud delegeeritud õigusaktidega nähakse ette üleminekuperioodid, mida kohandatakse vastavalt meetme kohaldamisalasse kuuluvate toodete kasutuselevõtmise keerukusele, et tagada nõuete täitmine.

Esimeses lõigus osutatud minimaalne osakaal põhineb mõju eelneval hindamisel, milles on võetud arvesse järgmist:

a) tarbimisjärgsetest jäätmetest eraldatud neodüümi, düsproosiumi, praseodüümi, terbiumi, boori, samaariumi, nikli ja koobalti olemasolev ja prognoositav kättesaadavus;

b) lõike 1 kohaselt kogutud teave ja ringlussevõetud materjali suhtelised osakaalud lõikes 1 osutatud turule lastud toodetes sisalduvates püsimagnetites;

c) tehnika ja teaduse areng, sealhulgas märkimisväärsed muutused püsimagnetite tehnoloogiates, mis mõjutavad taaskasutatavate materjalide liiki;

d) mil määral minimaalne osakaal võib aidata tulemuslikult kaasa liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele;

e) võimalik mõju püsimagneteid sisaldavate toodete toimimisele;

f) vajadus vältida ebaproportsionaalset negatiivset mõju püsimagnetite ja püsimagneteid sisaldavate toodete taskukohasusele.

4. Kui püsimagnetite ringlussevõetud materjali sisaldusega seotud nõuded on kehtestatud delegeeritud õigusaktidega, mis on vastu võetud määruse XX/XXXX [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] artikli 4 kohaselt, või muude liidu ühtlustamisõigusaktidega, mida kohaldatakse lõikes 1 loetletud toodete suhtes, kohaldatakse neid nõudeid käesoleva artikli sätete asemel.

5. Alates lõikes 1 sätestatud nõude kohaldamise kuupäevast tagavad füüsilised ja juriidilised isikud, kes lasevad turule lõikes 1 osutatud tooteid, juhul kui nad pakuvad lõikes 1 osutatud tooteid müügiks (sealhulgas kaugmüügi korral) või esitlevad neid äritegevuse käigus, et nende klientidel on enne müügilepingu sõlmimist juurdepääs lõikes 1 osutatud teabele.

Füüsilised ja juriidilised isikud, kes lasevad turule lõikes 1 osutatud tooteid, ei tohi pakkuda ega esitada selliseid märgiseid, tähiseid, sümboleid või silte, mis võivad kliente lõikes 1 osutatud teabe osas tõenäoliselt eksitada või segadusse ajada. Käesoleva artikli nõudeid ei kohaldata peamiselt kaitse- või kosmoserakendusteks mõeldud toodete suhtes.

6. Magnetresonantstomograafia seadmete, mootorsõidukite ja selliste kergtranspordivahendite suhtes, mis on tüübikinnitusega L-kategooria sõidukid, kohaldatakse lõigetes 1 ja 6 sätestatud nõudeid viie aasta möödumisel lõikes 2 osutatud delegeeritud õigusakti jõustumise kuupäevast.

2. JAGU

SERTIFITSEERIMINE JA KESKKONNAJALAJÄLG

Artikkel 29

Tunnustatud kavad

1. Valitsused***, tööstusliidud*** või ***huvitatud organisatsioonide ühendused***, kes on välja töötanud kriitiliste toorainete kestlikkusega seotud sertifitseerimiskavad ja teevad nende üle järelevalvet (edaspidi „kavade omanikud“), võivad taotleda oma kavade tunnustamist komisjoni poolt. ***Kava tunnustamise otsus avaldatakse hiljemalt kuus kuud pärast kava omaniku esitatud taotlust.***

Esimeses lõigus osutatud taotlused peavad sisaldama kõiki asjakohaseid tõendeid, mis on seotud IV lisas sätestatud kriteeriumide täitmisega. ***Komisjon võtab rakendusaktid*** vastu ***hiljemalt … [kolm aastat pärast käesoleva määruse jõustumist]***, milles määratakse kindlaks minimaalne teave, mida taotlused peavad sisaldama. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 37 lõikes 3 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

Kõnealuste rakendusaktidega nähakse ette ühtne vorm, mis hõlmab kogu taotluse jaoks nõutavat teavet. Ühtsel vormil esitatakse ainult taotluse hindamiseks vajalik teave. Ühtse vormi täitmiseks nõutava teabe ulatus peab olema mõistlik.

2. Kui komisjon teeb lõike 1 kohaselt esitatud tõendite põhjal kindlaks, et sertifitseerimiskava vastab IV lisas sätestatud kriteeriumidele, võtab ta vastu rakendusakti, millega kõnealust kava tunnustatakse. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 37 lõikes 3 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

3. Komisjon kontrollib ***vähemalt iga kahe aasta järel***, kas tunnustatud kavad vastavad jätkuvalt IV lisas sätestatud kriteeriumidele.

4. Tunnustatud kavade omanikud teavitavad komisjoni viivitamata kõigist tunnustatud kavades tehtud ***asjakohastest*** muudatustest või uuendustest. Komisjon hindab, kas sellised muudatused või uuendused mõjutavad tunnustamise alust, ja võtab ***vajaduse korral*** asjakohaseid meetmeid.

5. Kui on tõendeid korduvate või oluliste juhtude kohta, mil tunnustatud kava rakendavad ettevõtjad ei ole täitnud kõnealuse kava nõudeid, uurib komisjon tunnustatud kava omanikuga konsulteerides, kas need juhtumid osutavad kava puudustele, mis mõjutavad tunnustamise alust, ning võtab ***vajaduse korral*** asjakohaseid meetmeid.

6. Kui komisjon tuvastab tunnustatud kavas puudusi, mis mõjutavad tunnustamise alust, võib ta anda kava omanikule sobiva tähtaja parandusmeetmete võtmiseks ***kuni 12 kuu jooksul***. ***Kui puudused pärast selle tähtaja möödumist püsivad, siis komisjon enam kava ei tunnusta.***

7. Kui kava omanik ei suuda võtta või keeldub võtmast vajalikke parandusmeetmeid ning kui komisjon on kindlaks teinud, et lõikes 6 osutatud puudused tähendavad, et kava ei vasta enam IV lisas sätestatud kriteeriumidele, võtab komisjon vastu rakendusakti, millega tunnistatakse kava tunnustamine kehtetuks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 37 lõikes 3 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

8. Komisjon loob tunnustatud kavade registri ja hoiab selle ajakohasena. Register tehakse avalikkusele kättesaadavaks vaba juurdepääsuga veebisaidil. ***See veebisait võimaldab samuti koguda kõigilt asjaomastelt sidusrühmadelt tagasisidet tunnustatud kavade rakendamise kohta. Selline tagasiside edastatakse vastavatele kava omanikele kaalumiseks.***

Artikkel 30

Keskkonnajalajälje deklaratsioon

1. ***Komisjon võtab 31. detsembriks 2025*** kooskõlas artikliga 36 vastu delegeeritud õigusakte käesoleva määruse täiendamiseks, kehtestades eri kriitiliste toorainete keskkonnajalajälje arvutamise ja kontrollimise eeskirjad, mis on kooskõlas V lisaga ning milles võetakse arvesse teaduslikult põhjendatud hindamismeetodeid ja asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid. Arvutus- ja kontrollieeskirjades määratakse kindlaks, milline mõjukategooria on kõige olulisem ***või nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel mitu mõjukategooriat***. Jalajälje deklaratsioon ***hõlmab seda või neid mõjukategooriaid ning kasvuhoonegaaside heidet***.

2. Komisjon ***võtab*** vastu arvutus- ja kontrollieeskirjad konkreetse kriitilise tooraine kohta, kui ta on pärast erinevate asjakohaste keskkonnamõju kategooriate ***ja kasvuhoonegaaside heite*** arvessevõtmist jõudnud järeldusele, et asjaomasel kriitilisel toorainel on ***oluline*** keskkonnajalajälg ning et seetõttu on selle puhul vajalik ja proportsionaalne kehtestada kohustus deklareerida selle materjali turule laskmisel selle keskkonnajalajälg kõige olulisema mõjukategooria ***või -kategooriate*** puhul, et aidata kaasa liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele, hõlbustades väiksema keskkonnajalajäljega kriitiliste toorainete tarnimist ***ning vähendades muude käesoleva määruse kohaste meetmete kliima- ja keskkonnamõju***.

3. Kaaludes, kas lõikes 2 ette nähtud kohustus on vajalik, võtab komisjon arvesse järgmist:

a) kas ja kuidas ***ning kui tõhusalt*** liidu kliima- ja keskkonnaeesmärke juba saavutatakse muude liidu õigusaktidega, mida kohaldatakse kõnealuse kriitilise tooraine suhtes;

b) asjakohaste rahvusvaheliste standardite ja suuniste olemasolu ja kasutuselevõtt või väljavaated selliste standardite kokkuleppimiseks rahvusvahelisel tasandil, samuti kestlikud turutavad, sealhulgas artikli 29 kohaselt tunnustatud vabatahtlikud kavad;

c) strateegiliste partnerluste, strateegiliste projektide, kaubanduslepingute ja muude rahvusvaheliste juriidiliste dokumentide ning liidu korraldatud teavitustegevuse tulemuslikkus liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisel;

ca) ettevõtjate asjaomased majanduslikud kulud ja halduskoormus.

4. Komisjon korraldab mõju eelneva hindamise, et otsustada, kas võtta vastu lõike 1 kohane delegeeritud õigusakt. Selline hindamine:

a) põhineb muu hulgas konsultatsioonidel:

i) kõigi asjaomaste sidusrühmadega, nagu tööstus, sealhulgas järgtööstus, VKEd ja vajaduse korral käsitööndus, sotsiaalpartnerid, kauplejad, jaemüüjad, importijad, ***inimeste tervist ja keskkonnakaitset edendavad organisatsioonid,*** tarbijaorganisatsioonid ***ning akadeemilised ringkonnad***;

ii) kolmandate riikidega, kelle kaubavahetust liiduga võib kõnealune kohustus märkimisväärselt mõjutada;

iii) Euroopa kriitiliste toorainete nõukoguga;

iiia) Euroopa Keskkonnaameti, kliimamuutusi käsitleva Euroopa teadusnõukogu ja Euroopa Kemikaaliametiga;

b) peab tagama, et ühtki sellist meedet ei valmistata ette, võeta vastu ega kohaldata kavatsusega tekitada või tekitades rahvusvahelisele kaubandusele tarbetuid takistusi, ning et meede ei piira kaubandust rohkem, kui on vajalik liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamiseks, võttes arvesse kolmandate riikide tarnijate suutlikkust täita sellist deklareerimiskohustust nii, et see ei mõjuta ebaproportsionaalselt kogukaubavooge ja kriitiliste toorainete kulusid;

ba) hõlmab hindamist, kas liidu õigusest tulenevad sarnased kohustused on avaldanud kavandatud mõju ja aidanud märkimisväärselt kaasa liidu keskkonnaeesmärkide saavutamisele;

c) hõlmab hindamist, kas meede aitaks kaasa liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele, ilma et see mõjutaks ebaproportsionaalselt liidu tootmisharu suutlikkust hankida kõnealust kriitilist toorainet.

5. Iga füüsiline või juriidiline isik, kes laseb turule kriitilisi tooraineid, mille kohta komisjon on vastu võtnud lõike 1 kohased arvutus- ja kontrollieeskirjad, teeb kättesaadavaks keskkonnajalajälje deklaratsiooni.

Esimeses lõigus sätestatud nõuet kohaldatakse iga turule lastud kriitilise tooraine liigi suhtes ning seda ***kohaldatakse*** vahe- või lõpptoodetes sisalduvate kriitiliste toorainete suhtes***, kui kriitiline tooraine moodustab märkimisväärse osa toote kogu keskkonnajalajäljest***.

6. Lõikes 5 osutatud keskkonnajalajälje deklaratsioon sisaldab järgmist teavet:

a) vastutava füüsilise või juriidilise isiku nimi, registreeritud kaubanimi või registreeritud kaubamärk ja postiaadress ning elektroonilised sidevahendid, mille kaudu saab temaga ühendust võtta;

b) teave kriitilise tooraine liigi kohta, mille suhtes deklaratsioon kehtib;

c) teave riigi ja piirkonna kohta, kus kriitiline tooraine kaevandati, kus seda töödeldi või rafineeriti või kus see ringlusse võeti;

d) kriitilise tooraine keskkonnajalajälg, mis on arvutatud vastavalt lõike 1 kohaselt vastu võetud kohaldatavatele kontrolli- ja arvutuseeskirjadele;

e) keskkonnajalajälje tulemusklass, millele kriitiline tooraine vastab ja mis on kehtestatud kooskõlas lõike 7 kohaselt vastu võetud kohaldatava delegeeritud õigusaktiga;

f) veebilink, mis võimaldab juurdepääsu keskkonnajalajälje deklaratsioonis esitatud tulemusi kinnitava uuringu avalikule versioonile.

7. Komisjon ***võtab*** kooskõlas artikliga 36 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat määrust, kehtestades ***kahe aasta jooksul*** selliste kriitiliste toorainete keskkonnajalajälje tulemusklassid, mille kohta on lõike 1 kohaselt kooskõlas V lisaga vastu võetud arvutus- ja kontrollieeskirjad.

7a. Kui kriitilisi tooraineid sisaldavad vahe- või lõpptooted on hõlmatud muudes õigusaktides sätestatud liidu keskkonnajalajälje nõuetega, võetakse võimaluse korral arvesse iga kriitilise tooraine keskkonna- ja CO_2 jalajälge kogu toote keskkonnajalajälje arvutamisel.

7b. Komisjon esitab 31. detsembriks 2030 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles analüüsitakse võimalust, et liidu turule pääseksid ainult sellised toorained, mis kõigi või teatavate liidu turule lastavate toodete puhul kuuluvad kõrgeimatesse keskkonnajalajälje tulemusklassidesse. Vajaduse korral lisab komisjon sellele aruandele seadusandlikud ettepanekud.

8. Keskkonnajalajälje deklaratsioon tehakse ***kergesti arusaadaval viisil*** kättesaadavaks vaba juurdepääsuga veebisaidil.

Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakt, millega kehtestatakse lõikes 5 osutatud keskkonnajalajälje deklaratsiooni vorm. Rakendusakt võetakse vastu artikli 37 lõikes 3 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

9. Kriitiliste toorainete müügiks pakkumisel (sealhulgas kaugmüügi korral) või nende esitlemisel äritegevuse käigus peavad kriitilisi tooraineid turule laskvad füüsilised ja juriidilised isikud tagama, et nende klientidel on enne müügilepingu sõlmimist juurdepääs keskkonnajalajälje deklaratsioonile.

Füüsilised ja juriidilised isikud, kes lasevad turule kriitilisi tooraineid, ei tohi pakkuda ega esitada selliseid märgiseid, tähiseid, sümboleid või silte, mis võivad kliente keskkonnajalajälje deklaratsioonis esitatud teabe osas tõenäoliselt eksitada või segadusse ajada.

3. JAGU

VABA LIIKUMINE, NÕUETELE VASTAVUS JA TURUJÄRELEVALVE

Artikkel 31

Vaba liikumine

1. Liikmesriigid ei keela, piira ega takista käesoleva määruse nõuetele vastavate püsimagneteid sisaldavate toodete või kriitiliste toorainete turul kättesaadavaks tegemist või kasutuselevõttu põhjustel, mis on seotud teabega käesoleva määrusega hõlmatud püsimagnetite ringlussevõtu või nende ringlussevõetud materjali sisalduse kohta või kriitilise tooraine keskkonnajalajälje kohta.

2. Liikmesriigid ei takista käesoleva määruse nõuetele mittevastavate püsimagneteid sisaldavate toodete või kriitiliste toorainete näitamist messidel, näitustel, esitlustel või sarnastel üritustel, tingimusel et nähtaval sildil on selgelt märgitud, et sellised tooted või toorained ei vasta käesoleva määruse nõuetele ning et neid ei saa turul kättesaadavaks teha enne, kui need on nõuetega vastavusse viidud.

Artikkel 32

Nõuetele vastavus ja turujärelevalve

1. Enne artikliga 27 või 28 hõlmatud toote turule laskmist tagavad vastutavad füüsilised või juriidilised isikud, et läbi on viidud kohaldatav vastavushindamine ja et koostatud on nõutav tehniline dokumentatsioon. Kui vastavushindamisega on tõendatud toote vastavus kohaldatavatele nõuetele, tagavad vastutavad füüsilised või juriidilised isikud ELi vastavusdeklaratsiooni koostamise ja CE-märgise kinnitamise tootele.

2. Artiklis 27 sätestatud nõuetega hõlmatud toodete vastavushindamine on määruse (EL) 2023/xxx [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] IV lisas sätestatud menetlus, välja arvatud juhul, kui nende toodete suhtes kohaldatakse ka artiklis 28 sätestatud nõudeid – sel juhul on vastavushindamine menetlus, mis on sätestatud artikli 28 lõike 2 kohaselt vastu võetud arvutus- ja kontrollieeskirjades.

3. Määruse (EL) 2023/xxx [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] IX peatükki ning artikleid 37, 38 ja 39 ning nimetatud määruse artiklis 2 esitatud asjaomaseid mõisteid kohaldatakse seoses artiklites 27 ja 28 sätestatud nõuetega, mida kohaldatakse liidu turule lastavate toodete suhtes.

4. Turujärelevalve suhtes kohaldatakse järgmisi eeskirju:

a) määruse (EL) 2023/xxx [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] XII peatükki ja nimetatud määruse artiklis 2 esitatud asjaomaseid mõisteid kohaldatakse seoses artiklites 27, 28 või 30 sätestatud nõuetega, mida kohaldatakse liidu turule lastavate toodete suhtes;

b) lisaks määruses (EL) 2023/xxx [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] sätestatud ökodisainінõuetele võtavad liikmesriigid nimetatud määruse artikli 59 lõikes 1 osutatud tegevuskavas arvesse artiklites 27, 28 ja 30 sätestatud nõudeid;

c) artiklites 27, 28 ja 30 sätestatud nõuete suhtes kohaldatakse ka määruse (EL) 2023/xxx [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] artiklit 60 ja artikli 61 lõiget 1;

d) lisaks määruses (EL) 2023/xxx [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] sätestatud ökodisainінõuetele lisab komisjon nimetatud määruse artikli 61 lõigetes 2 ja 3 osutatud aruandesse teabe, mis on seotud artiklites 27, 28 ja 30 sätestatud nõuetega;

e) määruse (EL) 2023/xxx [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] artikli 62 kohaldamisel võtavad kõnealuses artiklis osutatud haldustegevuse koordineerimisrühm ja komisjon arvesse ka artiklites 27, 28 ja 30 sätestatud nõudeid.

5. Lõigete 3 ja 4 kohaldamisel käsitatakse määruse (EL) 2023/xxx [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] asjakohaseid osi järgmiselt:

a) määruse (EL) 2023/xxx [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] artikli 37 lõikes 1 esitatud viidet „artikli 4 kohaselt vastu võetud kohaldatavates delegeeritud õigusaktides sätestatud ökodisainінõuetele“, artikli 63 lõikes 1 esitatud viidet „artikli 4 kohaselt vastu võetud kohaldatavates delegeeritud õigusaktides sätestatud nõuetele“ ja artikli 63 lõikes 5 esitatud viidet „artikli 4 kohaselt vastu võetud asjakohases delegeeritud õigusaktis sätestatud nõuetele“ käsitatakse viidetena „käesoleva määruse artiklites 27 ja 28 sätestatud nõuetele“;

b) määruse (EL) 2023/xxx [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] artikli 37 lõikes 3 ja artikli 63 lõikes 1 esitatud viidet „artikli 4 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktiga hõlmatud tootele“ käsitatakse viitena „tootele või materjalidele, mille suhtes kohaldatakse käesoleva määruse artiklites 27 ja 28 sätestatud nõudeid“;

c) määruse (EL) 2023/xxx [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] artiklis 41 esitatud viidet „vastavushindamisülesannetele, mis on ette nähtud artikli 4 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktidega“ ja artikli 45 lõikes 10 esitatud viidet „vastavushindamisülesannetele artikli 4 kohaselt vastu võetud asjakohaste delegeeritud õigusaktide alusel“ käsitatakse viidetena „käesoleva määruse artikli 28 lõike 2 kohaselt vastu võetud arvutus- ja kontrollieeskirjades sätestatud vastavushindamisülesannetele“;

d) määruse (EL) 2023/xxx [viide kestlike toodete ökodisaini määrusele] artikli 53 lõikes 1 esitatud viidet „artikli 4 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktidega ettenähtud vastavushindamismenetlustele“ käsitatakse viidetena „käesoleva määruse artikli 28 lõike 2 kohaselt vastu võetud arvutus- ja kontrollieeskirjades sätestatud vastavushindamisele“.

6. Käesolevat artiklit ei kohaldata toodete suhtes, mis on hõlmatud määruste (EL) 2018/858 ja (EL) 168/2013 kohase tüübikinnitusega.

6. peatükk

Strateegilised partnerlused

Artikkel 33

Strateegilised partnerlused

1. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu ***esitab hiljemalt … [ühe aasta jooksul pärast käesoleva määruse jõustumist] ja seejärel iga kahe aasta tagant aruande, milles käsitletakse järgmist:***

-a) ajakohastatud loetelu olemasolevatest strateegilistest partnerlustest ja käimasolevatest läbirääkimistest strateegiliste partnerluste ja kolmandate riikide strateegiliste projektide üle;

a) mil määral aitavad liidu sõlmitud strateegilised partnerlused kaasa:

i) liidu tarnekindluse parandamisele ***lühikeses ja pikas perspektiivis, võttes arvesse artikli 1 lõikes 2 sätestatud sihttasemeid***;

▌

iii) liidu***, sealhulgas ELi toimimise lepingu II lisas osutatud ülemeremaade ja -territooriumide ning*** partnerriikide vahelise koostöö parandamisele kriitiliste toorainete väärtusahelas ***ning liidu sõltumatuse parandamisele kolmandatest riikidest, mis ei ole partnerriigid, ja pöörates erilist tähelepanu koostööle sarnaselt meelestatud partneritega;***

iiia) majanduslikule ja sotsiaalsele arengule partnerriikides, eelkõige tekkivate turgudega riikides ja arengumaades, edendades samal ajal keskkonnakestlike ja ringmajanduse tavade kasutuselevõttu ning inimväärseid töötingimusi ja inimõigusi nendes riikides;

b) sidusus ja võimalik koostoime liikmesriikide ja asjaomaste kolmandate riikide kahepoolse koostöö ning liidu poolt strateegiliste partnerluste raames võetud meetmete vahel***, sealhulgas liidu tegevus kolmandate riikidega vabakaubanduslepingute sõlmimiseks ja nende üle läbirääkimiste pidamiseks***;

ba) kolmandate riikidega või kolmandates riikides kavandatud või loodud kriitiliste toorainete projektid, mis ei ole hõlmatud strateegiliste partnerluste ega vabakaubanduslepingutega, kuid mida viiakse ellu lõikes 3b sätestatud platvormi raames;

c) ***loetelu koostamine riikidest, mida*** tuleks strateegiliste partnerluste sõlmimisel esmatähtsaks pidada, võttes arvesse järgmisi kriteeriume:

i) võimalik panus tarnekindlusse ***ja selle vastupidavusse***, võttes arvesse kolmanda riigi võimalikke varusid ning kaevandamis-, töötlemis- ja ringlussevõtuvõimsust seoses kriitiliste toorainetega;

ii) kas ***liidu ja kolmanda riigi vaheline koostöö võiks parandada*** kolmanda riigi ***suutlikkust tagada oma õigusraamistiku ja selle rakendamise kaudu kahjuliku*** keskkonnamõju seire, ***ennetamine ja minimeerimine***, sotsiaalselt vastutustundlike tavade ***kasutamine***, sealhulgas inimõiguste ja töötajate õiguste ***austamine, sealhulgas sunniviisilise töö ja lapstööjõu kasutamise vastu võitlemise poliitika,*** ning ***sisukas*** koostöö kohalike kogukondadega, ***sealhulgas põlisrahvastega,*** läbipaistvate ***ja vastutustundlike*** äritavade ***kasutamine*** ning avaliku halduse ja õigusriigi nõuetekohasele toimimisele avalduva kahjuliku mõju ***ennetamine***; ***ja kuidas saab liit oma partnerluspoliitika kaudu, näiteks kutseõppe ja tehnilise toe kaudu, aidata tugevdada kolmandate riikide õigusraamistikke;***

iii) kas kolmanda riigi ja liidu vahel on olemas ***või võivad olla*** koostöölepingud ning kas tekkivate turgude ja ***arenguriikide*** puhul on võimalik võtta kasutusele Global Gateway investeerimisprojektid.

iv) kas ja kuidas võiks partnerlus tekkivate turgude ja ***arenguriikide*** puhul aidata kaasa ***riigisisese väärtuse ning*** kohaliku lisaväärtuse loomisele***, sealhulgas järgneva etapi tegevustele,*** ning oleks vastastikku kasulik partnerriigile ja liidule.

iva) millises ulatuses kasutatakse tekkivate turgudega riikide ja arenguriikide puhul olemasolevaid liidu rahastamis- ja riskide vähendamise vahendeid, eelkõige Global Gateway raames, ning mil määral on takistusi selliste vahendite kasutamisel strateegiliste projektide kontekstis.

2. ***Komisjon ja*** Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu ***tagavad*** lõike 1 kontekstis ning seoses tekkivate turgude ja ***arenguriikidega*** koostöö ***ja sidususe*** teiste asjakohaste koordineerimisfoorumitega, sealhulgas nendega, mis on loodud strateegia „Global Gateway“ raames.

3. Liikmesriigid:

a) koordineerivad oma tegevust komisjoniga, et tagada sidusus asjaomaste kolmandate riikidega tehtava kahepoolse koostöö ning liidu ja kolmandate riikide mittesiduvate strateegiliste partnerluste vahel, mille kohaldamisala hõlmab vähemalt kriitiliste toorainete väärtusahelat***, ning tagada suutlikkuse suurendamise ja tehnosiirde programmide konsolideerimine, et edendada kriitiliste mineraalide vastutustundlikku ringlussevõttu tootjariikides;***

b) toetavad komisjoni ***tulemuslike*** strateegiliste partnerluste raames sätestatud ***konkreetsete*** koostöömeetmete rakendamisel.

ba) koordineerivad oma arengupankade, ekspordikrediidiasutuste ja muude nende järelevalve all olevate avalik-õiguslike asutuste tegevust, et toetada kolmandates riikides tihedas koostöös läbiviidavate strateegiliste projektide rakendamist ja rahastamist

3a. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu esitab iga uue aruande Euroopa Parlamendi asjaomastele komisjonidele.

3b. Hiljemalt [kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] loob komisjon platvormi, mis toob kokku ettevõtjate esindajad kriitiliste toorainete kogu väärtusahela ulatuses eesmärgiga toetada maavarauuringuid, töötlemist ja ringlussevõttu kolmandates riikides kooskõlas artiklis 1 sätestatud eesmärkidega, kus liidul ei ole veel strateegilisi partnerlusi ega vabakaubanduslepinguid. Platvorm võimaldab komisjonil hõlbustada ja toetada strateegilisi suhteid projektiarendajate ja asjaomaste riikide valitsuste vahel.

3c. Komisjon palub Euroopa standardiorganisatsioonidel töötada välja Euroopa standardid või Euroopa standardimisdokumendid, et toetada käesoleva määruse eesmärke.

3d. Liidu ja kolmandate riikide vahel sõlmitud strateegilised partnerlused sisaldavad meetmeid, mis aitavad kaasa järgmisele:

i) liidu strateegiliste toorainete tarnete vastupanuvõime, mitmekesistamise ja kestlikkuse parandamine kooskõlas artikli 1 lõikes 2 sätestatud võrdlusalustega;

ii) parandada koostööd ja jagatud vastutust kriitiliste toorainete väärtusahelas liidu ja partnerriikide vahel kokkulepitud partnerluseesmärkide saavutamisel;

iii) partnerriikide majanduslik ja sotsiaalne areng, eelkõige tekkivate turgudega ja areneva majandusega riikide puhul;

iv) tekkivate turgudega riikide ja areneva majandusega riikide puhul kohaliku lisaväärtuse suurendamine, toetades töötlemis- ja ringlussevõtuvõimsuse arendamist koos hiljuti väljaarendatud kaevandamisvõimsusega ning meetmeid teadmiste ja oskuste edasiandmise hõlbustamiseks.

Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti uue strateegilise partnerluse loomise üle peetavate arutelude alustamisest.

Kui läbirääkimised strateegilise partnerluse üle on lõpule viidud, teavitab komisjon ka sellest parlamenti.

7. peatükk

Juhtimine

Artikkel 34

Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu

1. Luuakse Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu.

2. See nõukogu täidab käesolevas määruses sätestatud ülesandeid.

Artikkel 35

Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu koosseis ja toimimine

1. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu koosneb liikmesriikidest ja komisjonist. Selle eesistuja on komisjon.

2. Iga liikmesriik määrab nimetatud nõukogusse kõrgetasemelise esindaja. Kui see on ülesannete ja eksperditeadmiste seisukohast asjakohane, võib liikmesriik määrata Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu eri ülesannete jaoks eri esindajaid. Igal nõukogu liikmel on asendusliige.

Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu kutsub Euroopa Parlamendi esindajaid osalema vaatlejatena oma koosolekutel, sealhulgas lõikes 6 osutatud alalistes või ajutistes allrühmades.

2a. Euroopa Kaitseagentuur, Euroopa Kemikaaliamet, Euroopa Keskkonnaamet ja Euroopa välisteenistus määravad kõrgetasemelise esindaja Euroopa kriitiliste toorainete nõukogusse vaatlejaks.

2b. Iga liikmesriik nimetab oma ühtse kontaktpunkti esindaja nõukogusse vaatlejaks.

3. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal oma liikmete lihthäälteenamusega vastu oma kodukorra.

4. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu tuleb kokku korrapäraste ajavahemike järel, et tal oleks võimalik käesolevas määruses sätestatud ülesandeid tulemuslikult täita. Vajaduse korral tuleb nõukogu kokku komisjoni põhjendatud taotluse korral.

Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu tuleb kokku vähemalt:

a) iga kolme kuu järel strateegiliste projektide taotluste hindamiseks vastavalt 3. peatüki 1. jaole;

b) iga kuue kuu järel seire edasiarendamiseks vastavalt 4. peatükile;

ba) iga kuue kuu järel strateegiliste projektide hindamiseks, et arutada edusamme tööstuse vastavate esindajatega;

c) kord aastas, et arutada edusamme liikmesriikide kohustuste täitmisel seoses 3. peatüki 4. jaos sätestatud maavarauuringutega, sealhulgas pidades silmas kriitiliste või strateegiliste toorainete loetelude ajakohastamist.

5. Komisjon ***koordineerib*** Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu ***tööd*** täitevsekretariaadi kaudu, kes ***täidab tegevuskava koostamise ülesandeid ning*** pakub tehnilist ja logistilist tuge.

6. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu võib luua eriküsimuste ja -ülesannetega tegelevaid alalisi või ajutisi allrühmi.

Seejuures moodustab nõukogu vähemalt järgmised alalised allrühmad:

a) allrühm strateegiliste projektide rahastamise arutamiseks ja koordineerimiseks vastavalt artiklile 15; vaatlejatena kutsutakse osalema riiklike tugipankade ja finantseerimisasutuste, ***ekspordikrediidi agentuuride,*** Euroopa arengurahastusasutuste, Euroopa Investeerimispanga grupi, muude rahvusvaheliste finantsasutuste, sealhulgas Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga ning vajaduse korral eraõiguslike finantsasutuste esindajad;

aa) allrühm, et arutada artiklite 8, 10 ja 11 kohaste sätete rakendamist, sealhulgas jagada parimaid tavasid üldsuse osalemise ja sidusrühmade kaasamise kohta, sealhulgas muudest asjaomastest kaevanduspiirkondadest, et tagada loamenetluste struktureeritud ja prognoositavad formaadid, kuhu kutsutakse vaatlejatena kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajad;

b) allrühm, kuhu kuuluvad riiklikud geoloogiainstituudid või geoloogiliste uuringute keskused, või sellise instituudi või uuringukeskuse puudumise korral üldgeoloogiliste uurimistööde eest vastutav asjakohane riigi ametiasutus, et aidata kaasa artiklis 18 osutatud riiklike maavarauuringute programmide koordineerimisele;

c) allrühm, kuhu kuuluvad kriitiliste toorainete küsimustega tegelevad riiklikud tarne- ja teabeasutused või sellise asutuse puudumise korral nende küsimuste eest vastutav asjakohane riigi ametiasutus, et aidata kaasa artiklis 19 sätestatud seireülesannete täitmisele;

d) allrühm, kuhu kuuluvad riiklik eriolukordade amet ja strateegiliste varude eest vastutavad riigi ametiasutused või sellise ameti ja asutuse puudumise korral nende küsimuste eest vastutav asjakohane riigi ametiasutus, et aidata kaasa strateegiliste varude ***seirele***, nagu on sätestatud artiklis 22; ***see allrühm võib eelkõige kutsuda sarnaselt meelestatud kolmandaid partnereid vahetama strateegiliste varudega seotud parimaid tavasid***;

da) allrühm, mis koondab kogu kriitiliste toorainete väärtusahelat hõlmavaid tööstusliite ja muid asjaomaseid tööstusharu sidusrühmi, et aidata kaasa artikli 3 lõikes 3 ja artikli 4 lõikes 4 sätestatud strateegiliste või kriitiliste toorainete loetelu muutmise taotluste menetlemisele ning strateegiliste projektide ja strateegilise partnerluse hindamisele kooskõlas artikliga 33, mis keskendub ka liikmesriikide VKEde esindajatele, et arutada VKEde osalemist tooraine väärtusahelates ja võimalusi VKEde kaasatuse suurendamiseks;

db) allrühm, mis peab arutelusid ja koordineerib strateegiliste partnerlustega seotud tööd vastavalt artiklile 33, tagades koostöö teiste asjakohaste koordineerimise foorumitega, sealhulgas nendega, mis on loodud strateegia „Global Gateway“ raames, ja ettevõtete esindajatega kriitilise tähtsusega toorainete väärtusahelas; vajaduse korral kutsutakse kodanikuühiskonna organisatsioonide ja akadeemiliste ringkondade esindajad vaatlejatena selle allrühma koosolekutele;

6a. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu teavitab Euroopa Parlamenti oma eelseisvatest koosolekutest, sealhulgas alalistest või ajutistest allrühmadest, ja vastavatest päevakordadest.

7. Kui Euroopa Parlament sellistel koosolekutel ei osale, teavitab Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu Euroopa Parlamenti korrapäraselt nendel koosolekutel peetud aruteludest.

Vajaduse korral ***kutsuvad Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu liikmed*** eksperte***, kes esindavad tööstust, kodanikuühiskonda, akadeemilisi ringkondi, ametiühinguid***, muid kolmandaid isikuid või kolmandate riikide esindajaid ***ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste esindajaid*** osalema vaatlejana lõikes 6 osutatud alaliste või ajutiste alarühmade koosolekutel või esitama kirjalikke seisukohti. ***Erilist tähelepanu pööratakse VKEde esindajatele, kes kutsutakse osalema kõikidel koosolekutel ja aruteludel, mis puudutavad neid või nende kaasamist toorainete väärtusahelasse nii nõukogu kui ka allrühma tasandil.***

Oma ülesannete täitmisel tagab Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu vajaduse korral koordineerimise, koostöö ja teabevahetuse liidu õiguse alusel loodud asjakohaste kriisireageerimise ja kriisivalmiduse struktuuridega.

8. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu võtab vajalikud meetmed, et tagada konfidentsiaalse teabe ja tundliku äriteabe turvaline käitlemine ja töötlemine ***kooskõlas artikliga 44***.

9. Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu annab oma parima, et jõuda üksmeelele.

8. peatükk

Delegeeritud volitused ja komiteemenetlus

Artikkel 36

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artikli 3 lõikes 2, artikli 4 lõikes 2, artikli 5 lõikes 2, artikli 27 lõikes 12, artikli 28 lõikes 2 ning artikli 30 lõigetes 1 ja 5 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile kaheksaks aastaks alates [üks kuu pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne ***kaheksa-aastase*** ajavahemiku lõppu. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 3 lõikes 2, artikli 4 lõikes 2, artikli 5 lõikes 2, artikli 27 lõikes 12, artikli 28 lõikes 2 ning artikli 30 lõigetes 1 ja 5 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses märgitud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas või otsuses märgitud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtete kohaselt iga liikmesriigi määratud ekspertidega. Liikmesriikide ekspertidega konsulteerimine toimub pärast artikli 14 kohast konsulteerimist.

5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artikli 3 lõike 2, artikli 4 lõike 2, artikli 5 lõike 2, artikli 27 lõike 12, artikli 28 lõike 2 ning artikli 30 lõigete 1 ja 5 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti Euroopa Parlamendile ja nõukogule teatavaks tegemist esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega [kahe kuu] võrra.

Artikkel 37

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab [viide käesolevale õigusaktile] rakendamisel komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Kui on viidatud käesolevale lõikele, kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.

3. Kui on viidatud käesolevale lõikele, kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

9. peatükk

Muudatused

Artikkel 38

Määruse (EL) 2018/1724 muutmine

Määrust (EL) 2018/1724 muudetakse järgmiselt.

1) I lisa esimesse veergu lisatakse uus rida „S. Kriitiliste toorainete projektid".

2) I lisa rea „S. Kriitiliste toorainete projektid" teise veergu lisatakse järgmised punktid:

„1) teave loamenetluse kohta"

„2) teave rahastamis- ja investeerimisteenuste kohta"

„3) teave rahastamisvõimaluste kohta liidu või liikmesriigi tasandil"

„4) teave ettevõtluse tugiteenuste kohta, sealhulgas seoses äriühingu tulumaksu deklaratsiooni, kohalike maksuseaduste ja tööõigusega";

3) II lisa esimesse veergu lisatakse uus rida „Kriitiliste toorainete projektid".

4) II lisa rea „Kriitiliste toorainete projektid" teise veergu lisatakse järgmine punkt:

„Nullnetotehnoloogia tootmisprojektide kavandamise, ehitustööde ja käitamise kõigi asjakohaste halduslubade, sealhulgas ehituslubade, kemikaalide käitlemise ja võrguga liitumise lubade ning vajaduse korral keskkonnamõju hindamise ja keskkonnalubade menetlus, mis hõlmab kõiki haldustaotlusi ja -menetlusi";

5) II lisa rea „Kriitiliste toorainete projektid" kolmandasse veergu lisatakse järgmine punkt:

„Kõik menetlustega seotud väljundid alates taotluse kehtivuse tunnistamisest kuni menetluse tulemust käsitleva tervikotsuse teatavaks tegemiseni vastutava riikliku pädeva asutuse poolt";

6) III lisasse lisatakse järgmine punkt:

„9) [Viide käesolevale ettepanekule] artikli 8 lõikes 1 osutatud riiklikud pädevad asutused".

Artikkel 39

Määruse (EL) 2019/1020 muutmine

Määrust (EL) 2019/1020 muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 4 lõikes 5 asendatakse tekst „(EL) 2016/425 (35) ja (EL) 2016/426 (36)" järgmisega: „(EL) 2016/425 (*), (EL) 2016/426 (**) ja [(EL) […] [käesoleva määruse vastuvõtmise aasta]/…(***)]";

2) I lisasse lisatakse järgmine punkt: „X. [järgmine järjestikune number] Määrus (EL)…/…, millega sätestatakse kriitiliste toorainete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/1020 [käesoleva määruse avaldamise üksikasjad], niivõrd kui see puudutab kõnealuse määruse artiklites 27, 28 või 30 sätestatud nõudeid.“

Artikkel 40

Määruse (EL) 2018/858 muutmine

Määruse (EL) 2018/858 II lisa muudetakse järgmiselt.

I osa tabelisse lisatakse järgmine kanne:

[pealkirja G all järgmine järjestikune number]	Püsimagnetite ringluspõhisuse nõuded	Määrus (EL) XX/XXXX [ELTs avaldamise üksikasjad käesoleva määruse kohta]	X	X	X	X	X	X					X	X

Artikkel 41

Määruse (EL) 168/2013 muutmine

Määruse (EL) 168/2013 II lisa muudetakse järgmiselt.

I osa tabelisse lisatakse järgmine kanne:

[pealkirja C1 all järgmine järjestikune number]	Püsimagnetite ringluspõhisuse nõuded	Määrus (EL) XX/XXXX [ELTs avaldamise üksikasjad käesoleva määruse kohta]	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

10. peatükk

Lõppsätted

Artikkel 42

Edusammude jälgimine

1. Võttes arvesse Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu nõuandeid, jälgib komisjon edusamme artikli 1 lõikes 2 sätestatud eesmärkide saavutamisel ja avaldab vähemalt iga kolme aasta järel aruande, milles kirjeldatakse üksikasjalikult liidu edusamme nende eesmärkide saavutamisel.

Esimene aruanne koostatakse hiljemalt [neli aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

2. Lõikes 1 osutatud aruanne sisaldab kvantitatiivset teavet selle kohta, mil määral on liit teinud edusamme artikli 1 lõike 2 punktides a ja b sätestatud sihttasemete saavutamisel.

2a. Käesolevas artiklis sätestatud järelevalveülesanded ei sea ettevõtjatele ega teistele tooraine väärtusahelas tegutsevatele ettevõtjatele kohustust esitada komisjonile, nõukogu asutustele või muule asutusele mis tahes teavet. Kogu teave, mida ettevõtjad käesoleva artikli kohaselt esitavad, esitatakse puhtalt vabatahtlikkuse alusel ja seda käsitletakse alati vastavalt artiklile 44.

2b. Komisjon jälgib pidevalt käesoleva määruse rakendamist, et vältida liidu õiguse vastuolu käesoleva määrusega. Sel eesmärgil avaldab komisjon [üks aasta pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] aruande käesoleva määruse kooskõla kohta muu liidu õigusega.

Artikkel 43

Liikmesriikide aruandlus

1. Liikmesriigid saadavad igal aastal komisjonile aruande, mis sisaldab artikli 18 lõikes 4, artikli 20 lõigetes 1 ja 2, artikli 21 lõikes 1, artikli 22 lõikes 5 ja artikli 25 lõikes 6 osutatud teavet. Esimene aruanne saadetakse [üks aasta pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

2. Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakte, milles sätestatakse lõikes 1 osutatud aruannete vorm. Vormil võib olla märgitud, kuidas tuleb lõikes 1 osutatud teavet väljendada. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 37 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt.

3. Lõikes 1 osutatud aruannetes sisalduvat teavet käsitletakse vastavalt artiklile 44.

3a. Käesolevas artiklis sätestatud aruandlusega ei kaasne ettevõtjatele ega teistele toorainete väärtusahelas osalevatele ettevõtjatele kohustust esitada komisjonile, nõukogu asutustele või muule asutusele mis tahes teavet. Kogu teave, mida ettevõtjad käesoleva artikli kohaselt esitavad, esitatakse puhtalt vabatahtlikkuse alusel ja seda käsitletakse alati vastavalt artiklile 44.

Artikkel 44

Konfidentsiaalse teabe käsitlemine

1. Käesoleva määruse rakendamise käigus saadud teavet kasutatakse üksnes käesoleva määruse kohaldamisel ning seda kaitstakse asjakohaste liidu ja liikmesriigi õigusaktide alusel.

2. Liikmesriigid ja komisjon tagavad ärisaladuste ning muu käesoleva määruse kohaldamise käigus saadud ja koostatud tundliku, konfidentsiaalse ja salastatud teabe kaitse, sealhulgas soovitusi ja võetavaid meetmeid käsitleva teabe kaitse vastavalt liidu ja liikmesriigi õigusele.

3. Liikmesriigid ja komisjon tagavad, et käesoleva määruse alusel esitatud või vahetatud salastatud teabe salastatuse taset ei alandata ning salastatust ei kustutata ilma teabe koostaja eelneva kirjaliku nõusolekuta.

4. Kui liikmesriik leiab, et agregeeritud teabe esitamine artikli 21 kontekstis võib siiski kahjustada tema riiklikke julgeolekuhuve, võib ta esitada komisjonipoolsele teabe avaldamisele vastuväite, saates selle kohta põhjendatud teate.

5. Komisjon ja riigi ametiasutused, nende ametnikud, töötajad ja muud nende järelevalve all töötavad isikud peavad tagama oma ülesannete täitmise ja tegevuse käigus saadud teabe konfidentsiaalsuse. See kohustus kehtib ka kõigi liikmesriikide esindajate, vaatlejate, ekspertide ja muude artikli 35 kohaselt Euroopa kriitiliste toorainete nõukogu koosolekutel osalevate osaliste suhtes.

Artikkel 45

Karistused

Hiljemalt 12 kuud pärast määruse jõustumist kehtestavad liikmesriigid õigusnormid käesoleva määruse sätete rikkumiste korral määratavate karistuste kohta ja võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Kehtestatud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teavitavad komisjoni viivitamata nimetatud eeskirjadest ja meetmetest ning nende hilisematest muudatustest.

Artikkel 46

Hindamine

1. Hiljemalt [viis aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] hindab komisjon käesolevat määrust selle eesmärkide seisukohalt ning esitab Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele selle kohta aruande.

2. Eelmises lõikes osutatud aruandes hinnatakse vähemalt seda, kui asjakohane on maksimaalsete keskkonnajalajälje künniste kehtestamine kriitiliste toorainete suhtes, mille kohta on vastu võetud arvutus- ja kontrollieeskirjad***, samuti vajadust kriitiliste toorainete tarneahelate edasise tugevdamise järele pärast 2030. aastat***.

Artikkel 47

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	eesistuja

I LISA

Strateegilised toorained

1. JAGU

STRATEEGILISTE TOORAINETE LOETELU

Strateegilistena käsitatakse järgmisi tooraineid:

***-a) alumiinium* [ME 5]**

a) vismut

b) boor – metallurgiline

c) koobalt

d) vask

e) gallium

f) germaanium

g) liitium – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega

h) magneesiummetall

i) mangaan – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega

j) looduslik grafiit – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega

k) nikkel – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega

l) plaatinarühma metallid

m) haruldased muldmetallid magnetite jaoks (Nd, Pr, Tb, Dy, Gd, Sm ja Ce)

n) ränimetall

o) titaanmetall

p) volfram

2. JAGU

STRATEEGILISTE TOORAINETE VALIMISE METOODIKA

1. Strateegiline tähtsus määratakse kindlaks lähtuvalt tooraine olulisusest rohe- ja digipöörde ning kaitse- ja kosmoserakenduste jaoks, võttes arvesse järgmist:

   a) selliste strateegiliste tehnoloogiate hulk, mille tootmiseks toorainet sisendina kasutatakse;

   b) asjaomaste strateegiliste tehnoloogiate tootmiseks vajaliku tooraine kogus;

   c) eeldatav ülemaailmne nõudlus asjaomaste strateegiliste tehnoloogiate järele.

2. Prognoositav nõudluse kasv ($D_{F/C}$) arvutatakse järgmiselt:

$$D_{F/C} = \frac{DF}{GS}$$

   kus:

   D_F on prognoositav nõudlus tooraine järele vaatlusaastal;

   GS on tooraine ülemaailmne aastane toodang vaatlusperioodil.

3. Toodangu suurendamise raskuse kindlaksmääramisel võetakse arvesse vähemalt järgmist:

a) tooraine praegune tootmismaht (PS) vaatlusperioodil, arvutatuna järgmiselt:

$$PS = log_{10}(GS)$$

kus:

log_{10} on kümnendlogaritm;

GS on tooraine ülemaailmne aastane toodang vaatlusperioodil;

b) tooraine varude ja toodangu suhe R/P, mis arvutatakse järgmiselt:

$$R/P = \frac{R}{GS}$$

kus:

R on tooraine teadaolevad geoloogilised varud, mida on võimalik majanduslikult kaevandada;

GS on tooraine ülemaailmne aastane toodang vaatlusperioodil.

II LISA

Kriitilised toorained

1. JAGU

KRIITILISTE TOORAINETE LOETELU

Kriitiliste toorainetena käsitatakse järgmisi tooraineid:

a) antimon

b) arseen

c) boksiit

d) barüüt

e) berüllium

f) vismut

g) boor

h) koobalt

i) koksisüsi

j) vask

k) päevakivi

l) fluoriit

m) gallium

n) germaanium

o) hafnium

p) heelium

q) rasked haruldased muldmetallid

r) kerged haruldased muldmetallid

s) liitium

t) magneesium

u) mangaan

v) looduslik grafiit

w) nikkel – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega

x) nioobium

y) fosforiit

z) fosfor

aa) plaatinarühma metallid

bb) skandium

cc) ränimetall

dd) strontsium

ee) tantaal

ff) titaanmetall

gg) volfram

hh) vanaadium

2. JAGU

MAJANDUSLIKU TÄHTSUSE JA TARNERISKI ARVUTAMINE

1. Tooraine majanduslik tähtsus (EI) arvutatakse järgmiselt:

$$EI = \sum_s (A_s * Q_s) * SI_{EI}$$

kus:

A_s on tooraine lõppkasutuse osakaal NACE sektoris (kahenumbriline tase);

Q_s on asjaomase NACE sektori (kahenumbriline tase) lisaväärtus;

SI_{EI} on majandusliku tähtsusega seotud asendatavustegur.

2. Tooraine majandusliku tähtsusega seotud asendatavustegur (SI_{EI}) arvutatakse järgmiselt:

$$SI_{EI} = \sum_i \sum_a SCP_{i,a} * Sub\text{-}share_{i,a} * Share_a$$

kus:

i tähistab konkreetset asendusmaterjali;

a tähistab tooraine konkreetset kasutusala;

SCP on asendusmaterjali kulutõhususe parameeter;

„Share“ on toorainete osakaal lõppkasutuses;

„Sub-share“ on iga asendusmaterjali osakaal igal kasutusalal.

3. Tooraine tarnerisk (SR) arvutatakse järgmiselt:

$$SR = \left[\left(HHI_{WGI,t}\right)_{GS} \cdot \frac{IR}{2} + \left(HHI_{WGI,t}\right)_{EU\ sourcing}\left(1 - \frac{IR}{2}\right)\right] \cdot \left(1 - EoL_{RIR}\right) \cdot SI_{SR}$$

kus:

GS on tooraine ülemaailmne aastane toodang vaatlusperioodil;

„EU sourcing“ on tegelik tooraine hankimine ELis, st ELi-sisene toodang ja import teistest riikidest ELi;

HHI on Herfindahli-Hirschmani indeks (kasutatakse riigi tasandi kontsentratsiooni näitajana);

WGI on ülemaailmse juhtimise kohandatud indeks (kasutatakse riigi juhtimise näitajana);

t on WGI-d kohandav kaubandusparameeter, mille kindlaksmääramisel võetakse arvesse võimalikke ekspordimakse (mida võib vähendada kehtiv kaubandusleping), füüsilise ekspordi kvoote või riigi kehtestatud ekspordikeelde.

IR on sõltuvus impordist;

EoL_{RIR} on olelusringijärgne ringlussevõtu määr, mis tähendab sisendina kasutatavate teiseste materjalide (mis on saadud ringlussevõetud jääkidest) ja kogu sisendina kasutatava tooraine (esmane ja teisene tooraine) suhet;

SI_{SR} on tarneriskiga seotud asendatavustegur.

4. Toorainete puhul esinev sõltuvus impordist arvutatakse järgmiselt:

$$IR = \frac{Import - Export}{Domesticproduction + Import - Export}$$

5. Tooraine Herfindahli-Hirschmani indeks (HHI_{WGI}) arvutatakse järgmiselt:

$$\left(HHI_{WGI,t}\right)_{GS\ or\ EU\ sourcing} = \sum_c (S_c)^2 WGI_c * t_c$$

kus:

S_c on riigi c osakaal tooraine ülemaailmsetes tarnetes (või hankimises ELis);

WGI_c on riigi c kohandatud ülemaailmse juhtimise indeks;

t_c on WGI-d kohandav riigi kaubandusparameeter, mille kindlaksmääramisel võetakse arvesse võimalikke ekspordimakse (mida võib vähendada kehtiv kaubandusleping), füüsilise ekspordi kvoote või riigi kehtestatud ekspordikeelde.

6. Tarneriskiga seotud tooraine asendatavustegur (SI_{SR}) arvutatakse järgmiselt:

$$SI_{SR} = \sum_i \left[\left(SP_i * SCr_i * SCo_i\right)^{1/3} \sum_a Sub\text{-}share_{i,a} * Share_a\right]$$

kus:

i tähistab konkreetset asendusmaterjali;

a tähistab kandidaatmaterjali konkreetset kasutusala;

SP on asendusmaterjaliga saadud toodang, mis kajastab asendusmaterjali ja materjali ülemaailmset toodangut;

SCr on asendusmaterjali kriitilisus, võttes arvesse, kas asendusmaterjal ise on kriitiline tooraine;

SCo on asendusmaterjali kaastootmine, võttes arvesse, kas asendusmaterjal on esmatoode või kaevandatud kaas- või kõrvalsaadusena;

„Share“ on kandidaatmaterjalide osakaal lõppkasutuses;

„Sub-share“ on iga asendusmaterjali osakaal igal kasutusalal.

7. Kui struktuurilised või statistilised muutused mõjutavad horisontaalselt kõigi hinnatavate materjalide majandusliku tähtsuse ja tarneriski mõõtmist, korrigeeritakse vastavaid väärtusi selliste muutuste tasaarvestamiseks.

Arvutused põhinevad viimase viie aasta (mille kohta on andmed kättesaadavad) keskmisel. Arvesse võetakse andmete prioriteetsust, kvaliteeti ja kättesaadavust.

III LISA

Strateegiliste projektide tunnustamise kriteeriumide hindamine

1. Hinnates, kas liidus elluviidav projekt vastab artikli 5 lõike 1 punktis a osutatud kriteeriumile, võetakse arvesse järgmist:

   a) kas projekt aitab kaasa artikli 1 lõike 2 punktis a sätestatud sihttasemete saavutamisele ***või strateegiliste toorainete asendamisele strateegiliste tehnoloogiate väärtusahelates, võttes samal ajal meetmeid asendatava materjaliga sarnase või väiksema keskkonnajalajälje saavutamiseks***;

   b) ***juhul kui projekt aitab kaasa artikli 1 lõike 2 punktis a sätestatud sihttasemete saavutamisele,*** kas projekt aitab säilitada või tugevdada liidu võimsuse osakaalu liidu iga-aastases strateegilise tooraine tarbimises, võttes arvesse liidu tarbimise eeldatavat suurenemist.

   ba) kas projekt ei takista liidu 2030. ja 2050. aasta kliimaeesmärkide saavutamist.

   Hinnates, mil määral projekt toetab asjaomase võimsuse sihttaseme saavutamist, võetakse arvesse projekti äriplaani ja taotluses selle tõenduseks esitatud tehnilist teavet ning projekti eeldatavat turulejõudmise aega.

2. Hinnates, kas kolmandas riigis elluviidav projekt vastab artikli 5 lõike 1 punktis a osutatud kriteeriumile, võetakse arvesse järgmist:

   a) kas projekt aitab kaasa artikli 1 lõike 2 punktis b sätestatud sihttasemete saavutamisele või aitab säilitada liidus strateegiliste toorainete tarneahela vastupanuvõimet ***või aitab kaasa liidu strateegiliste tehnoloogiate tarnimisele strateegiliste toorainete asendamise kaudu strateegiliste tehnoloogiate väärtusahelates***;

   b) kas kohaldatav õigusraamistik või muud tingimused tagavad, et projektiga seotud kaubandust ja investeeringuid ei moonutata, võttes eelkõige arvesse seda, kas liit on sõlminud asjaomase kolmanda riigiga artiklis 33 osutatud strateegilise partnerluse või kaubanduslepingu, mis sisaldab toorainete peatükki, ning kas kohaldatav õigusraamistik on kooskõlas Euroopa Liidu ühise kaubanduspoliitikaga;

   c) kui palju on äriühinguid, kes on sõlminud või valmis sõlmima projektiarendajaga väljaostulepingud, et kasutada või töödelda liidus elluviidavate asjaomaste projektide raames toodetud strateegilisi tooraineid;

   d) kas projekt on kooskõlas liidu arengukoostöö ja välispoliitika eesmärkidega.

   Hinnates, mil määral projekt aitab kaasa punktis a osutatud sihttasemete saavutamisele, võetakse arvesse projekti äriplaani ja taotluses selle tõenduseks esitatud tehnilist teavet, projekti eeldatavat turulejõudmise aega ning punktis c osutatud olemasolevate või võimalike väljaostulepingutega kaetud osa projekti väljunditest. Punktiga c seotud tõendite hulka võivad kuuluda lepingulised kokkulepped, kavatsusavaldused või vastastikuse mõistmise memorandumid.

3. Hinnates, kas projekt vastab artikli 5 lõike 1 punktis b osutatud kriteeriumile, võetakse arvesse:

   a) projekti arendamise potentsiaali kohta tehtud teostatavusuuringute kvaliteet;

   b) kas tehnoloogiat, mida kavatsetakse kasutada, on asjaomases keskkonnas demonstreeritud.

   Punktis a osutatud teostatavusuuringute eesmärk on:

   a) hinnata, kas kavandatav projekt on tõenäoliselt edukas, analüüsides tehnoloogilisi ja keskkonnakaalutlusi;

   b) teha kindlaks võimalikud tehnilised küsimused ja probleemid, mis võivad projekti käigus tekkida.

Projekti teostatavuse kinnitamiseks võib olla vaja lisauuringuid.

4. Hinnates projekti vastavust artikli 5 lõike 1 punktis c osutatud kriteeriumile, võetakse ***vajaduse korral*** arvesse projekti vastavust järgmistele liidu või rahvusvahelistele õigusaktidele:

   a) [viide äriühingute kestlikkusalase hoolsuskohustuse direktiivile], niivõrd kui seda kohaldatakse projektiarendaja suhtes;

   b) [viide äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivile], niivõrd kui seda kohaldatakse projektiarendaja suhtes;

   c) ILO kolmepoolne deklaratsioon hargmaiste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta;

   d) vastutustundlikku ettevõtlust käsitlevad OECD hoolsuskohustuse suunised, eelkõige korruptsioonivastase võitlusega seotud suunised;

   e) konflikti- ja riskipiirkondadest pärit mineraalide vastutustundlikke tarneahelaid käsitlevad OECD hoolsuskohustuse suunised;

   f) sidusrühmade sisukat kaasamist kaevandussektoris käsitlevad OECD hoolsuskohustuse suunised;

   g) OECD äriühingute üldjuhtimise põhimõtted;

   h) OECD suunised hargmaistele ettevõtetele;

   i) ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted;

   ia) vaba, eelneva ja teadliku nõusoleku põhimõtted, nagu on sätestatud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis, mille ÜRO Peaassamblee võttis vastu 2007. aastal. **[ME 11]**

   Projektiarendajad võivad tõendada vastavust artikli 5 lõike 1 punktis c osutatud kriteeriumile ka järgmiselt:

   a) esitades tõendid selle kohta, et asjaomane projekt on eraldi sertifitseeritud artiklis 29 osutatud tunnustatud kava osana, või

   b) võttes kohustuse hankida asjaomasele projektile artiklis 29 osutatud tunnustatud kava raames sertifikaat ja esitades piisavad tõendid selle kohta, et asjaomane projekt vastab rakendamise ajal sellise sertifitseerimise kriteeriumidele;

   ba) liidu projektide puhul, võttes kohustuse, et asjaomane projekt on rakendamise korral kooskõlas asjakohaste liidu õigusaktidega.

5. Hinnates, kas liidus elluviidav projekt vastab artikli 5 lõike 1 punktis d osutatud kriteeriumile, võetakse arvesse järgmist:

   a) kas projektis osalevad eri liikmesriikide äriühingud;

   b) kas ka võimalikud väljaostjad asuvad rohkem kui ühes liikmesriigis;

   c) mõju strateegiliste toorainete kättesaadavusele allkasutajate jaoks rohkem kui ühes liikmesriigis.

6. Hinnates, kas kolmandas riigis elluviidav projekt vastab artikli 5 lõike 1 punktis e osutatud kriteeriumile, võetakse arvesse, mil määral projekt aitab asjaomases kolmandas riigis:

   a) tugevdada rohkem kui üht toorainete väärtusahela etappi selles riigis või selle laiemas piirkonnas;

   b) soodustada erainvesteeringuid riigisisesesse toorainete väärtusahelasse;

   c) tuua laiemat majanduslikku või sotsiaalset kasu, sealhulgas luua töökohti.

IV LISA

Sertifitseerimiskavade kriteeriumid

Tunnustatud sertifitseerimiskava peab vastama järgmistele kriteeriumidele:

a) kavas võivad läbipaistvatel, õiglastel ja mittediskrimineerivatel tingimustel osaleda kõik ettevõtjad, kes soovivad ja suudavad täita kava nõudeid***, ning kavas kasutatakse mitut sidusrühma hõlmavat juhtimist***;

b) ***sertifitseerimisnõuded peavad olema sidusad kogu ELi õiguses ja nende*** hulka kuulub ▌ järgmine:

i) nõuded, millega tagatakse keskkonnakestlikud tavad ***enne tegevuse lõpetamist, selle ajal ja pärast seda***, sealhulgas nõuded, millega tagatakse keskkonnajuhtimine ja mõju leevendamine ***järgmistes keskkonnariskide kategooriates:***

i) õhk, sealhulgas õhusaaste, näiteks kasvuhoonegaaside heide;

ii) vesi, k.a merepõhi ja merekeskkond ning veereostus, veekasutus, veekogused (üleujutused või põuad) ja juurdepääs veele;

iii) pinnas, sealhulgas pinnasereostus, mullaerosioon, maakasutus ja mulla degradeerumine;

iv) elurikkus, sealhulgas elupaikade, elusloodus, taimestiku ja ökosüsteemide, k.a ökosüsteemi teenuste kahjustamine;

v) ohtlikud ained;

vi) müra ja vibratsioon;

vii) taimeohutus;

viii) energiatarbimine;

ix) jäätmed ja jäägid;

ii) nõuded, millega tagatakse sotsiaalselt vastutustundlike tavade, sealhulgas inimõiguste ja töötajate õiguste***, kaasa arvatud põlisrahvaste kogukonnaelu*** austamine;

iii) nõuded, millega tagatakse äritegevuse ausus ja läbipaistvus, sealhulgas finants-, keskkonna- ja sotsiaalküsimuste usaldusväärse haldamise ***ning korruptsiooni- ja altkäemaksuvastase poliitika rakendamise*** nõuded ***kooskõlas III lisa punktis 4 loetletud OECD suunistega***;

c) õigusnormidele vastavuse kontroll ja järelevalve on objektiivsed, põhinevad rahvusvahelistel, liidu või riiklikel standarditel, nõuetel ja menetlustel ning neid tehakse asjaomasest ettevõtjast sõltumatult;

d) kava hõlmab piisavaid nõudeid ja menetlusi, et tagada vastutavate tõendajate pädevus ja sõltumatus;

da) see sisaldab nõudeid, et tagada tegevuskoha tasandil koostatud auditiaruanne.

V LISA

Keskkonnajalajälg

1. **Mõisted**

Käesolevas lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „tegevusandmed“ – protsessidega seotud teave olelusringi andmike modelleerimisel. Protsessi tegevusi esindavate protsessiahelate olelusringi andmike koondtulemused korrutatakse vastavate tegevusandmetega ja liidetakse seejärel kokku, et tuletada selle protsessiga seotud keskkonnajalajälg;

b) „materjalide loetelu“ – uuringuga hõlmatud toote tootmiseks vajalike toorainete, alakoostude, vahekoostude, alakomponentide ja osade ning nende koguste loetelu;

c) „ettevõttespetsiifilised andmed“ – ühest või mitmest üksusest otse mõõdetud või kogutud andmed (asukohaspetsiifilised andmed), mis esindavad ettevõtte tegevust. Samatähenduslik mõistega „esmased andmed“;

d) „mõjuhindamismeetod“ – menetlus, mille kohaselt teisendatakse olelusringi andmiku andmed uuritava keskkonnamõju kvantitatiivseteks osakaaludeks;

e) „mõjukategooria“ – ressursikasutuse või keskkonnamõju klass, millega olelusringi andmiku andmed on seotud;

f) „olelusring“ – tootesüsteemi järjestikused omavahel seotud etapid alates tooraine hankimisest või loodusvaradest tootmisest kuni toote lõpliku kõrvaldamiseni (ISO 14040:2006);

g) „olelusringi andmik“ – elementaar-, jäätme- ja tootevoogude vastasmõjude kogum olelusringi andmiku andmekogumis;

h) „olelusringi andmiku andmekogum“ – dokument või fail, mis sisaldab konkreetse toote või muu võrdlusaluse (nt tegevuskoht, protsess) olelusringi teavet ning hõlmab kirjeldavaid metaandmeid ja olelusringi kvantitatiivset andmikku. Olelusringi andmiku andmekogum võib olla protsessiüksuse andmekogum, osaliselt liidetud andmete andmekogum või liidetud andmete andmekogum;

i) „teisesed andmed“ – andmed, mis ei ole saadud keskkonnajalajälje uuringut tegeva ettevõtte tarneahelas konkreetse protsessi käigus. See tähendab andmeid, mille saamiseks ettevõte ei kasuta otsest andmekogumist, mõõtmist ega hindamist, vaid mis on saadud kolmanda isiku olelusringi andmike andmebaasist või muudest allikatest. Teiseste andmete hulka kuuluvad tööstusharu keskmised andmed (nt avaldatud tootmisandmed, valitsuse statistika ja tööstusliitude andmed), kirjandusuuringud, tehnilised uuringud ja patendid ning teisesed andmed võivad põhineda ka finantsandmetel ja sisaldada asendusandmeid ja muid üldisi andmeid. Esmaseid andmeid, mis läbivad horisontaalse liitmise etapi, käsitatakse teiseste andmetena;

j) „süsteemipiirid“ – olelusringi uuringuga hõlmatud või sellest välja jäetud aspektid.

Lisaks peavad kriitilise tooraine keskkonnajalajälje arvutamise eeskirjad sisaldama muid nende tõlgendamiseks vajalikke määratlusi.

2. **Kohaldamisala**

Käesolevas lisas on esitatud olulised elemendid kriitiliste toorainete keskkonnajalajälje arvutamiseks.

Konkreetsete kriitiliste toorainete keskkonnajalajälje arvutamise eeskirjad põhinevad käesolevas lisas esitatud olulistel elementidel ning neis võetakse arvesse teaduslikult põhjendatud hindamismeetodeid ja asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid olelusringi hindamise valdkonnas.

Kriitilise tooraine keskkonnajalajälje arvutamisel võetakse aluseks kriitilise tooraine tootmisega seotud rajatistes kasutatav materjalide loetelu, energia, tootmismeetodid ja abimaterjalid.

Konkreetsete kriitiliste toorainete keskkonnajalajälje arvutamise eeskirjade kehtestamisel püüab komisjon tagada kooskõla asjaomaseid kriitilisi tooraineid ***sisaldavate vahe- ja lõpptoodete*** keskkonnajalajälje arvutamise eeskirjadega.

3. **Deklareeritav ühik**

Deklareeritav ühik on 1 kg asjaomast liiki kriitilist toorainet.

Konkreetsete kriitiliste toorainete keskkonnajalajälje arvutamise eeskirjades võib ette näha suurema või väiksema kilogrammides väljendatud deklareeritava ühiku, kui see on vajalik, et võtta arvesse asjaomase kriitilise tooraine laadi või otstarvet.

Kõik valmistaja poolt CO_2 jalajälje mõõtmiseks kogutud kvantitatiivsed sisend- ja väljundandmed arvutatakse selle deklareeritava ühiku kohta.

4. **Süsteemipiirid**

Kaevandamine, kontsentreerimine ja rafineerimine on kolm olelusringi etappi, mis peavad kuuluma esmaste kriitiliste toorainete süsteemipiiridesse ning mis hõlmavad järgmisi protsesse (kui see on konkreetse tooraine puhul asjakohane):

a) eelneva etapi protsessid, sealhulgas maagi kaevandamine tooraine tootmiseks, kemikaalide ja abiainete tootmine ja tarnimine (***sealhulgas*** transport), kütuste tootmine ja tarnimine (***sealhulgas*** transport), elektrienergia tootmine ja tarnimine ning materjalide transport sõidukitega, mis ei kuulu organisatsioonile ***või mida organisatsioon ei käita***;

b) maagi, kontsentraatide ja toorainete transport sõidukitega, mida organisatsioon omab või käitab;

c) maagi, kontsentraatide ja toorainete ladustamine;

d) maagi purustamine ja puhastamine;

e) tooraine kontsentraadi tootmine;

f) metalli eraldamine (keemiliste või füüsikaliste vahendite abil);

g) sulatamine;

h) metalli muundamine;

i) räbu puhastamine;

j) metalli rafineerimine;

k) metalli elektrolüüs;

l) metallivalu või pakendamine;

m) kasutatud materjali ja räbu töötlemine;

n) kõik seotud kõrvalprotsessid, nagu reovee puhastamine (kohapeal, sealhulgas tööstusvee, otsejahutusvee ja pindmise äravooluvee puhastamine), heitgaaside vähendamise süsteemid (sealhulgas primaarsete ja sekundaarsete heitgaaside jaoks), katelde kasutamine (sealhulgas toitevee eelpuhastus), sisemine logistika.

Teiseste kriitiliste toorainete süsteemipiiridesse (mis piiritlevad olelusringi ringlussevõtuetapi) kuuluvad järgmised protsessid (kui see on konkreetse ringlussevõetud tooraine puhul asjakohane):

a) eelneva etapi protsessid, sealhulgas sisendtooraine teke (jäägid ja primaarvasekontsentraadid), kemikaalide ja abiainete tootmine ja tarnimine (transport), kütuste tootmine ja tarnimine (transport), elektrienergia tootmine ja tarnimine ning materjalide transport sõidukitega, mis ei kuulu organisatsioonile;

b) kontsentraatide ja jääkide transport sõidukitega, mida organisatsioon omab või käitab;

c) jääkide, kontsentraatide ja toorainete ladustamine;

d) teiseste materjalide eeltöötlus;

e) sulatamine;

f) metalli muundamine;

g) metalli rafineerimine;

h) metalli elektrolüüs;

i) metallivalu või pakendamine;

j) kasutatud materjali töötlemine;

k) kõik seotud kõrvalprotsessid, nagu reovee puhastamine (kohapeal, sealhulgas tööstusvee, otsejahutusvee ja pindmise äravooluvee puhastamine), heitgaaside vähendamise süsteemid (sealhulgas primaarsete ja sekundaarsete heitgaaside jaoks), katelde kasutamine (sealhulgas toitevee eelpuhastus), sisemine logistika.

Kasutusetapp või olelusringi lõpu etapp jäetakse keskkonnajalajälje arvutustest välja, kuna see ei ole vastutava ettevõtja otsese mõju all. Muid protsesse võib välja jätta, kui nende mõju konkreetse kriitilise tooraine keskkonnajalajäljele on tühine.

5. **Mõjukategooriad**

Arvutuseeskirjades täpsustatakse mõjukategooria ***või -kategooriad***, mida tuleb keskkonnajalajälje arvutamisel arvesse võtta***, ning kasvuhoonegaaside heide***. Valik põhineb tulipunktide analüüsil, mis on tehtud kooskõlas rahvusvahelisel tasandil välja töötatud teaduslikult põhjendatud metoodikaga ja milles võetakse arvesse järgmist:

a) eri mõjude suhteline tähtsus, sealhulgas nende suhteline tähtsus ▌ kliima- ja keskkonnamõju eesmärkide saavutamisel;

b) selliste järgneva etapi äriühingute vajadused, kes soovivad anda teavet enda kasutatavate kriitiliste toorainete keskkonnajalajälje kohta.

6. **Ettevõttespetsiifiliste ja teiseste andmekogumite kasutamine**

Arvutuseeskirjades täpsustatakse ettevõttespetsiifiliste või teiseste andmekogumite kasutamist kõigi asjakohaste protsesside ja materjalide puhul. ***Kui arvutuseeskirjad võimaldavad valida äriühingupõhise andmestiku ja teisese andmestiku vahel, peab arvutusmeetod olema piisavalt motiveeritud kasutama äriühingupõhist andmestikku.***

Ettevõttespetsiifiliste andmete kasutamist nõutakse vähemalt protsesside puhul, mis on vastutava ettevõtja otsese mõju all, ning nende panus asjaomastesse mõjukategooriatesse on suurim.

Ettevõttespetsiifilisi tegevusandmeid kasutatakse koos asjakohaste teiseste andmekogumitega, mis vastavad keskkonnajalajälje leidmise nõuetele. Arvutuseeskirjades tuleks täpsustada, kas proovivõtt on rahvusvahelisel tasandil välja töötatud teaduslikult põhjendatud metoodikates sätestatud kriteeriumide kohaselt lubatud.

Juhul kui teatava kriitilise tooraine tootmiseks kasutatavate materjalide loetelu või energiaallikate jaotus muutub, tuleb keskkonnajalajälg uuesti arvutada.

Punktis 4 loetletud protsessietappides kasutatud energia CO_2-mahukuse arvutamisel kasutatakse selle riigi või võimaluse korral piirkonna energiaallikate jaotuse keskmiseid kasvuhoonegaaside heite andmeid, kus konkreetne tegevus või protsess toimus. Väiksemaid heitekoefitsiente kasutatakse üksnes juhul, kui ettevõtja suudab usaldusväärselt tõendada, et tema üksikud protsessid või energiavarustus on vähem CO_2-mahukad kui riigi või võimaluse korral piirkonna keskmine energiaallikate jaotus. Seda tõendatakse otseühenduse kaudu taastuvenergia tootjaga või väiksema CO_2-mahukusega tootjaga või lepinguga, mis tõendab ajalist ja geograafilist seost energiavarustuse ja ettevõtjapoolse kasutamise vahel, mida tõendab kolmanda isiku kontrolliaruanne.

Delegeeritud õigusaktiga väljatöötatavad arvutuseeskirjad peavad hõlmama järgmiste olelusringi etappide üksikasjalikku modelleerimist:

a) esmase tooraine kaevandamine, kontsentreerimine ja rafineerimine;

b) teisese tooraine hankimise ja töötlemise etapp.

7. **Mõjuhindamismeetodid**

Keskkonnajalajälje arvutamisel kasutatakse teaduslikult põhjendatud mõjuhindamismeetodeid, milles võetakse arvesse rahvusvahelisel tasandil toimunud muutusi kliimamuutuste, vee, õhu, pinnase, ressursside, maakasutuse ja toksilisusega seotud asjakohaste mõjukategooriate puhul.

Tulemused esitatakse kirjeldatud tulemustena (ilma normaliseerimise ja kaalumiseta).

8. **Keskkonnajalajälje tulemusklassid**

Olenevalt siseturule lastud keskkonnajalajälje deklaratsioonides esitatud väärtuste jaotusest määratakse selleks, et turul olevaid tooteid oleks võimalik eristada, kindlaks otstarbekas arv tulemusklasse, kusjuures A-kategooria on parim klass, mille puhul mõju on olelusringi jooksul väikseim. Iga tulemusklassi künnisväärtuse ja klassi ulatuse kindlaksmääramine põhineb eelneva kolme aasta jooksul turule lastud asjaomaste kriitiliste toorainete tõhususe jaotusel, eeldatavatel tehnoloogilistel täiustustel ja muudel tehnilistel teguritel, mis tuleb kindlaks määrata.

Komisjon vaatab tulemusklasside arvu ja künnisväärtused üle iga kolme aasta järel, et need kajastaksid turu tegelikku olukorda ja selle eeldatavat arengut.

9. **Vastavushindamine**

Arvutus- ja kontrollieeskirjades täpsustatakse otsuse nr 768/2008/EÜ II lisas sätestatud moodulite hulgast kohaldatav vastavushindamismenetlus ning asjaomaste materjalide seisukohast vajalikud kohandused.

Kohaldatava vastavushindamismenetluse kindlaksmääramisel võtab komisjon arvesse järgmisi kriteeriume:

a) asjaomase mooduli sobivus materjaliliigi jaoks ja selle proportsionaalsus teenitavat avalikku huvi arvestades;

b) selliste pädevate ja sõltumatute kolmandate isikute olemasolu, kes on võimelised täitma kolmandate isikutena võimalikke vastavushindamisülesandeid;

c) kui kolmanda isiku kaasamine on kohustuslik, siis peab valmistajal olema võimalik valida otsuse nr 768/2008/EÜ II lisa kohaste kvaliteeditagamise ja tootesertifitseerimise moodulite vahel.

VI LISA

Artikli 27 lõikes 1 osutatud asjaomased tooted

Järgnevas tabelis on loetletud kaubad vastavalt määruse (EMÜ) nr 2658/87 I lisas sätestatud kombineeritud nomenklatuuri kohasele klassifikatsioonile.